

الجامع الكبير

للإمام الحافظ أبي عيسى محمد بن عيسى الترمذي
المتوفى سنة ٢٧٩ هـ

المجلد الخامس
فضائل القرآن - الدعوات

حَقَّقَهُ وَخَرَّجَ أَحَادِيثَهُ وَعَلَّقَ عَلَيْهِ
الدكتور بشار عواد معروف

بسم الله الرحمن الرحيم

DUÂ BÖLÜMLERİ

كتاب الدعوات

١ - باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الدُّعَاءِ

٣٣٧٠ - حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيُّ، وَغَيْرُهُ، وَاجِدٌ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ وَعِمْرَانُ الْقَطَّانُ هُوَ ابْنُ دَاوُدَ وَيُكْنَى أَبَا الْعَوَّامِ.

1- Duâ Yapmanın Değer Ve Kıymeti

1) 3370- Tirmizinin Hocası **Abbas ibn Abdilazim El-Anberiyu** bize tahdis etti **ve başkaları**, **Ebu Davud Et-Tayalisiyyu** bize tahdis etti, **İmran El-Kattan** bize tahdis etti, o da Katade'den, o da **Said ibn Ebi Hasan'dan**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a duâdan daha **üstün** bir şey yoktur."

وَغَيْرُهُ، وَاجِدٌ: birden fazla kişi hadisi nakletmiş.

أَبُو عِيسَى (Tirmizi): Bu hadis hasen garibtir. Bu hadisi merfu olarak sadece Imrân el Kattan'ın rivâyetiyle bilmekteyiz. Imrân el Kattan, İbn Dâvûd'tur. Ebû'l Avvam diye künyelenir.

٣٣٧٠ (2) - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ

2) 3370 (2)- **Muhammed b. Beşşâr**, **Abdurrahman b. Mehdî** vasıtasıyla **Imrân el Kattan'dan** bu senedle hadisin bir benzerini bize aktarmıştır.

٢ - باب مِنْهُ

٣٣٧١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ ابْنِ لَهِيْعَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ لَهِيْعَةَ.

2- Bab

3) 3371- Tirmizinin Hocası **Alî ibn Hucr** bize tahdis etti, **Velid ibn Müslim** bize haber verdi, o da **İbn Lehia'dan**, o da **Ubeydillah ibn Ebi Ca'fer'den** o da **Eban ibn Salih'ten**, o da **Enes b. Mâlik** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Duâ ibadetin **iliği beyni ve özüdür**."

أَبُو عِيسَى Tirmizi: Bu hadis **bu şekliyle** garib olup sadece İbn Lehia'nın rivâyetiyle bilmekteyiz.

هَذَا الْوَجْهِ: bu haliyle, bu şekliyle.

۳۳۷۲ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ ذَرٍّ، عَنْ يُسَيْعٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ) ثُمَّ قَرَأَ : (وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ) . [غافر]
هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ مَنْصُورٌ وَالْأَعْمَشُ عَنْ ذَرٍّ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ذَرٍّ . هُوَ ذَرُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ ثِقَةٌ وَالِدُ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ .

4) 3372- Tirmizinin Hocası **Ahmed ibn Mani'** bize tahdis etti, **Mervan ibn Muaviye** bize tahdis etti, o da **A'meş'ten**, o da **Zerr'den**, o da **Yusey'** den, o da **Numân b. Beşîr** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre: **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Duâ ibadettir."** Sonra mü'min sûresi 60. ayetini okudu (s.a.v): **"Ama Rabbiniz buyuruyor ki: "Bana duâ edin, duânızı kabul edeyim. Şüphesiz ki, bana kulluk etmekten ululuk taslayarak çekinenler, aşağılık bir halde Cehenneme gireceklerdir."**

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Mansur da bu hadisi A'meş'den ve Zerr'den rivâyet etmiştir. Bu hadisi sadece Zerr'in rivâyetiyle bilmekteyiz. Zerr Abdullah el Hemedânî'dir. **Güvenilen biridir.** Ömer b. Zerr'in babasıdır.

۳ - باب مِنْهُ

۳۳۷۳ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
(مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ) قَالَ وَرَوَى وَكِيعٌ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ هَذَا الْحَدِيثَ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَأَبُو الْمَلِيحِ اسْمُهُ صَبِيحٌ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُهُ وَقَالَ يُقَالُ لَهُ الْفَارِسِيُّ

3- Allah'tan İstemeyeni Allah Sevmez mi?

5) 3373- Tirmizinin Hocası **Kuteybe** bize tahdis etti, **Hatim ibn İsmail** bize tahdis etti, o da **Ebil Melih'ten** o da **Ebi Salih'ten** o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Kim Allah'tan istemezse duâ etmezse Allah o kişiye gazablanır."**

Tirmizî: Vekî' ve **başkaları** Ebû'l Melih'den bu hadisi rivâyet etmişlerdir. Bu hadisi sadece bu şekliyle bilmekteyiz. Ebû'l Melih'in ismi Sabîh'tir. Muhammed'den işittim şöyle diyordu: Ebû'l Melih'e, Farisi de denilir.

۳۳۷۳ (2) - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ حُمَيْدِ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ
حُمَيْدٌ هَذَا يُقَالُ لَهُ: الْفَارِسِيُّ سَكَنَ الْمَدِينَةَ

6) 3373(2)- **İshâk b. Mansur**, **Ebû Âsım** vasıtasıyla **Humejd b. Ebû'l Melih'den**, o da **Ebû Salih'den**, o da **Ebû Hüreyre'den** benzeri şekilde rivâyet etmiştir.

Hümejdi Farisi'nin Medine sakinlerinden olduğunu söylüyor

۳۳۷۴- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعَطَّارُ، حَدَّثَنَا أَبُو نَعَامَةَ السَّعْدِيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ فَكَبَّرَ النَّاسُ تَكْبِيرَةً وَرَفَعُوا بِهَا أَصْوَاتَهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَصَمٍّ وَلَا غَائِبٍ هُوَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رُءُوسِ رِحَالِكُمْ) ثُمَّ قَالَ (يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ أَلَا أَعْلَمُكَ كَنْزًا مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَأَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَلٍّ وَأَبُو نَعَامَةَ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ عِيْسَى. وَمَعْنَى قَوْلِهِ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رُءُوسِ رِحَالِكُمْ يَعْنِي عِلْمَهُ وَقُدْرَتَهُ

Cennet hazinelerinden bir hazine hangisidir?

7) 3374- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Bessar** tahdis etti, bize **Merhûm ibn Abdilaziz Attar** tahdis etti, bize **Ebu Naame Sa'di** tahdis etti, o da **Ebu Usman Nehdi'den**, o da **Ebû Mûsâ el Eşari** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) ile birlikte bir savaşta idik. Savaşı bitirince Medîne'ye Döndüğümüzde Müslümanlar seslerini yükselterek tekbir getirdiler. Bunun üzerine **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Sizin Rabbiniz sağır değildir. Uzakta da değildir. Yanı başınızda ve aranızda gibidir."** Sonra Ebû Musa şöyle devam etti: **"Ey Abdullah b. Kays! Cennet hazinelerinden bir hazineyi sana haber vereyim mi? Güç kuvvet sadece Allah'ındır."**

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Ebû Osman en Nehdî'nin ismi Abdurrahman b. Müll'dür. Ebû Neame'nin ismi ise Amr b. Absî'dir. Hadiste geçen: **"Beyneküm ve beyne rûûzu ricaliküm"** manası "ilmi ve kudretiyle aranızdadır" demektir.

İshâk b. Mansur, Ebû Âsım vasıtasıyla Humeyd b. ebû'l Melih'den, Ebû Salih'den, Ebû Hüreyre'den benzeri şekilde rivâyet etmiştir.

NOT: Tirmizinin hadis metinlerinin sonunda bulunan dipnotlar önemli.

۴ - باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الذِّكْرِ

۳۳۷۵- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا، قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْ كَثُرَتْ عَلَيَّ فَأَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ أَتَشَبَّثُ بِهِ.

قَالَ (لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ) قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

4- Dil Daima Allah'ı Hatırlayarak Islak Kalmalı

8) 3375- Bize Tirmizinin Hocası **Ebu Kureyb** tahdis etti, bize **Zeyd ibn Hubâb** tahdis etti, o da **Muâviye ibn Salih'ten**, o da **Amr ibn Kays'tan**, o da **Abdullah b. Büsr** (radiyallahü anh)'den rivâyet edilmiştir. Bir adam: **"Ey Allah'ın Rasûlü! İslamın nafil ibadetleri bana ağır geldi, devamlı yapabileceğim bir şey ver ki ona sarılayım"** dedi. **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Dilin devamlı olarak Allah'ı hatırlayarak ıslak kalmalı."**

Tirmizî: Bu hadis bu şekilde hasen garibtir. **رَطْبًا** = sınıksız sarılamak **أَتَشَبَّثُ**

۵ - باب مِنْهُ

۳۳۷۶- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْعِبَادِ أَفْضَلُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ (الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ) قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنِ الْعَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ (لَوْ ضَرَبَ بِسَيْفِهِ فِي الْكُفَّارِ وَالْمُشْرِكِينَ حَتَّى يَنْكَسِرَ وَيَخْتَضِبَ دَمًا لَكَانَ الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا أَفْضَلَ مِنْهُ دَرَجَةً) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ دَرَّاجٍ

5- Allah'ı Her An Gündemde Tutmak Herşeyden Üstün Müdür?

9) 3376- Bize Tirmizinin Hocası **Kuteybe** tahdis etti, bize **İbn Lehia** tahdis etti, o da **Derrac'tan**, o da **Ebi Heysim'den**, o da **Ebû Saïd el Hudrî** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e: **"Kıyamet günü Allah'a derece bakımından kulların hangisi üstündür"** diye soruldu da **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Allah'ı her an gündemde tutan erkek ve kadınlardır."** **"Ey Allah'ın Rasûlü! Allah yolunda savaş eden gaziden de mi üstündür?"** dedim. Şöyle buyurdular: **"Kılıcını kırılıncaya kadar ve her tarafı kana bulanıncaya kadar kâfir ve müşriklere vursa dahi Allah'ı her an ve her yerde gündemde tutan kimse derece bakımından daha değerlidir."** **Tirmizî:** Bu hadis garibtir. Bu hadisi sadece Derrac'ın rivâyetiyle bilmekteyiz.

۶ - باب مِنْهُ

۳۳۷۷- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، هُوَ ابْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ زِيَادٍ، مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي بَحْرِيَّةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (أَلَا أُتَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِكِكُمْ وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْثَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرَقِ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ) قَالُوا بَلَى . قَالَ (ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى) فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَا شَيْءٌ أَنْجَى مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَ هَذَا بِهَذَا الْإِسْنَادِ وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْهُ فَأَرْسَلَهُ

6- Amellerin En Değerlisi Hangisidir?

10) 3377- Bize Tirmizinin Hocası **Huseyn ibn Hureys** tahdis etti, bize **Fadl İbn Mûsâ** tahdis etti, o da **Abdillah ibn Said'ten** (O İbn Ebi Hind'dir), o da **İbn Ayyâş'ın âzadlı kölesi Zeyyad'tan**, o da **Ebi Behriyyah'tan**, o da **Ebû'd Derdâ** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Dikkat edin! Amellerinizin en hayırlısını Allah katında en değerlisini altın ve gümüş dağıtmaktan daha hayırlı ve derecelerinizi daha yükselten, düşmanla karşılaşp sizin onların boyunlarını, onların da sizin boyunlarınızı vurmanızdan daha hayırlı bir şeyi size haber vereyim mi?"** Ashab: **"Evet"** dediler. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) de: **"Her zaman ve her zeminde Allah'ı devamlı hatırlayıp gündemde tutmaktır."** Muâz b. Cebel dedi ki: **"Allah'ın azabından kişiyi en iyi kurtaran her zamanda ve her zeminde Allah'ı gündemden çıkarmayıp her an hatırlamaktır."**

Tirmizî: Bazıları bu hadisi Abdullah b. Saîd'den aynı senedle benzeri şekilde rivâyet etmişlerdir. Bazıları ise **mürsel** olarak rivâyet etmişlerdir. **فَارْسَلَهُ** haber vermek **أَنْبَأَكُمْ** mürsel olarak

٧ - باب مَا جَاءَ فِي الْقَوْمِ يَجْلِسُونَ فَيَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ مَا لَهُمْ مِنَ الْفَضْلِ.

٣٣٧٨- **حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْأَعْرَ أَبِي مُسْلِمٍ، أَنَّهُ شَهِدَ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ**

(مَا مِنْ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا حَفَّتْ بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

7- Bir Yere Oturup Allah'ı Hatırlayıp Onun Dinini Gündemde Tutanların Değeri ve Kıymeti

11) 3378- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşşar** tahdis etti, bize **Abdurrahman ibn Mehdî** tahdis etti, bize **Sufyân** tahdis etti, o da **Ebi İshâk'tan**, o da **El-Eğarr Ebi Müslim**, **Ebü Hüreyre** VE **Ebü Saîd el Hudrî** (radiyallahü anhüma)'dan şahit olduğunu söyledi. **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Bir gurup insan bir yerde toplanıp Allah'ı gündemde tutmak için onun dinini öğrenmeye çalışırlarsa melekler onların etrafını çevirir. Allah'ın rahmeti onları kaplar ve üzerlerine huzur iner Allah onları kendi huzurundaki melekler yanında anar."**

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Bu hadiste 2 tane Sahabe Ravisi var.

٣٣٧٨-2- **حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ سَمِعْتُ الْأَعْرَ أَبَا مُسْلِمٍ، قَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ مِثْلَهُ**

12) 3378 (2)- Bize Tirmizinin Hocası **Yusuf b. Yakup**, **Hafs b. Ömer** vasıtasıyla **Şu'be'den**, o da **Ebü İshâk'tan** aktararak şöyle derler: **Ebü Müslim Eğar'dan** işittim şöyle diyordu: **Ebü Saîd** ve **Ebü Hüreyre'nin** rivâyet ettiklerine şâhidim o ikisi de **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in böyle bir hadisini bize aktararak şâhid olmuşlardır.

٣٣٧٩ - **حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعَطَّارُ، حَدَّثَنَا أَبُو نَعَامَةَ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ خَرَجَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَالَ مَا يُجْلِسُكُمْ قَالُوا جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ قَالَ اللَّهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ قَالُوا وَاللَّهِ مَا أَجْلَسْنَا إِلَّا ذَاكَ . قَالَ أَمَا إِنِّي مَا أَسْتَحْلِفُكُمْ تَهْمَةً لَكُمْ وَمَا كَانَ أَحَدٌ يَمْنُزِلْتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَلَّ حَدِيثًا عَنْهُ مِنِّي إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَى حَلَقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ مَا يُجْلِسُكُمْ قَالُوا جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ وَنَحْمَدُهُ لِمَا هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ عَلَيْنَا بِهِ . فَقَالَ اللَّهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ قَالُوا اللَّهُ مَا أَجْلَسْنَا إِلَّا ذَاكَ . قَالَ أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفُكُمْ لَتَهْمَةٍ لَكُمْ إِنَّهُ أَتَانِي جَبْرِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ يُبَاهِي بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَأَبُو نَعَامَةَ السَّعْدِيُّ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ عِيسَى وَأَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَلٍّ**

13) 3379- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşşâr** tahdis etti, bize **Merhûm ibn Abdilaziz Attar** tahdis etti, bize **Ebu Neâme** tahdis etti, o da **Ebi Usmân En-Nehdî'den** o da **Ebû Saîd el Hudrî** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: Muaviye bir gün mescide çıktı ve toplu halde olan bir guruba sizi burada oturtan sebep nedir? diye sordu. Onlar da: **"Allah'ın verdiği nimetleri hatırlayıp onu daima gündemde tutmak ve onun rızasını kazanmak için dinimizi öğrenmek için oturuyoruz"** dediler. Muaviye: **"Allah hakkı için sizi burada oturtan sebep bu mudur?"** dedi. Onlar da: **"Vallah'i sadece bu sebeple burada oturmaktayız"** dediler. Muaviye: Dikkat ediniz sizi töhmet ettiğimden dolayı sizden yemin istemiş değilim. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e karşı benim yakınlık derecemde olup ta kendisinden benden daha az hadis rivâyet eden yoktur. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), ashabından meydana gelmiş bir topluluğun yanına çıkmış ve: **"Sizi bu toplulukta oturtan sebep nedir?"** diye sormuştu. Onlar da şöyle demişlerdi: **"Allah'ı hatırlayıp ona hamdetmek ve bizi İslam üzere hidayet ettiği için ve bize lutfuyla muamele ettiği ve bize her türlü nimetleri verdiği için hamedip şükretmek için oturduk."** Bunun üzerine **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Allah hakkı için sizi oturtan sebep sadece bu mudur?"** Onlar da: **"Allah hakkı için bizi oturtan sebep budur"** dediler. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) buyurdular ki: **"Dikkat ediniz size karşı bir töhmetten dolayı sizden yemin istemiş değilim. Ne varki Cibril bana geldi ve meleklerle karşı Allah'ın sizinle övündüğünü bildirdi."**

Bu hadis hasen garibtir. Ancak **bu şekliyle** bilmekteyiz. Ebû Neame es Sa'dî'nin ismi Amr b. İsa'dır. Ebû Osman en Nehdî'nin ismi ise Abdurrahman b. Mell'dir.

۸ - باب في القوم يجلسون ولا يذكرون الله

۳۳۸۰ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ صَالِحٍ، مَوْلَى التَّوَّامَةِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِسًا لَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ فِيهِ وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ تَرَةٌ فَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعْنَى قَوْلِهِ تَرَةٌ يَعْني حَسْرَةً وَنَدَامَةً . وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ بِالْعَرَبِيَّةِ التَّرَةُ هُوَ النَّارُ

8- Biraraya Gelip Allah'ı Gündem Etmeyen Toplulukların Hali

14) 3380- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşşar** tahdis etti, bize **Abdurrahman ibn Mehdi** tahdis etti, bize **Sufyân** tahdis etti, o da **Tev'eme'nin azatlı kölesi Salih'ten** o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Bir topluluk ki bir yerde oturur ve orada Allah'ı hatırlamazlar ve peygamberine salavat getirmezlerse o toplantı onların günahlarını artırıp onlara vebal olur. Allah dilerse onlara azab eder, dilerse onları bağışlar."**

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Bu hadis başka şekillerde de yine Ebû Hüreyre'den rivâyet edilmiştir.

Hadiste geçen **"Tire"** kelimesinin anlamı pişmanlık ve zarar demektir. Arap bilginlerince bunun anlamı günah ve sıkıntı demektir.

۹ - باب مَا جَاءَ أَنَّ دَعْوَةَ الْمُسْلِمِ مُسْتَجَابَةٌ

۳۳۸۱- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيْعَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْعُو بِدُعَاءٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ أَوْ كَفَّ عَنْهُ مِنَ الشَّوْءِ مِثْلَهُ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ) وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَعُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ .

9- Müslümanın Duâsı Mutlaka Kabul Görür

15) 3381- Bize Tirmizinin Hocası **Kuteybe** tahdis etti, bize **İbn Lehia** tahdis etti, o da **Ebi Zübeyr'den**, o da **Câbir** (radiyallahü anh), **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in şöyle dediğini işitmiştir: **"Her bir Müslüman, Allah'a duâ ettikçe Allah onun dileğini yerine getirir ve benzeri bir kötülüğünü ondan siler. Bu duâ günah için ve akraba ile bağını koparmak için olmadığı sürece böylece devam eder."**

Bu konuda Ebû Saîd ve Ubâde b. Sâmit'den de hadis rivâyet edilmiştir.

۳۳۸۲- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ وَقْدٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَطِيَّةَ اللَّيْثِيُّ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيُكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ .

16) 3382- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Merzûk** tahdis etti, bize **Ubeydullah ibn Vekid** tahdis etti, bize **Saîd ibn Atiyye El-Leysiyy** tahdis etti, o da **Sehr ibn Havşeb'den**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Sıkıntılı ve ızdıraplı anlarda duâsının Allah tarafından kabul edilmesi her kimi sevindirirse bolluk ve rahat zamanlarında duâsını çoğaltsın."**

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

۳۳۸۳- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَبِيبٍ بْنِ عَرَبِيٍّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ الْأَنْصَارِيُّ، قَالَ سَمِعْتُ طَلْحَةَ بْنَ خَرَّاشٍ، قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ مُوسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ . وَقَدْ رَوَى عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ هَذَا الْحَدِيثَ

17) 3383- Bize Tirmizinin Hocası **Yahyâ ibn Habîb ibn Arabî** tahdis etti, bize **Mûsâ ibn İbrahim** tahdis etti, o da **Talha ibn Hirâs'tan** işittim dedi, o da **Câbir ibn Abdillâh** (radiyallahü anh)'tan işittim dedi, Cabir **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in şöyle söylediğini işitmiştir: Zikrin en değerlisi **"Lailahe illallah"** tır. Duânın en değerlisi ise **"Elhamdilillah"** tır.

Tirmizî: Bu hadis hasen garib olup sadece Mûsâ b. İbrahim'in rivâyetiyle bilmekteyiz.

Ali b. el Medîni ve pek çok kimse bu hadisi Mûsâ b. İbrahim'den rivâyet etmişlerdir.

۳۳۸۴- حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنِ الْبَهِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ وَالْبَهِيِّ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ

18) 3384- Bize Tirmizinin Hocası Ebu Kurayb "VE" Muhammed ibn Ubeyd El-Muhâribî tahdis etti, dedi bize **Yahyâ ibn Zekerıyyâ ibn Ebi Zeide** tahdis etti, o da **babasından**, o da **Hâlid ibn Seleme'den**, o da **Behî'den** o da **Urve'den**, o da **Âise** (radiyallahü anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: "Rasûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem) **tüm zamanlarında ve her yerde Allah'ı hatırlar ve onu gündeminden hiç eksik etmezdi.**"

Bu hadiste Tirmizinin 2 hocası rivayet etmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Bu hadisi sadece Yahya b. Zekerıyya b. ebî Zaide'nin rivâyetiyle bilmekteyiz. Behiy'in ismi Abdullah'tır.

۱۰ - باب مَا جَاءَ أَنَّ الدَّاعِيَ يَبْدَأُ بِنَفْسِهِ

۳۳۸۵- حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو قَطَنِ، عَنْ حَمَزَةَ الزِّيَّاتِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا ذَكَرَ أَحَدًا فَدَعَا لَهُ بَدَأَ بِنَفْسِهِ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ وَأَبُو قَطَنِ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ الْهَيْثَمِ

10- Duâ Eden Önce Kendisinden Başlamalıdır

19) 3385- Bize Tirmizinin Hocası **Nasr ibn Abdirrahman El-Kûfî** tahdis etti, bize **Ebû Kattan** tahdis etti, o da **Hamza Ez-Zeyvât'tan**, o da **Ebî İshâk'tan**, o da **Saîd ibn Cübeyr'den**, o da **İbn Abbâs'tan**, o da **Übey b. Ka'b** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre; **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) **bir kimseyi hatırlayıp duâ ettiği zaman önce kendisinden başlardı.**

Tirmizî: Bu hadis hasen garib sahihtir. Ebû Kattan'ın ismi Amr b. Heysem'dir.

Burada 2 sahabe ravisi var.

۱۱ - باب مَا جَاءَ فِي رَفْعِ الْأَيْدِي عِنْدَ الدُّعَاءِ

۳۳۸۶ - حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى، مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ يَعْقُوبَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ قَالُوا حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ عِيسَى الْجُهَنِيُّ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الْجَمَحِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحْطِهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ . قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى فِي حَدِيثِهِ لَمْ يَرُدَّهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ حَمَادِ بْنِ عِيسَى . وَقَدْ تَقَرَّرَ بِهِ وَهُوَ قَلِيلُ الْحَدِيثِ وَقَدْ حَدَّثَ عَنْهُ النَّاسُ حَنْظَلَةَ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ ثِقَةً وَثَقَهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ

11- Duâ Ederken Ellerin Kaldırılması Gerekir mi?

20) 3386- Bize Tirmizinin Hocası **Ebu Musa, Muhammed ibnul-Müsenna** "VE" **İbrahim ibn Ya'kub** tahdis etti **ve başkaları (birden fazla kişi)**, bize **Hammad ibn İsa Cuhenî** tahdis etti, o da **Hanzala ibn Ebî Süfyân Cumehî'den**, o da **Selim ibn Abdillâh'tan** o da **babasından** o da **Ömer b. Hattâb** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: **"Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), duâda ellerini kaldırdığı zaman onları yüzüne sürmedikçe indirmezdî."** **Muhammed b. Müsenna** kendi rivâyetinde: **"Onları yüzüne sürmedikçe indirmezdî"** demektedir.

Tirmizî: Bu hadis sahih garibtir. Sadece **Hammad b. İsa'nın** rivâyetiyle bilmekteyiz. Bu hadisi tek başına rivâyet etmiştir. Bu kimsenin hadis rivâyeti azdır. Bazı kimseler ondan hadis rivâyet etmişlerdir. Hanzale b. ebî Süfyân **güvenilir (ثقة)** bir kimse olduğunu söylemiştir. Yahya ibn Sâid El-Kattan güvenilir bir ravi olduğunu söylemiştir.

Fiili bir rivayettir, tirmizi bu hadisi en az 3 hocadan almıştır.

۱۲ - باب مَا جَاءَ فِيمَنْ يَسْتَعِجِلُ فِي دُعَائِهِ

۳۳۸۷ - حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ، مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ دَعْوَتَ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَأَبُو عُبَيْدٍ اسْمُهُ سَعْدٌ وَهُوَ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ وَيُقَالُ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَزْهَرَ هُوَ ابْنُ عَمٍّ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

12- Duânın Sonucu Beklemede Acele Edilmeli mi?

21) 3387- Bize Tirmizinin Hocası **El-Ensârî** tahdis etti, bize **Ma'n** tahdis etti, bize **Mâlik** tahdis etti, o da **İbn Şihâb'tan**, o da **İbn Ezhar'ın azatlı kölesi Ebi Ubeyd'ten**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Sizden birinizin duâsı acele etmediği ve duâ ettim fakat benim duâm kabul edilmedi demediği takdirde kabul edilecektir."**

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Ebû Ubeyd'in ismi Sa'd'tır. (Senette Ebî Ubeyd'in künyesi verilmiştir). Abdurrahman b. Ezher'in azâdlı kölesidir. Abdurrahman b. Avf'ın azâdlısı olduğu da söylenir. Abdurrahman b. Ezher ise Abdurrahman b. Avf'ın **amcasının oğludur. (ابْنُ عَمٍّ)**

Tirmizî: Bu konuda Enes (radiyallahü anh)'den de hadis rivâyet edilmiştir. **(وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسٍ)**

۱۳ - باب مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى

۳۳۸۸ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، - وَهُوَ الطَّبَّالِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبَانَ بْنِ عُمَانَ، قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءٍ كُلِّ لَيْلَةٍ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَيَضُرُّهُ شَيْءٌ) وَكَانَ أَبَانُ قَدْ أَصَابَهُ طَرَفٌ فَالَجَ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَبَانُ مَا تَنْظُرُ أَمَا إِنَّ الْحَدِيثَ كَمَا حَدَّثْتَنَا وَلَكِنِّي لَمْ أَقْلُهُ يَوْمَئِذٍ لِيُضَيَّ اللَّهُ عَلَى قَدَرِهِ . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

13- Sabah ve Akşam Yapılacak Duâlar

22) 3388- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşâr** tahdis etti, bize **Ebu Dâvud (O Et-Tayâlisi'dir)** tahdis etti, bize **Abdurrahman ibn Ebî Zinad** tahdis etti, o da **babasından**, o da **Ebân ibn Osmân'dan**, o da **Osman b. Affân'dan** işittim dedi, Osman b. Affân (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **Bir kimse her gün ve her gece üç kere: "İsmi anılıp O'nun adına hareket edildikçe yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremediği her şeyi duyan ve bilen Allah ismiyle..." derse hiçbir şey ona zarar veremez.** Ebân, kısmî Felç'e uğramıştı. Bu hadisi aktarırken dinleyicilerden bir kimse ona bakmaya başladı. Ebân da ona dedi ki: **"Ne bakıyorsun?"** hadis sana aktardığım gibidir. Fakat ben bu hastalığa yakalandığım gün Allah'ın kaderi benim için gerçekleşeceği için söyleyememiştim. **Tirmizî:** Bu hadis hasen, sahih ve garibtir.

➤ (Tek senetli hadislerde "hasen" ve "sahih" kelimesi geçiyorsa bazı ravilere göre hasen, bazı ravilere göre ise sahihtir. Ya da müçtehit hasen ile sahih arasında kalmış iki kelimeyi de kullanmıştır. Birden fazla senetli hadislerde ise hasen" ve "sahih" kelimesi geçiyorsa bir senede göre hasen, bir senede göre sahih kabul edilir. **Garip** ise senedin herhangi bir yerinde ravi teke düştüğü için veya çok kullanılmayan bir kelim olduğu için kullanılır).

Me'sur dua: Bir dua metni hem Kur'an-ı Kerimde hem de hadislerde geçiyorsa bu dualara **me'sur** dua denir. Ayrıca peygamber dualarına da mes'ur dua denir.

۳۳۸۹ - حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشَجُّ، حَدَّثَنَا عُفْبَةُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي سَعْدٍ، سَعِيدِ بْنِ الْمَرْزُبَانِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ ثَوْبَانَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مَنْ قَالَ حِينَ يُمَسِّي رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُرْضِيَهُ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

23) 3389- Bize Tirmizinin Hocası **Ebû Saîd El-Eşecc** tahdis etti, bize **Ukbe ibn Hâlid** tahdis etti, o da **Ebi Sa'd, Saîd ibn Marzubân'dan** o da **Ebi Seleme'den** o da **Sevbân** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Her kim akşam olduğunda: Rab olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, Peygamber olarak Muhammed'den hoşnudum ben, salat ve selam ona olsun" derse bu kimseyi memnun etmesi Allah üzerine bir hak olur.** **Tirmizî:** Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

۳۳۹۰- حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَمْسَى قَالَ (أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ أَرَاهُ قَالَ فِيهَا لَهُ الْمَلِكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ) وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذَلِكَ أَيْضًا (أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ لَمْ يَرْفَعْهُ .

24) 3390- Bize Tirmizinin Hocası Sufyân ibn Vekî' tahdis etti, bize Cerîr tahdis etti, o da Hasan ibn Ubeydillâh'tan, o da İbrahim ibn Süveyd'ten o da Abdirrahman ibn Yezid'ten o da Abdullah b. Mes'ûd (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) akşamleyin şöyle buyurmuştur: **"Biz ve tüm evren Allah sayesinde akşama ulaştı. Eksiksiz tüm övgüler O Allah'a mahsustur. Ondan başka ilah yok sadece tek olarak o var onun ortağı da yok."**

(أَرَاهُ قَالَ) Râvî diyor ki: Bu konuda şöyle söylediğini de zannediyorum: **"Evren tümüyle onundur. Her türlü eksiksiz övgüler ona aittir. O'nun her şeye gücü yeter. Ey Allah'ım senden bu gece ve sonraki gecelerin hayrını dilerim. Bu gece ve sonraki gecelerin şerrinden de sana sığınırım. Tembellikten ve ihtiyarlığın bunaklığından (وَسُوءِ الْكِبَرِ), Cehennem ve kabir azabından da sana sığınırım."** Sabaha çıktığında da aynen (أَيْضًا) bu duâyı okurdu: **"Biz ve tüm evren Allah'ın sayesinde sabaha ulaştık eksiksiz övgüler Allah'adır..."** diye.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Şu'be bu hadisi aynı senedle merfu olmaksızın (لَمْ يَرْفَعْهُ) İbn Mes'ûd'tan rivâyet etmiştir. (**Merfu olmaksızın:** Hz. Peygambere isnad etmeden bildirmiştir)

۳۳۹۱- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، أَخْبَرَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ يَقُولُ (إِذَا أَصْبَحَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ . وَإِذَا أَمْسَى فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ النُّشُورُ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

25) 3391- Bize Tirmizinin Hocası Alî ibn Hucr tahdis etti, bize Abdullah ibn Ca'fer tahdis etti, bize Süheyl ibn Ebi Salih haber verdi, o da babasından, o da Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) ashabına duâ öğretir (يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ) ve şöyle buyururdu: **Sabahladığınızda şöyle deyin: "Allah'ım senin izin ve yardımınla sabahladık ve akşamladık ve yine senin izin ve yardımınla yaşar ve ölürüz, dönüşümüzde sanadır. Akşama çıktığınızda da aynı şekilde: "Allah'ım senin izin ve yardımınla akşama çıktık ve sabahladık ve yine senin iznin ve yardımınla yaşar ve ölürüz, dönüşümüzde sanadır."**

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

۱۴ - باب منه

۳۳۹۲- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ عَاصِمِ الثَّقَفِيِّ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ مُرْنِي بِشَيْءٍ أَقُولُهُ إِذَا أَصْبَحْتُ وَإِذَا أَمْسَيْتُ قَالَ (قُلِ اللَّهُمَّ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكُهُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّهِ قَالَ قُلْهُ إِذَا أَصْبَحْتُ وَإِذَا أَمْسَيْتُ وَإِذَا أَحَدْتُ مَضْجَعَكَ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

14- Sabah ve Akşam Yapılabilecek Duâlar

26) 3392- Bize Tirmizinin Hocası **Mahmud ibn Ğaylan** tahdis etti, bize **Ebu davud** tahdis etti, bize **Su'be** haber verdi, o da **Ya'le ibn Atâ'dan**, o da **Amr ibn Asım Es-Sekafi'den** işittim dedi, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Ebû Bekir: Ey Allah'ın Rasûlü! Sabah ve akşam söyleyeceğim **bir şeyi bana öğret** (مُرْنِي بِشَيْءٍ). **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) de şöyle buyurdu: De ki: **"Hiç kimsenin bilemeyeceği ve olup biten her şeyi bilen sensin. Gökleri ve yeri yaratan sensin. Her şeyin ve herkesin hayatını programlayan ve sahibi sensin. Senden başka gerçek ilah olmadığına ben şahidlik ederim. Nefsimin şerrinden, şeytanın şerrinden ve şirkinden sana sığınırım."** **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem): **"Sabah akşam ve yatağına uzandığında (أَخَذْتُ مَضْجَعَكَ) bunları söyle"** buyurdu. **Tirmizî:** Bu hadis hasen sahihtir. **Merfu ve Kavli hadis.**

Not; yapılan dualarda bazı farklılıklar göstermesinin sebebi Hz. Peygamberin sürekli olarak dua etmesinden ileri geliyor. Bu durum o günkü şartlara ve isteyen kişinin durumuna göre değişiklik gösteriyor. Duaların göstermiş olduğu bazı ortak noktalar da vardır. Mesela Hz. Peygamber dua ederken ellerini kaldırması, duadan sonra ellerini yüzüne sürmesi vb. gibi. Bu rivayetler bize haberi vahid olarak geliyordu. Bu rivayetlerin ortak noktası ise manevi mütevatir olarak kabul edilmesidir. Duanın ortak noktalarından birisi de duaya "Allah'ı överek, yücelterek, tenzih ederek başlamak. Bu rivayetlerin ortak noktalarından birisi de Hz. Peygamber kendisi için de dua ediyor, başkaları için de dua ediyor ve duaya her zaman kendisinden başlıyor.

١٥ - باب مِنْهُ

٣٣٩٣- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ (أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى سَيِّدِ الْإِسْتِغْفَارِ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ وَأَبُوءُ إِلَيْكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَعْتَرِفُ بِذُنُوبِي فَأَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ لَا يَقُولُهَا أَحَدُكُمْ حِينَ يُمَسِّي فَيَأْتِي عَلَيْهِ قَدَرٌ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَلَا يَقُولُهَا حِينَ يُصْبِحُ فَيَأْتِي عَلَيْهِ قَدَرٌ قَبْلَ أَنْ يُمَسِّي إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ) قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ أَبِي حَازِمٍ وَابْنِ أَبِي حَازِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ . قَالَ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ هُوَ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ الرَّاهِدِ . وَقَدْ رُوِيَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

15- Seyyid-ül İstiğfar (dularan en güzeli) Duâsı Nasıldır? (İstiğfarların efendisi, zirvesi)

27) 3393- Bize Tirmizinin Hocası **Hüseyin ibn Hureys** tahdis etti, bize **Abdulaziz ibn Ebi Hazim** tahdis etti, o da **Kesir ibn Zeyd'ten**, o da **Osman ibn Rabi'a'dan**, o da **Seddâd b. Evs** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem): **"İstiğfar etmenin en güzelini sana öğreteyim mi?"** buyurdu ve: **"Allah'ım sensin benim Rabbim, senden başka gerçek ilah yok. Beni yarattın ben de senin kulunum. Ben gücüm yettiğince sana verdiğim sözüm ve senin va'din üzereyim. Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım. İşte verdiğin nimetlerle senin huzurundayım günahlarımla huzurundayım. Beni affet çünkü günahları ancak sen affedersin."** Sizden her kim bunu akşamleyin söyler sabaha varmadan da ölürse Cennet kendisine vâcib olur. Sabah söyler ve akşama varmadan da ölürse yine o kimseye Cennet vâcib olur.

Tirmizî: Bu konuda Ebû Hüreyre, İbn Mes'ûd, İbn Ebza ve Büreyde'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Abdulaziz b. ebî Hazim, Zahid olan Ebû Hazim'in oğludur. Bu hadis değişik şekilde Şeddâd b. Evs'den de rivâyet edilmiştir.

١٦ - باب مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ

٣٣٩٤- حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ (أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ تَقُولُهَا إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَإِنْ مِتَّ مِنْ لَيْلِكَ مِتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ وَإِنْ أَصْبَحْتَ أَصْبَحْتَ وَقَدْ أَصَبْتَ خَيْرًا تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ وَالْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ أَمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ) قَالَ الْبَرَاءُ فَقُلْتُ وَبِرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ . قَالَ فَطَعَنَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي ثُمَّ قَالَ (وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ) قَالَ أَبُو عِيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ قَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنِ الْبَرَاءِ . وَرَوَاهُ مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ وَأَنْتَ عَلَى وُضوءٍ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ .

16- Yatağa Girildiğinde Okunacak Duâ

28) 3394- Bize Tirmizinin Hocası **İbn Ebi Umer** tahdis etti, bize **Sufyan ibn Uyeyne** tahdis etti, o da **Ebi İshak El-Hemdani** tahdis etti, o da **Berâ b. Âzib** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Sana yatacağında söyleyeceğin bazı duâlar öğreteyim mi? Onları söylediğin gece ölürsen fıtrat üzere tertemiz ölersün, sabaha çıkarsan hayır kazanmış olarak sabahlamış olursun; <"Allah'ım irademi sana teslim ettim yönümü sana çevirdim senden korkup seni isteyerek işlerimi sana bıraktım sırtımı sana dayadım senden kaçıp kurtulmak ancak sana dönmekle mümkündür. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere iman ettim.">** Berâ diyor ki: **"Ben gönderdiğin Rasûle dedim..."** Bunun üzerine **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) göğsüne vurdu ve **"gönderdiğin peygambere"** de buyurdu.

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Berâ'dan değişik şekillerde de rivâyet edilmiştir. Mansur b. Mu'temir, Sa'd b. Ubeyde'den, Berâ'dan bu hadisin bir benzerini bize aktarmıştır. Fakat şu ilaveyi yapmıştır: (إِذَا أُوتِيَ إِلَى فِرَاشِكَ وَأَنْتَ عَلَى وُضُوءٍ) **"Yatağına girdiğinde ve abdestli olduğun halde"** (3394 ile 3395 nolu hadisi birbirinden ayıran detay. Her iki hadiste yatağa girince ibaresi var ama 3394 nolu hadiste abdestli iken deniyor) **Tirmizî:** Bu konuda Rafi' b. Hadîç'den de hadis rivâyet edilmiştir. (Bu iki hadise dikkat edelim)

SERKAN HOCA.

NOT; Lafzan rivayet, Hz. Peygamberin kullanmış olduğu kelimelerin aynen nakledilmesidir.

Manen rivayet, Hz. Peygamberin kullanmış olduğu kelimelerin benzerinin nakledilmesidir. Bazı alimler lafzen rivayeti, bazı alimler de manen rivayeti caiz görmüşler.

Lafzen rivayeti caiz görenlerden **"İbn Hazm"** bu hadisi örnek gösterir. Hz. Peygamberin direk konunun içerisinde olduğunu ve kendisinin söylediği kelimelerin dışında başka kelimelerin kullanılmasını yasakladığını söylerler. Diğer alimler de Hz. Peygamberin konuya şahit olduğunu dolayısıyla Nebi kelimesinin Resul kelimesinden daha kapsamlı olduğu için Nebi kelimesinin kullanılmasını, Manen rivayeti kullanılmasını yasakladığını söylerler.

Genel kanaat ise Hz. Peygamberin farklı kabilelere gönderdiği mektuplarda kendi sözlerini farklı kelimelerle yazdığını için manen rivayetin kullanılabilir olduğudur. **Hz. Peygamberin** helali haram, haramı helal yapmadıkça benden duyduğunuzu insanlara aktarın.

Manen rivayetin caiz olduğunu savunanlar hem Kur'an-ı Kerim'de hem de Hadislerden deliller getirmişlerdir. (Aynı manaların değişik yerlerde değişik kelimelerle kullanılması) Manen rivayet olduğu söylenen her şey manen rivayet değildir. Hz. Peygamber farklı olaylarla ilgili söz söylemiş olabilir, ravi hadisi kısaltmış olabilir.

Manen rivayetin delil olabilmesi için gereken şartlar:

- 1- Söz konusu hadis dualarda kullanılmış olmamalı. (Duada kullanılan kelimeler değiştirilmeden okunur. Subhaneke, ettahiyyat, ezan, kamet gibi dualar)
- 2- Cevamiu'l kelim olmamalı (Az söz ile çok manayı ifade eden edebî vecizeler)
- 3- Manen rivayette bulunacak kişi Arapçayı, Fıkıh illmini çok iyi bilmeli.

۳۳۹۵- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمرَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ إِسْحَاقَ ابْنِ أَخِي، رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (إِذَا اضْطَجَعَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَنْبِهِ الْأَيْمَنِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسَلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ أَوْ مِنْ بَيْتِكَ وَبِرُسُلِكَ . فَإِنْ مَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ .

29) 3395- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşşar** tahdis etti, bize **Usman ibn Umer** tahdis etti, bize **Alî ibn Mübarek** tahdis etti, o da **Yahya ibn Ebi Kesir'den**, o da **Yahya ibn İshak ibni Ehi, Rafi' b. Hadîc'den** o da **Rafi' b. Hadîc** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: Sizden biriniz **yatağına girince** sağ yanı üzere yatıp şöyle desin: **"Allah'ım irademi sana teslim ettim yönümü sana çevirdim. Sırtımı sana dayadım. İşlerimi sana bıraktım. Senden kaçıp kurtulmak ancak sana dönmekle mümkündür. Senin kitabına ve elçine iman ettim."** **O kişi bunu söylediği gece ölürse Cennete girer.** **Tirmizî:** Bu hadis Rafi' b. Hadîc rivâyeti olarak hasen garibtir.

۳۳۹۶- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَكَفَانَا وَأَوَانَا وَكَم مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤْوِي) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ

30) 3396- Bize Tirmizinin Hocası **İshak ibn Mansur** tahdis etti, bize **Affan ibn Müslim** haber verdi, bize **Hammad ibn Seleme** tahdis etti, o da **Sâbit'ten**, o da **Enes b. Mâlik** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), yatağına (فِرَاشِهِ) girdiğinde şöyle duâ ederdi: **"Bizi yedirip doyuran bizi içirip kandıran (kana kana), ihtiyaçlarımızı gideren ve bizi meskenlerimizde barındıran Allah'a hamdolsun. İhtiyaçlarını karşılayacak kimsesi olmayan ve barınak yeri olmayan nice kimseler vardır."** **Tirmizî:** Bu hadis hasen sahih garibtir.

۱۷ - باب منه ۳۳۹۷- حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ الْوَصَّافِيِّ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ قَالَ حِينَ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ . ثَلَاثَ مَرَّاتٍ غَفَرَ اللَّهُ ذُنُوبَهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ وَإِنْ كَانَتْ عَدَدَ وَرَقِ الشَّجَرِ وَإِنْ كَانَتْ عَدَدَ رَمْلِ عَالِجٍ وَإِنْ كَانَتْ عَدَدَ أَيَّامِ الدُّنْيَا) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ الْوَصَّافِيِّ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ

17- Yatağa Girildiğinde Okunacak Başka Bir Duâ

31) 3397- Bize Tirmizinin Hocası **Salih ibn Abdillâh** tahdis etti, bize **Ebu Muaviye** tahdis etti, o da **El-Vassafî'den**, o da **Atiyye'den**, o da **Ebû Saîd el Hudrî** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **Her kim yatağına girdiğinde üç kere: "Kendisinden başka gerçek ilah bulunmayan daima diri ve başkasına ihtiyacı olmayan yüce Allah'tan bağışlanmamı ister, O'na tevbe edip O'na yönelirim."** Bu duâyı yaparsa Allah o kimsenin günahlarını denizin köpükleri kadar olsa da ağaçların yaprakları sayısı kadar olsa da çöllerin kumları sayısı kadar olsa da dünya günleri sayısınca olsa da bağışlar.

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Ancak bu şekliyle Vasafî Ubeydullah b. Velid'in rivâyeti olarak bilmekteyiz.

۳۵ - باب مِنْهُ

۳۴۲۷- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عَامِرِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ قَالَ (بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نَزَلَ أَوْ نُصِلَّ أَوْ نُظْلَمَ أَوْ نُظْلَمَ أَوْ نُجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيْنَا) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

35- Evden Çıkarken Okunacak Değişik Bir Duâ

32) 3427- Bize Tirmizinin Hocası **Mahmud ibn Gaylân** tahdis etti, bize **Veki'** tahdis etti, bize **Süfyan** tahdis etti, o da **Mansûr'dan**, o da **Âmir Es-Se'bi'den**, o da **Ümmü Seleme** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre: **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), evinden çıkarken şöyle duâ ederdi: **"Allah'ın ismiyle... Allah'a güvenip Allah'a dayandım. Ey Allah'ım hak yolundan ayağımın kaymasından sapıklığa düşmekten zulmetmekten ve zulme uğramaktan, cahillik etmekten ve bize karşı cahillik edilmesinden sana sığınırım."**

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. (Hz. Peygamberin dualarında farklılık göstermesinin en önemli sebepleri zaman farklılığı ve o günkü şartlara göre ihtiyacın değişmesi) **Hadis Lafzen rivayet olarak nakledilmiştir. ÖNEMLİ HADİS.** Tirmizî aynı babta olan hadislerine zayıf olandan sağlam olana doğru gider.

۳۶ - باب مَا يَقُولُ إِذَا دَخَلَ السُّوقَ

۳۴۲۸- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا أَزْهَرُ بْنُ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَاسِعٍ، قَالَ قَدِمْتُ مَكَّةَ فَلَقِينِي أَخِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فَحَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَقَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَا عَنْهُ أَلْفُ أَلْفِ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ دَرَجَةٍ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ - وَهُوَ قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، هَذَا الْحَدِيثُ نَحْوُهُ

36- Çarşıya Girerken Okunacak Duâ

33) 3428- Bize Tirmizinin Hocası **Ahmed ibn Manî'** tahdis etti, bize **Yezid ibn Hârûn** tahdis etti, bize **Ezher ibn Sinân** haber verdi, bize **Muhammed b. Vâsi'** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Mekke'ye geldiğimde kardeşim Sâlim b. Abdullah b. Ömer'le karşılaşmışım, babasından ve dedesinden aktararak **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in şöyle buyurduğunu söyledi: Her kim çarşıya girdiğinde şöyle derse: **"Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. Sadece o vardır, O'nun ortağı yoktur. Saltanat onundur. Hamd ona mahsustur, hayat veren ve öldüren O'dur. Kendisi tek ölümsüz olandır ve her zaman diridir. Tüm hayırlar onun elindedir ve o her şeye güç yetirendir."** Allah bunu söyleyen kimseye milyon kere sevap yazar, milyon günahını siler ve derecesini milyon kere yükseltir.

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Amr b. Dinar- Zübeyr ailesinin kahramanlarından (hizmetçi, kâhya)- Sâlim b. Abdullah'tan bu hadisin bir benzerini bize rivâyet etmiştir.

۳۴۲۹- حَدَّثَنَا بِذَلِكَ، أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الضَّيْبِيِّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَالْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَا حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَهُوَ قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ قَالَ فِي السُّوقِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَا عَنْهُ أَلْفُ أَلْفِ سَيِّئَةٍ وَبَنَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ) قَالَ أَبُو عِيسَى وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ هَذَا هُوَ شَيْخُ بَصْرِيِّ وَقَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ بَعْضُ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ . وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ الطَّائِفِيُّ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

34) 3429- Bize Tirmizinin Hocası **Ahmed ibn Abdete Dabbî** tahdis etti, bize **Hâmmad ibn Zeyd** "VE" **Mu'temir ibn Süleyman** tahdis etti, dedi bize **Amr ibn Dinar** (Zübeyr ailesinin kahyası-hizmetçisi), o da **Sâlim ibn Abdullah ibn Umer'den** o da **babasından (Abdullah ibn Umer'den)**, o da **dedesinden (Umer'den)** rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Her kim çarşıda Allah'tan başka gerçek ilah yoktur, O tektir, O'nun ortağı yoktur, saltanat onundur, hamd O'na mahsustur, hayat veren ve öldüren O'dur. Kendisi ölümsüz olup daima diridir. Tüm hayırlar O'nun elindedir ve O'nun gücü her şeye yeter"** derse, Allah ona bir milyon sevap yazar, milyon günahını siler ve Cennet'te ona bir köşk inşa eder.

Tirmizî: Amr b. Dinar, Basralı bir ihtiyardır. Bazı hadisçiler kendisi hakkında ileri geri konuşmuşlardır Yahya ibn Süleyman Et-Taifi'den, o da İmran ibn Müslim'den o da Abdillâh ibn Dinar'dan o da İbn Umer'den, o da Hz. Peygamber (s.a.v)'den Bu tarikle hadis gelmiş, ama bu tarikte Hz. Ömer'e dayandırılmamıştır.

Tirmizinin Hocası **Ahmed ibn Abdete Dabbî'nin** 2 hocası vardır; **Hâmmad ibn Zeyd** "VE" **Mu'temir ibn Süleyman** (2 senetli hadis ve her senette 6 ravi vardır)

۳۷ - باب مَا يَقُولُ الْعَبْدُ إِذَا مَرَضَ

۳۴۳۰- حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ جُحَادَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْأَعْرَجِ أَبِي مُسْلِمٍ، قَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ . صَدَّقَهُ رَبُّهُ فَقَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَأَنَا أَكْبَرُ . وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ . قَالَ يَقُولُ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَأَنَا وَحْدِي . وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . قَالَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدِي لَا شَرِيكَ لِي . وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ . قَالَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا لِي الْمُلْكُ وَلِي الْحَمْدُ . وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ . قَالَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِي . وَكَانَ يَقُولُ مَنْ قَالَهَا فِي مَرَضِهِ ثُمَّ مَاتَ لَمْ تَطْعَمُهُ النَّارُ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْأَعْرَجِ أَبِي مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي سَعِيدٍ بِنَحْوِ هَذَا الْحَدِيثِ بِمَعْنَاهُ وَلَمْ يَرْفَعُهُ شُعْبَةُ

37- Hastalık Anında Söylenecek Duâ

35) 3430- Bize Tirmizinin Hocası Süfyan ibn Vekî' tahdis etti, bize İsmail ibn Muhammed ibn Cuhâde tahdis etti, bize Abdulcebbar ibn Abbas tahdis etti, o da Ebi İshak'tan o da Eğar Ebi Müslim'den, (Eğar Ebi Müslim her iki sahabeyi de görmüştür) o da Ebû Saîd "VE" Ebû Hüreyre (radiyallahü anhüma)'dan rivâyet edilmiştir: **"Kim Allah'tan başka gerçek ilah yoktur, Allah en büyüktür derse Rabbi onu doğrular ve: "Benden başka ilah yoktur ancak ben varım ve ben en büyüğüm" der. Kul: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur ancak Allah vardır ve o tektir" deyince Allah: "Benden başka gerçek ilah yoktur, ancak tek olan ben varım" der. Kul: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur tek olan Allah vardır onun ortağı yoktur" derse Allah: "Benden başka gerçek ilah yoktur tek olan ben varım" der. Kul: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur, saltanat O'nundur, hamd O'na mahsustur" derse Allah: "Benden başka gerçek ilah yok ben varım, saltanat benimdir, hamd benim hakkımdır" der. Kul: Allah'tan başka gerçek ilah güç, kuvvet sadece Allah'a aittir" derse Allah: "Benden başka gerçek ilah yok ben varım, güç kuvvet benimdir" der. Rasûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem) buyurdu ki: "Her kim bunu hastalandığında söyler ve sonra ölürse Cehennem ateşi onu yiyemez."** Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Şu'be bu hadisi Ebû İshâk'tan, Eğar, Ebû Müslim'den, Ebû Hüreyre'den ve Ebû Saîd'den bu hadisin mana olarak bir benzerini merfu olmaksızın rivâyet etmektedir.

(وَلَمْ يَرْفَعْهُ) Merfu olmaksızın bu lafız önemli (Hz. Peygambere dayandırılmıyor)

Hadiste 2 sahabe ravisi vardır; Ebû Saîd "VE" Ebû Hüreyre

۳۴۳۰ (۲)- حَدَّثَنَا بِذَلِكَ، بُنْدَارٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، بِهَذَا

36) 3430 (2)- Aynı şekilde Bündar da Muhammed b. Cafer'den ve Su'be'den bu şekilde bize bu hadisi aktarmıştır.

۳۸ - باب مَا يَقُولُ إِذَا رَأَى مُبْتَلًى

۳۴۳۱- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَرِيعٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، مَوْلَى آلِ الزُّبَيْرِ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ رَأَى صَاحِبَ بَلَاءٍ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَاقَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا إِلَّا غُوفِي مِنْ ذَلِكَ الْبَلَاءِ كَأَنَّا مَا كَانَ مَا عَاشَ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ هُوَ شَيْخٌ بَصْرِيٌّ وَلَيْسَ هُوَ بِالْقَوِيِّ فِي الْحَدِيثِ . وَقَدْ تَفَرَّدَ بِأَحَادِيثَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ . وَقَدْ رُوِيَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ قَالَ إِذَا رَأَى صَاحِبَ بَلَاءٍ فَتَعَوَّذْ مِنْهُ يَقُولُ ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ وَلَا يُسْمِعْ صَاحِبَ الْبَلَاءِ

38- Özürlü ve Sakat Bir Kimse Görüldüğünde Ne Söylenir?

37) 3431- Bize Tirmizinin Hocası Muhammed ibn Abdillâh ibn Bezi' tahdis etti, bize Abdulvâris ibn Said tahdis etti, o da Amr ibn Dînâr (Zübeyr ailesinin azatlı kölesi) tahdis etti, o da Sâlim ibn Abdillâh ibn Umer'den, o da İbn Umer'den (Abdullah), o da Ömer (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Kim özürlü ve sakat birini görünce: Sana verdiği bu musibetten beni afiyette kılan ve beni birçok yarattıklarına karşı üstün kılan ve nimetlerle donatan Allah'a hamdolsun"** derse yaşadığı sürece o dertten kurtulmuş olur.

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Bu konuda Ebû Hüreyre'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Zübeyr ailesinin itimatlı kimsesi (hizmetlisi, kahyası) olan Amr b. Dinar, Basralı bir ihtiyardır. Hadis konusunda pek sağlam biri değildir. Bazı hadisleri Sâlim b. Ömer'den tek başına rivâyet etmiştir. Ebû Cafer, Muhammed b. Ali'den şöyle dediği rivâyet edilmiştir: **"Özürlü kimseyi gördüğü zaman Allah'a sığınır bunu içinden yaparlar özürlü kimseye duyurmaz."**

۳۴۳۲- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ السِّمْنَانِيُّ، وَغَيْرُ، وَاحِدٍ، قَالُوا حَدَّثَنَا مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَدَنِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْعُمَرِيُّ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مَنْ رَأَى مُبْتَلًى فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَاقَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا لَمْ يُصِبْهُ ذَلِكَ الْبَلَاءُ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

38) 3432- Bize Tirmizinin Hocası Ebu Ca'fer Simnânî ve diğerleri tahdis etti, Mutarriif ibn Abdillâh El-Medennî tahdis etti, bize Abdillâh ibn Umer El- Umerî tahdis etti, o da Süheyl ibn Ebî Sâlih'ten, o da babasından, o da Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Her kim özürlü bir kimseyi görünce: Sana verdiği bu dertten beni afiyette kılan ve beni birçok yarattıklarına karşı üstün kılan ve nimetlerle donatan Allah'a hamdolsun"** derse o dert onun başına gelmez.

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

Burada Tirmizî'nin en az 2 hocası vardır.

۳۹ - باب مَا يَقُولُ إِذَا قَامَ مِنَ الْمَجْلِسِ

۳۴۳۳ - حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ أَبِي السَّفَرِ الْكُوفِيُّ، - وَاسْمُهُ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ حَدَّثَنَا

حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مَنْ جَلَسَ فِي مَجْلِسٍ فَكَثُرَ فِيهِ لَعْنُهُ فَقَالَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ مِنْ مَجْلِسِهِ ذَلِكَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذَلِكَ) وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بَرزَةَ وَعَائِشَةَ . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

39- Bir Toplantıdan Kalkıldığı Zaman Okunacak Duâ (keffaratil meclis duası)

39) 3433- Bize Tirmizinin Hocası **Ebu Ubeyde ibn Ebi Es-Sefer El-Kûfî** – (ismi Ahmed ibn Abdullah El-Hemdenî) bize **Haccâc ibn Muhammed** tahdis etti, **dedi İbn Curayh** bana **Mûsâ ibn Ukbe** haber verdi, o da **Süheyl ibn Ebi Sâlih'ten** o da **babasından**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Her kim bir toplantıda oturup orada fazla boş sözler konuşursa o toplantıdan kalkmazdan önce: Allah'ım seni hamdinle tesbih ederim. Senden başka ilah olmadığına ancak senin gerçek ilah olduğuna şâhidlik ederim. Senden bağışlanmayı ister tevbe eder sana yönelirim"** derse o toplantıda meydana gelen hataları bağışlanır.

Tirmizî: Bu konuda Ebû Berze ve Âişe'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garib sahihtir. Onu Süheyl'in rivâyeti olarak sadece bu şekliyle bilmekteyiz. **Tirmizinin hocasının**

(**Künyesi:** Ebu Ubeyde) (**Nisbe:** El-Kûfî – El-Hemdenî) (**İsmi:** Ahmed) lakabı yoktur.

NOT: bab başlığında toplantının içeriği ile ilgi herhangi bir bilgi yok, hadisin içeriğinde verilmektedir.

۳۴۳۴ - حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ

مُحَمَّدِ بْنِ سُوْقَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كَانَ يُعَدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ مِائَةً مَرَّةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَقُومَ (رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الْعَفُورُ)

40) 3434- Bize Tirmizinin Hocası **Nasr ibn Abdirrahman El-Kûfî** tahdis etti, bize **El-Muhâribî** tahdis etti, o da **Mâlik ibn Miğvel'den** o da **Muhammed ibn Sûka'dan** o da **Nafi'den** o da **İbn Ömer** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Bir toplantıda **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in kalkmazdan önce yüz kere şu duâyı yaptığı sayılırdı: **"Rabbim beni bağışla tevbemi kabul buyur şüphesiz sen tevbeleri kabul eden ve günahları bağışlayansın."**

٤٠ - باب مَا جَاءَ مَا يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ

٣٤٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو عِنْدَ الْكَرْبِ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْخَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ)

40- Sıkıntılı Anlarda Okunacak Duâ

41) 3435- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşşar** tahdis etti, bize **Muâz ibn Hişam** tahdis etti, o da **babasından** tahdis etti, o da **Katade'den**, o da **Ebi Aliye'den**, o da **İbn Abbâs** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), sıkıntılı anlarda şöyle duâ ederdi: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur o halîmdir ve hakîmdir. Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. O büyük arşın sahibidir. Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. Göklerin ve yerin Rabbi odur, kerim olan arşın da rabbidir."

٣٤٣٥ (٢) - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِهِ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ . قَالَ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

42) 3435 (2)- Muhammed b. Beşşâr, İbn ebî Adıyy vasıtasıyla **Hişâm'dan, Katâde'den, Ebû'l Âliye'den, İbn Abbâs'tan** bu hadisin bir benzerini bize aktarmıştır.

Tirmizî: Bu konuda Ali'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

٣٤٣٦ - حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ، يَحْيَى بْنُ الْمُغِيرَةِ الْمَخْزُومِيُّ الْمَدَنِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ قَالُوا حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَهَمَّهُ الْأَمْرُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ (سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ) وَإِذَا اجْتَهَدَ فِي الدُّعَاءِ قَالَ (يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ

43) 3436- Bize Tirmizinin Hocası **Ebu Seleme, Yahya ibn Muğira El-Mahzumî El-Medenî** "VE" **diğerleri** tahdis etti, bize **İbn Ebi Fudeyk** tahdis etti, o da **İbrahim ibn Fadl'dan**, o da **Makburi'den**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'i bir iş üzdüğü zaman başını göğe kaldırır: "Yüce Allah'ım! Seni her türlü eksikliklerden **tenzih ederim**" derdi. Var gücüyle duâ ettiğinde ise: "Ey diri olan ey var kılıp diri tutan Allah'ım" derdi.

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

اجْتَهَدَ فِي الدُّعَاءِ = var gücüyle dua etmek. (Dualara Allah cc. yücelterek başlamak önemli)

Tirmizinin hocası; Ebu Seleme, Yahya ibn Muğira El-Mahzumî El-Medenî

Künye; Ebu Seleme, **İsmi;** Yahya **Babasının ismi;** Muğira **Nisbe;** El-Mahzumî ve El-Medenî

٤١ - باب مَا جَاءَ مَا يَقُولُ إِذَا نَزَلَ مَنْزِلًا

٣٤٣٧ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَعْقُوبَ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَجِّ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمِ السُّلَمِيَّةِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ . وَرَوَى مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ هَذَا الْحَدِيثَ أَنَّهُ بَلَغَهُ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَجِّ فَذَكَرَ نَحْوَ هَذَا الْحَدِيثِ . وَرَوَى عَنْ ابْنِ عَجَلَانَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَشَجِّ وَيَقُولُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ خَوْلَةَ . قَالَ وَحَدِيثُ اللَّيْثِ أَصَحُّ مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ عَجَلَانَ

41- Bir Yerde Konaklayan Kimsenin Yapacağı Duâ

44) 3437- Bize Tirmizinin Hocası **Kuteybe** tahdis etti bize **Leys** tahdis etti, o da **Yezid ibn Ebi Habir'den**, o da **Haris ibn Ya'kub'tan** o da **Ya'kub ibn Abdillâh ibn Eşec'den**, o da **Busr ibn Said'ten**, o da **Said ibn Ebi Vakkas'tan**, o da **Havle binti Hakîm es Sülemiyye** (radiyallahü anha)'dan rivâyete göre, **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: Her kim bir konaklama yerine iner de şu duâyı okursa oradan ayrılınca kadar kendisine hiçbir şey zarar veremez:

"Allah'ın yarattığı mahlukatın şerrinden, Allah'ın eksiksiz tam âyetlerine sığınırım."

Tirmizî: Bu hadis hasen sahih garibtir. Mâlik b. Enes bu hadisi kendisine Yakup b. Abdullah b. Eşec'den nakledilmiş olarak rivâyet etmekte ve yaklaşık olarak bu şekilde bize aktarmaktadır.

Yine bu hadis İbn Aclan vasıtasıyla Yakub b. Abdullah b. Eşec'den rivâyet edilmiştir ki Yakup bu rivâyetinde: **"Saîd b. Müseyyeb'den ve Havle'den"** demektedir.

Tirmizî: Leys'in hadisi rivâyet olarak İbn Aclan'ın rivâyetinden daha sağlamdır.

٤٢ - باب مَا يَقُولُ إِذَا خَرَجَ مُسَافِرًا

٣٤٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَشِيرٍ الْخَثْعَمِيِّ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ فَرَكِبَ رَاحِلَتَهُ قَالَ بِأُصْبُعِهِ وَمَدَّ شُعْبَةً بِأُصْبُعِهِ قَالَ (اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ اصْحَبْنَا بِنُصْحِكَ وَاقْلُبْنَا بِذِمَّةٍ . اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا الْأَرْضَ وَهَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ) قَالَ أَبُو عِيسَى كُنْتُ لَا أَعْرِفُ هَذَا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي عَدِيٍّ حَتَّى حَدَّثَنِي بِهِ سُؤدٌ .

42- Yolculuğa Çıkıldığı Zaman Yapılacak Duâ

45) 3438- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Umer ibn Alî El-Mukaddemî** tahdis etti, bize **İbn Ebi Adî** tahdis etti, o da **Su'be'den**, o da **Abdillah ibn Bîsr Has'amî'den**, o da **Ebi Zür'a'dan**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) sefere çıktığı ve binitine bindiği zaman parmağıyla işaret eder -**Su'be parmağıyla işaret etti**- ve şöyle derdi: **"Allah'ım yolculuk boyunca arkadaşımız sensin. Çoluk çocuğumuzu da sana emanet ederiz. Allah'ım bizi nasihatlerinle birlikte kıl. Bizi emniyet içersinde memleketimize geri çevir. Allah'ım bize mesafeleri kısalt, yolculuğumuzu kolay kıl. Allah'ım yolculuğun sıkıntılarından sana sığınırım ve dönüşün zorluklarından ve kötülüklerinden de sana sığınırım."**

Tirmizî: Bu hadisi sadece İbn ebî Adiyy'in, Süveyd'den nakletmesi ile bilmekteyiz.

۳۴۳۸ (۲) - حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ. قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ.

46) 3438 (2)- Süveyd b. Nasr, Abdullah b. Mübarek vasıtasıyla **Su'be'den** aynı senedle mana olarak bu hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir.

Tirmizî: Ebû Hüreyre rivâyeti olarak bu hadisi hasen garibtir. Bu hadisi sadece İbn ebî Adiyy'in, Su'be'den rivâyetiyle bilmekteyiz.

۳۴۳۹ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَاصِمِ الْأَخُولِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرَجٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ يَقُولُ (اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ اصْحَبْنَا فِي سَفَرِنَا وَاخْلُفْنَا فِي أَهْلِنَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَمِنْ الْحَوْرِ بَعْدَ الْكُونِ وَمِنْ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ وَمِنْ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَالَ وَيُرْوَى الْحَوْرُ بَعْدَ الْكُورِ أَيْضًا قَالَ وَمَعْنَى قَوْلِهِ الْحَوْرُ بَعْدَ الْكُونِ أَوِ الْكُورِ وَكِلَاهُمَا لَهُ وَجْهٌ يُقَالُ إِنَّمَا هُوَ الرُّجُوعُ مِنَ الْإِيمَانِ إِلَى الْكُفْرِ أَوْ مِنَ الطَّاعَةِ إِلَى الْمَعْصِيَةِ إِنَّمَا يَعْنِي الرُّجُوعَ مِنْ شَيْءٍ إِلَى شَيْءٍ مِنَ الشَّرِّ

47) 3439- Bize Tirmizinin Hocası **Ahmed ibn Abdete** tahdis etti, bize **Hammed ibn Zeyd** tahdis etti, o da **Asım Ahvel'den** o da **Abdullah b. Sercis** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), bir yolculuğa çıktığında şöyle derdi: **"Allah'ım yolculukta arkadaş sensin çoluk çocuğumuza da sen vekilsin. Allah'ım yolcuğun sıkıntılarından sana sığınırım. Dönüşün zorluklarından ve kötülüklerinden de sana sığınırım. Allah'ım yolculuğumuzda bizim arkadaşımız ol çoluk çocuğumuza da vekil ol, bolluktan sonraki darlıktan, mazlumun bedduâsından, mal ve çoluk çocukta kötü görüntü ve kötü neticelerden sana sığınırım."**

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Tirmizî: “Varlıktan sonra yokluktan” diye de rivâyet edilmektedir. “Varlıktan veya bolluktan sonra yoksulluk” sözlerinin manasında her ikisinin de ayrı bir tefsiri vardır. İmandan küfre dönüş veya itaatten günaha dönüş olduğu da söylenmektedir. Yani iyi bir şeyden kötü bir şeye dönüş kastedilmektedir.

٤٣ - باب مَا يَقُولُ إِذَا رَجَعَ مِنَ السَّفَرِ

٣٤٤٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ سَمِعْتُ

الرَّبِيعَ بْنَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ قَالَ (أَيُّونَ تَأْتِيُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَرَوَى الثَّوْرِيُّ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ وَلَمْ يَذْكُرْ فِيهِ عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ الْبَرَاءِ وَرَوَايَةُ شُعْبَةَ أَصَحُّ. قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَأَنَسٍ وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ

43- Yolculuktan Dönüldüğünde Okunacak Duâ

48) 3440- Bize Tirmizinin Hocası **Mahmud ibn Ğaylan** tahdis etti, bize **Ebu Davud** tahdis etti, bize **Su'be** haber verdi, o da **Ebi İshak'tan**, o da **Rabi' ibn Bera ibn Azib'ten** işittim dedi, **Berâ b. Âzib** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), bir seferden döndüğünde şöyle derdi: “**Dönerler, tevbe edenler, İbadet edenler ve Rabbimize hamdedenleriz.**”

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Servî bu hadisi Ebû İshâk vasıtasıyla Berâ'dan rivâyet etmekte ve hadisin senedinde Rabi' b. Berâ'yı zikretmemektedir. Şu'be'nin rivâyeti daha sahihtir.

Tirmizî: Bu konuda İbn Ömer, Câbir, Enes ve Abdullah b. Mes'ûd'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

٤٤ - باب مِنْهُ

٣٤٤١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَتَنَظَرَ إِلَى جُذُرَاتِ الْمَدِينَةِ أَوْضَعَ رَاجِلَتَهُ وَإِنْ كَانَ عَلَى دَابَّةٍ حَرَكَهَا مِنْ حُبِّهَا. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ

44- Bab

49) 3441- Bize Tirmizinin Hocası **Alî ibn Hucr** tahdis etti, bize **İsmail ibn Ca'fer** tahdis etti, o da **Humejd'den**, o da **Enes** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: “**Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), bir yolculuktan döndüğü vakit şehrin binaları gözüne görünmeye başladığı vakit orduyu hızlandırdı. Eğer bir binit üzerinde ise Medîne sevgisinden dolayı binitini hızlandırdı.”

Tirmizî: Bu hadis hasen sahih garibtir.

٤٥ - باب مَا يَقُولُ إِذَا وَدَّعَ إِنْسَانًا

٣٤٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ اللَّهِ السُّلَمِيُّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو قَتَيْبَةَ، سَلَّمَ بْنُ قَتَيْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ أُمَيَّةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا وَدَّعَ رَجُلًا أَخَذَ بِيَدِهِ فَلَا يَدْعُهَا حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ يَدْعُ يَدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَقُولُ (أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَآخِرَ عَمَلِكَ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَرُويَ هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ .

45- Bir Kimseyi Uğurlarken Yapılacak Duâ

50) 3442- Bize Tirmizinin Hocası **Ahmed ibn Ebi Ubeydullah Süleyman Basri** tahdis etti, bize **Ebu Kuteybe (Selm ibn Kuteybe)** tahdis etti, o da **İbrahim ibn Abdirrahman ibn Yezid ibn Ümeyye'den**, o da **Nafi'** den, o da **İbn Ömer** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), **bir kişiyi uğurlayacağı zaman onun elini tutar, o kişi peygamberin elini bırakmadıkça elini bırakmaz ve şöyle duâ ederdi: "Dinini, Allah'a olan sorumluluğunu ve işlerinin sonunun iyi olmasını Allah'a emanet ederim."**

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle garibtir. Bu hadis değişik bir şekilde de yine İbn Ömer'den rivâyet edilmiştir. **Fiili bir hadistir**

٣٤٤٣ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى الْفَزَارِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ خُثَيْمٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ، عَنْ سَالِمٍ، أَنَّ ابْنَ عُمَرَ، كَانَ يَقُولُ لِلرَّجُلِ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا ادْنُ مِنِّي أُوَدِّعُكَ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُودِّعُنَا . فَيَقُولُ (أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ

51) 3443- Bize Tirmizinin Hocası **İsmail ibn Musa Fezerî** tahdis etti, bize **Said ibn Huseym** tahdis etti, o da **Hanzale'den**, o da **Selim'den** İbn Ömer: Yolculuğa çıkmak isteyen bir kimseye şöyle derdi: **"Yaklaş bana seni Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'in bizi uğurladığı gibi uğurlayayım; Dinini, Allah'a olan sorumluluğunu ve işlerinin sonunun iyi olmasını Allah'a emanet ederim."**

Tirmizî: Sâlim rivâyeti olarak bu hadis bu şekliyle hasen sahih garibtir.

٤٦ - باب

٣٤٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، حَدَّثَنَا سَيَّارٌ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ سَفَرًا فَرَوِّدْنِي . قَالَ (رَوِّدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى) قَالَ زِدْنِي . قَالَ (وَغَفَرَ ذَنْبَكَ) قَالَ زِدْنِي بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي . قَالَ (وَيَسَّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُمَا كُنْتَ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ

46- Yola Çıkacak Kimseye Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) nasıl hayır duâ etmişti?

52) 3444- Bize Tirmizinin Hocası **Abdullah ibn Ebi Ziyad** tahdis etti, bize **Seyyar** tahdis etti, bize **Ca'fer ibn Süleyman** tahdis etti, o da **Sâbit'ten** o da **Enes** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Bir adam **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e geldi ve şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben yolculuğa çıkmak istiyorum bana hayır duâ et. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'de: **"Allah azığınızı takva etsin yani her zaman ve yolculuk boyunca yolunu Allah'ın mesajıyla bulmaya çalış."** Adam biraz daha bir şeyler söyle dedi: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem): **"Allah günahınızı bağışlasın"** buyurdu. Adam: **"Anam babam senin uğruna feda olsun biraz daha bir şeyler söyle"** deyince **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem): **"Nerede olursan ol. Allah sana hayrı kolay getirsin."** **Tirmizî:** Bu hadis hasen garibtir.

٤٧ - باب

٣٤٤٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ، أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا، قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَسَافِرَ فَأَوْصِنِي . قَالَ (عَلَيْكَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ) فَلَمَّا أَنْ وَلَّى الرَّجُلُ قَالَ (اللَّهُمَّ اطْوِلْهُ الْأَرْضَ وَهَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

47- Yolculuğa Çıkan Kimseye Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'in Değişik Bir Duâsı

53) 3445- Bize Tirmizinin Hocası **Musa ibn Abdirrahman Kindî El-Kufî** tahdis etti, bize **Zeyd ibn Hubab** tahdis etti, bana **Usame ibn Zeyd** haber verdi, o da **Said Makburî'den**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, adamın biri: **"Ey Allah'ın Rasûlü! Ben yolculuğa çıkmak istiyorum. Bana tavsiyede bulun"** dedi. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Allah'a karşı sorumluluk bilincini elden bırakma her türlü yüksek yerlere çıkarken tekbir getir."** Adam dönüp gidince **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Allah'ım veryüzünü dür uzakları yakın eyle ve yolculuğunu kolay kıl."**

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

٤٨ - باب مَا يَقُولُ إِذَا رَكِبَ النَّاقَةَ

٣٤٤٦ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ، قَالَ شَهِدْتُ

عَلِيًّا أْتِيَ بِدَابَّةٍ لِيَرْكَبَهَا فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى ظَهْرِهَا قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثُمَّ قَالَ : (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ * وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ) ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثًا وَاللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثًا سُبْحَانَكَ إِنِّي قَدْ ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ . ثُمَّ ضَحِكَ . فَقُلْتُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ كَمَا صَنَعْتُ ثُمَّ ضَحِكَ فَقُلْتُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ ضَحِكْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ (إِنَّ رَبَّكَ لَيَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرُكَ) قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

48- Binite Binerken Ne Okunur?

54) 3446- Bize Tirmizinin Hocası **Kuteybe** tahdis etti, bize **Ebu Ahvas** tahdis etti, o da **Ebi İshak'tan**, o da **Ali b. Rabia** (radiyallahü anh)'dan rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: **Ali** (radiyallahü anh)'yi gördüm, binmesi için kendisine bir binit getirilmişti. Ayağını üzengiye koyduğu an üç sefer **"Bismillah"** dedi. Bineğin sırtına oturup doğrulunca da **"Elhamdülillah"** dedi ve Zuhruf sûresi 13. 14. ayetini okudu: **"Bize bu biniti veren Allah ne yücedir. O bu imkanı bize vermeseydi biz onu kullanamazdık. Doğrusu dönüp dolaşıp yine ona varacağız."** Sonra üç sefer **"Elhamdülillah"** dedi. Üç sefer **"Allahuekber"** dedi ve şu duâyı okudu: **"Ey Rabbim ne yücesin sen. Ben kendime zulmettim beni bağışla. Günahları bağışlayan sadece sensin sen."** Sonra güldü bunun üzerine ben: Ey Mü'minlerin emiri neden güldün? Şöyle dedi: **"Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'i görmüştüm benim yaptığımı yaptı ve gülümsedi. Ben de niçin güldün? Ey Allah'ın Rasûlü!"** dedim. Şöyle buyurdu: Allah kulunun: **"Rabbim günahlarımı bağışla günahları senden başkası bağışlayamaz"** demesinden hoşlanır.

Tirmizî: Bu konuda İbn Ömer'den de hadis rivâyet edilmiştir. **Tirmizî:** Bu hadis hasen sahihtir.

Sahabe ravisi Hz. Ali (r.a.). "Merfu Hadis"

Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) Rَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ كَمَا صَنَعْتُ ثُمَّ ضَحِكَ

٣٤٤٧ - حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي

الزُّبَيْرِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَارِقِيِّ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَافَرَ فَرَكِبَ رَاحِلَتَهُ كَبَّرَ ثَلَاثًا وَيَقُولُ : (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ * وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ) ثُمَّ يَقُولُ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي سَفَرِي هَذَا مِنَ الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا الْمَسِيرَ وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَ الْأَرْضِ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ اصْحَبْنَا فِي سَفَرِنَا وَاخْلُقْنَا فِي أَهْلِنَا) وَكَانَ يَقُولُ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ (آيِبُونَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

55) 3447- Bize Tirmizinin Hocası **Süveyd ibn Nasr** tahdis etti, bize **Abdullah ibn Mubarek** haber verdi, bize **Hammad ibn Seleme** tahdis etti, o da **Ebi Zübeyr'den**, o da **Ali ibn Abdillâh El-Barik'ten**, o da **İbn Ömer** (radiyallahü anh)'den rivâyet edilmiştir: **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), yolculuğa çıkacağında binitine biner üç sefer tekbir getirir ve Zuhur sûresi 13-14. âyetlerini okurdu: **"Bize bu biniti veren Allah ne yücedir. O bu imkânı bize vermeseydi biz onu kullanmazdık doğrusu dönüp dolaşıp yine ona varacağız."** Sonra şöyle duâ ederdi: **"Allah'ım bu yolculuğumda senden sana itâat ve kullukta yine sana karşı sorumluluk bilinci içersinde olmayı dilerim. Rız olacağım amelleri yapmayı dilerim. Allah'ım yolculuğumuzu kolay getir. Uzakları yakın eyle. Yolculuğumuzda arkadaşımız sensin çoluk çocuğumuz hakkında da vekil sensin. Allah'ım bu yolculuğumuzda da bize arkadaş ol. Çoluk çocuğumuz hakkında da vekilimiz ol."** Yolculuk bitip evine döneceğinde de şöyle dedi: **"Dönüyoruz inşallah hatalarımıza tevbe ediyoruz. Sadece Rabbimize hamdediyoruz."**

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

Sahabe ravisi **Hz. Ömer**. Hz. Peygamber değişik zamanlarda dualar yapmış. Hz. Ömer bu duaları birleştirmiş. (Sahabe Hz. Peygamberin değişik zamanlarda yapmış olduğu duaları birleştirip bir hadis gibi aktarabiliyor).

٤٩ - باب مَا ذُكِرَ فِي دَعْوَةِ الْمُسَافِرِ

٣٤٤٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ الصَّوَّافُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ)

49- Duâları Kabul Gören Üç Kişi Kimlerdir?

56) 3448- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşsar** tahdis etti, bize **Ebû Âsım** tahdis etti, bize **Haccac El-Savvaf** tahdis etti, o da **Yahya ibn Ebi Kesir'den**, o da **Ebi Ca'fer'den**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: Kabul edilecek üç duâ vardır: **"Mazlum, haksızlık gören kimse, misafir ve yolculuk yapan kimse, babanın çocuğuna yaptığı duâ."**

٣٤٤٨ (٢) - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ . وَزَادَ فِيهِ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِمْ . قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَأَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ هَذَا الَّذِي رَوَى عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ يُقَالُ لَهُ أَبُو جَعْفَرٍ الْمُؤَدِّنُ وَقَدْ رَوَى عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ غَيْرَ حَدِيثٍ وَلَا نَعْرِفُ اسْمَهُ

57) 3448 (2) - Ali b. Hucr, İsmail b. İbrahim vasıtasıyla **Hişâm ed Destevai'den**, **Yahya b. ebî Kesir'den** bu senedle hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir ve şu ilaveyi yapmıştır: **"Kabulünde şüphesiz yoktur."**

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Yahya b. ebî Kesir'den hadis rivâyet eden Ebû Cafer er Râzî'ye, Ebû Cafer el Müezzîn de denilir. Kendisinden Yahya b. ebî Kesir başka hadis rivâyet etmiştir. İsmi bilmiyoruz.

۵۰ - باب مَا يَقُولُ إِذَا هَاجَتِ الرِّيحُ

۳۴۴۹ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ أَبُو عَمْرٍو الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى الرِّيحَ قَالَ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهَا وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ) قَالَ أَبُو عِيسَى وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

50- Rüzgâr Şiddetli Estiğinde Nasıl Duâ Edilir?

58) 3449- Bize Tirmizinin Hocası **Abdurrahman ibn Esved Ebu Amr El-Basri** tahdis etti, bize **Muhammed ibn Rabia** tahdis etti, o da **İbn Curayh'ten**, o da **Atâ'dan**, o da **Âişe** (radiyallahü anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) rüzgârın şiddetli estiğini görünce şöyle derdi: **"Allah'ım bu rüzgârın hayrını, taşıdığı şeylerin hayrını ve gönderdiği şeyin hayrını senden ister. Bu rüzgârın şerrinden, taşıdığı şeyin şerrinden ve gönderildiği şeyin şerrinden sana sığınırım."**

Tirmizî: Bu konuda Übey b. Ka'b'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

۵۱ - باب مَا يَقُولُ إِذَا سَمِعَ الرَّعْدَ،

۳۴۵۰ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنْ أَبِي مَطَرٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَمِعَ صَوْتَ الرَّعْدِ وَالصَّوَاعِقِ قَالَ (اللَّهُمَّ لَا تَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَلَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِكَ وَاعْفَافِنَا قَبْلَ ذَلِكَ) قَالَ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

51- Gök Gürlemesi Esnasında Nasıl Duâ Edilir?

59) 3450- Bize Tirmizinin Hocası **Kuteybe** tahdis etti, bize **Abdulvahid ibn Ziyad** tahdis etti, o ad **Haccac ibn Arta'dan**, o da **Ebi Matar'dan**, o da **Selim ibn Abdillâh ibn Umer'den**, o da **babasından** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), gök gürültüsü ve şimşek parıltısı gördüğünde şöyle duâ ederdi: **"Allah'ım bizi gazabınla öldürme ve azabınla bizleri yok etme bize her zaman afiyetler ver veya böyle bir afetle değil de tabii ölümle bizi öldür."**

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Sadece bu şekliyle biliyoruz.

۵۲ - باب مَا يَقُولُ عِنْدَ رُؤْيَةِ الْهَلَالِ

۳۴۵۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ سُفْيَانَ الْمَدَنِيُّ، حَدَّثَنِي بِلَالُ بْنُ يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَأَى الْهَلَالَ قَالَ (اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ) قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.

52- Hilal Görüldüğü Zaman Nasıl Duâ Edilir?

60) 3451- Bize Tirmizinin Hocası **Muhammed ibn Beşşâr** tahdis etti, bize **Ebu Amir El-Akadî** tahdis etti, bize **Süleyman ibn Süfyan El-Medenî** tahdis etti, bana **Bilal ibn Yahya ibn Talha ibn Ubeydillah** tahdis etti, o da **babasından (Yahya ibn Talha)**, o da **dedesinden (Talha b. Ubeydullah)** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), hilali gördüğü zaman şöyle duâ ederdi: **"Allah'ım bu ayı bizim üzerimize bereket, iman, selamet ve İslam üzere doğdur. Ey Hilâl benimde seninde Rabbin Allah'tır."**

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

۵۳ - باب مَا يَقُولُ عِنْدَ الْغَضَبِ

۳۴۵۲ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غِيْلَانَ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى عُرِفَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِ أَحَدِهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ غَضَبُهُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

53- Öfke Anında Hangi Duâ Yapılmalı?

61) 3452- Bize Tirmizinin Hocası **Mahmud ibn Ğaylan** tahdis etti, bize **Kabisa** tahdis etti, bize **Süfyan** haber verdi, o da **Abdilmelik ibn Umeyr'den**, o da **Abdirrahman ibn Ebi Leyli'den**, o da **Muâz b. Cebel** (radiyallahü anh)'den rivâyet edilmiştir. Dedi ki: İki adam **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in yanında kavga edip sövüştiler. Sonunda birinin öfkelenme belirtileri üzerinde görülmeye başlayınca **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: **"Ben bir kelime biliyorum ki bu kimse onu söylerse öfkesi mutlaka geçecektir. "Euzu billahi mineşşeytanirracim (Allah'ın rahmetinden kovulmuş taşlanmış şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.)"**

٣٤٥٢ (٢) - حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، عَنْ سُفْيَانَ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ . قَالَ وَفِي

الْبَابِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ قَالَ وَهَذَا حَدِيثٌ مُرْسَلٌ . عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى لَمْ يَسْمَعْ مِنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ مَاتَ مُعَاذٌ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَقُتِلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى غُلَامٌ ابْنُ سِتِّ سِنِينَ وَهَكَذَا رَوَى شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى وَقَدْ رَوَى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَرَأَاهُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى يُكْنَى أَبَا عَيْسَى وَأَبُو لَيْلَى اسْمُهُ يَسَارٌ وَرُويَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ أَدْرَكْتُ عِشْرِينَ وَمِائَةً مِنَ الْأَنْصَارِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

62) 3452 (2)- Būndar, Abdurrahman vasıtasıyla **Sūfyān'dan** bu senedle hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir.

Tirmizî: Bu konuda Süleyman b. Surad'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis mürseldir. Çünkü Abdurrahman b. ebî Leylâ, Muâz b. Cebel'den hadis işitmemiştir. Muâz, Ömer b. Hattâb'ın halifeliği döneminde vefat etmiştir. Ömer b. Hattâb şehîd edildiği zaman Abdurrahman b. ebî Leylâ, altı yaşında bir çocuktur. Şu'be, Hakem'den ve Abdurrahman b. ebî Leylâ'dan aynı şekilde rivâyet etmiştir. Abdurrahman b. ebî Leylâ, Ömer b. Hattâb'tan hadis rivâyet etmiş ve kendisini de görmüştür. Abdurrahman b. ebî Leylâ, Ebû İsa diye künyelenir. Ebû Leylâ'nın ismi Yesâr'dır. Abdurrahman b. ebî Leylâ'dan şöyle dediği rivâyet edilmektedir: **"Rasûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem)'in ashabından yüz yirmi kişiye ulaştım**

٥٤ - باب مَا يَقُولُ إِذَا رَأَى رُؤْيَا يَكْرَهُهَا

٣٤٥٣ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ، عَنْ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنْ أَبِي

سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ الرُّؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللَّهِ فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِمَا رَأَى وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا وَلَا يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ) قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ . قَالَ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَابْنُ الْهَادِ اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ الْمَدَنِيُّ وَهُوَ ثِقَةٌ رَوَى عَنْهُ مَالِكٌ وَالنَّاسُ .

54- Sevilmeyen Bir Rüya Görüldüğünde Ne Yapılır?

63) 3453- Bize Tirmizinin Hocası **Kuteybe ibn Said** tahdis etti, bize **Bekr ibn Mudar** tahdis etti, o da **İbn Hêdi'den** o da **Abdillah ibn Habbab'dan**, o da **Ebû Saïd el Hudrî** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den şöyle buyurduğunu işitmiştir: **"Herhangi biriniz sevdiği bir rüya görürse o Allah'tandır. Allah'a hamdetsin ve gördüğünü anlatsın. Hoşlanmadığı cins bir rüya görürse bu şeytandandır onun şerrinden Allah'a sığınsın ve onu hiçkimseye anlatmasın böylece o rüya ona zarar vermez."**

Tirmizî: Bu konuda Ebû Katâde'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir. İbn'ül Hâd'ın ismi Yezîd b. Abdullah b. Üsâme b. el Hâd el Medenî olup güvenilen bir kimsedir. Mâlik ve diğer kimseler kendisinden hadis rivâyet etmişlerdir.

٥٥ - باب مَا يَقُولُ إِذَا رَأَى الْبَاكُورَةَ مِنَ الثَّمَرِ

٣٤٥٤ - حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا مَعْنٌ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، وَأَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ

أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّاسُ إِذَا رَأَوْا أَوَّلَ الثَّمَرِ جَاءُوا بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا أَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي ثَمَارِنَا وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَمُدِّنَا اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَبْدُكَ وَخَلِيلُكَ وَنَبِيُّكَ وَإِنِّي عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ وَإِنَّهُ دَعَاكَ لِمَكَّةَ وَأَنَا أَدْعُوكَ لِلْمَدِينَةِ بِمِثْلِ مَا دَعَاكَ بِهِ لِمَكَّةَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ) ثُمَّ يَدْعُو أَصْغَرَ وَلَدٍ يَرَاهُ فَيُعْطِيهِ ذَلِكَ الثَّمَرِ . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

55- Turfanda Meyve Görüldüğünde Nasıl Duâ Edilir?

64) 3454- Bize Tirmizinin Hocası **El-Ensari** tahdis etti, bize **Ma'n** tahdis etti, bize **Melik** tahdis etti ve bize **Kuteybe** haber verdi, o da **Melik'ten**, o da **Süheyl ibn Ebi Salih'ten** o da **babasından (Salih)**, o da **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: İnsanlar ilk meyveyi elde ettikleri zaman onu **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e getirirlerdi. **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) bunu eline aldığı zaman şöyle duâ ederdi: **"Allah'ım meyvelerimizi bereketli kıl, memleketimizi de bereketli kıl, ölçeklerimizi de bereketli kıl. Allah'ım! İbrahim senin kulun, dostun ve peygamberindir. Ben de senin kulun ve Peygamberinim. Onun Mekke hakkında yaptığı duânın benzerini ben de Medîne için yapıyorum."** Ebû Hüreyre dedi ki: **"Sonra Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem), orada bulunan en küçük çocuğu çağırır ve o meyveyi ona verirdi."** **Tirmizî:** Bu hadis hasen sahihtir.

- a) Tirmiziye Müslim ve Buhariden ayıran temel özellikler ya da benzer yönleri
- i. Tirmizi hadislere bab başlığı koyma konusunda Müslime benzer,
 - ii. Tirmizinin bab başlıkları buharininkinden daha açıktır
 - iii. Tirmizi aynı anlamdaki hadisleri sıralama yönünden ise Müslime benzer
 - iv. Tirmizi aynı baktaki hadisleri önce zayıf olanları daha sonra sahih olanları alırken, Müslim tam tersi, yani önce sahih hadisleri sonra zayıf hadisleri alıyor.
 - v. Tirmizi, Buhari ve Müslim'e göre hadisteki sıhhat değerlendirmeleri daha açık ve hadisleri usul değerlendirmesi yapmıştır.
 - vi. Tirmizi hadislerindeki ravi hakkında bilgi verir, Müslim ve Buhari'de böyle bir şey yok.
 - vii. Tirmizi, Hasen ve garib kelimelerini çok kullanmıştır.
 - viii. Tirmizi, hadislerde fıkhi bilgiler varsa onlara değinmiştir

الكتاب : سنن أبي داود

المؤلف : أبو داود سليمان بن الأشعث

السجستاني

١ - كتاب الطهارة

١ - باب التَّخْلِی عِنْدَ قَضَاءِ الْحَاجَةِ

١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنُ قَعْنَبٍ الْقَعْنَبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ، - يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ - عَنْ مُحَمَّدٍ، - يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو - عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا ذَهَبَ الْمَذْهَبُ أَبْعَدَ .

- تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre hasendir, sahihtir

1. Abdest Bozarken Uzak Bir Yere Çekilmek

1- Bize Abdullah ibn Mesleme ibn Ka'neb El-Ka'nebî tahdis etti, bize Abdulaziz, (yani ibn Muhammed) tahdis etti, o da Muhammed'den, (yani ibn Amr), o da Ebi Seleme'den, o da el-Muğîre b. Şu'be'den nakledilmiştir ki; "Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) abdest bozacağı zaman (halkın gözünden) uzaklaştırdı."

٣ - باب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ

٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسْرَهْدٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَعَبْدُ الْوَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ - قَالَ عَنْ حَمَّادٍ قَالَ (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ) . وَقَالَ عَنْ عَبْدِ الْوَارِثِ - قَالَ (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ) .

- Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح

3. Helâya Girmek İsteyenin Yapacağı Dua

4- Bize Müsedded ibn Müserhed tahdis etti, bize Hammâd İbn Zeyd "VE" Abdulvaris tahdis etti, o da Abdilaziz ibn Suheyb'den, o da Enes ibn Malik'ten (rivâyetine göre) Resûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem) helâya girmek isteğinde, Hammâd İbn Zeyd'in naklettiğine göre "Allahım ben, hubus ve habâisten sana sığınırım" diye dua ederdi. Abdulvâris'in naklettiğine göre ise, "hubus ve habâisten Allah'a sığınırım" diye dua ederdi.

1. Senet; Müsedded ibn Müserhed, Hammâd İbn Zeyd, Abdilaziz ibn Suheyb, Enes ibn Malik

2. Senet; Müsedded ibn Müserhed, Abdulvaris, Abdilaziz ibn Suheyb, Enes ibn Malik

٦ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (إِنَّ هَذِهِ الْحُشُوشَ مُحْتَضِرَةٌ فَإِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ الْخَلَاءَ فَلْيُقِلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ) .

معانى بعض الكلمات - bazı kelimelerin manaları

الحشوش : جمع الحش وهى الكنف ومواضع قضاء الحاجة

El-Huşûş: Haş'ın çoğuludur, kenef demektir. Hacetin yapıldığı yer manasında da kullanılır.

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح - Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

6- Bize **Amr ibn Merzûk** tahdis etti, bize **Su'be** haber verdi, o da **Katade'den**, o da **En-Nadri ibn Enes'ten**, o da **Zeyd b. Erkâm'dan**, Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem)'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir:
" Şu abdest bozulan yerler, (cin ve şeytanların) bulunacağı yerlerdir. Onun için sizden biriniz helâya girmek istediği zaman 'Erkek ve dişi şeytanlardan Allah'a sığınırım' " desin.

٤ - باب كَرَاهِيَةِ اسْتِقْبَالِ الْقِبْلَةِ عِنْدَ قَضَاءِ الْحَاجَةِ

٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّفِيلِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجَلَانَ، عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ بِمَنْزِلَةِ الْوَالِدِ أَعْلِمُكُمْ فَإِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ الْغَائِطُ فَلَا يَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلَا يَسْتَدْبِرُهَا وَلَا يَسْتَتِبُ بِيَمِينِهِ) . وَكَانَ يَأْمُرُ بِثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ وَيَنْهَى عَنِ الرَّوْثِ وَالرِّمَّةِ .

- معانى بعض الكلمات

الرمة : العظم البالى çürümüş kemik

الروث : رجيع ذى الحافر - tezek - hayvan pisliği

- تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن - Ek bilgi; Elbâniye göre hasendir

4. Abdest Bozarken Kibleye Yönelmenin Mekruh Oluşu

8- **Ebû Hureyre** (radiyallahü anh)'den buyurmuştur ki; **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem):

" Ben sizin babanız yerindeyim, sizlere (gerekten her şeyi) öğretiyorum. (Sizden) biriniz helâya vardığında önünü veya arkasını kibleye çevirmesin, sağ eliyle de taharetlenmesin" buyurdu.

Ebû Hureyre (radiyallahü anh) rivâyetine devamla dedi ki:

" Allah Resûlü bize üç taş ile (taharetlenmemizi) emreder, **tezek** ve **çürümüş kemiklerle** (taharet yapmayı) **yasakladı**."

۱۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ فَارِسٍ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، عَنْ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ، عَنْ مَرْوَانَ الْأَصْفَرِ، قَالَ رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ ثُمَّ جَلَسَ يَبُولُ إِلَيْهَا فَقُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَلَيْسَ قَدْ نُهِِيَ عَنْ هَذَا قَالَ بَلَى إِنَّمَا نُهِِيَ عَنْ ذَلِكَ فِي الْفَضَاءِ فَإِذَا كَانَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ شَيْءٌ يَسْتُرُكَ فَلَا بَأْسَ

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن - Ek bilgi; Elbâniye göre hasendir

11....**Mervân el-Asfar** şöyle demiştir: İbn Ömer hayvanını kibleye doğru çöktürmüş bir halde gördüm. Sonra da oturup (kendisiyle kible arasında çökmüş olan) hayvanına doğru küçük abdest bozmaya başladı.

" Ya Ebû Abdurrahman (ibn Ömer'in künyesi), böyle (kibleye karşı abdest bozmak) yasak değil mi?" dedim.

" Evet, ancak bu yasak kırdadır. Kibleyle aranda bir sütre bulunuyorsa sakınca yoktur" cevabını verdi.

۵ - باب الرخصة في ذلك

۱۳ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ، سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ نَهَى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ يَبُولُ فَرَأَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْبِضَ بَعَامٍ يَسْتَقْبِلُهَا .

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن - Ek bilgi; Elbâniye göre hasendir

5. Abdest Bozarken Kibleye Yönelme Veya Sırtını Dönme Ruhsatı

13- **Câbir b. Abdullah'dan**, demiştir ki; " Nebî (sallallahü aleyhi ve sellem) küçük abdest bozarken kibleye yönelmeyi yasaklamıştı. Ancak ben vefatlarından bir yıl (kadar) önce küçük abdest bozarken kendilerinin kibleye yöneldiğini gördüm."

۹ - باب في الرجل يذكر الله تعالى على غير طهر

۱۸ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سَلَمَةَ، - يَعْنِي الْفَأْفَاءَ - عَنْ الْبَهِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح - Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

9. Abdesti Olmayanın Allah'ı Anması

18....**Hazret-i Âise** (radiyallahü anhâ)'dan rivâyet edildiğine göre, demiştir ki:

" Resûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem) her halinde Allah'ı zikrederdi."

۱۰ - باب الْخَاتَمِ يَكُونُ فِيهِ ذِكْرُ اللَّهِ يَدْخُلُ بِهِ الْخَلَاءُ

۱۹ - حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْحَنْفِيِّ، عَنْ هَمَّامٍ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ الرَّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ وَضَعَ خَاتَمَهُ . قَالَ أَبُو دَاوُدَ هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ وَإِنَّمَا يُعْرَفُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ ثُمَّ أَلْقَاهُ . وَالْوَهْمُ فِيهِ مِنْ هَمَّامٍ وَلَمْ يَرَوْهُ إِلَّا هَمَّامٌ .

- معانى بعض الكلمات

الورق : الفضة - Gümüş

10. Üzerinde Allah Yazılı Yüzükle Helâya Girmek

19- **Enes** (radiyallahü anh)'den nakledilmiştir ki; " **Nebî (sallallahü aleyhi ve sellem) helâya gireceği vakit yüzüğünü (çıkarır) bir yere koyardı.**"

Ebû Dâvûd dedi ki, "Bu hadis münkerdir (zayıf hadis çeşitlerinden). Mâruf olan ibn Cureyc Ziyâd b. Sa'd-ez-Zuhri tariki ile Enes'den rivayet olunan hadistir ki, buna göre, Resulullah (s.a.) gümüşten bir yüzük takardı. Sonra onu attı."

Bu rivayetdeki (münker 'lik sebebi olan) vehim Hemmâm 'dandır. Bu hadisi Enes'den Hemmam'dan başkası (bu lafızla) rivayet etmemiştir.

۱۴ - باب الْمَوَاضِعِ الَّتِي نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْبَوْلِ فِيهَا

۲۶ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُوَيْدٍ الرَّمْلِيُّ، وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَبُو حَفْصٍ، وَحَدِيثُهُ، أَتَمُّ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْحَكَمِ، حَدَّثَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنِي حَيُّوَةُ بْنُ شَرِيحٍ، أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْجُمَيْرِيَّ، حَدَّثَهُ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (اتَّقُوا الْمَلَأَيْنِ الثَّلَاثِ الْبَرَّازَ فِي الْمَوَارِدِ وَقَارِعَةَ الطَّرِيقِ وَالظِّلَّ)

- معانى بعض الكلمات

- الموارد : المجارى والطرق إلى الماء واحدها مورد

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن Ek bilgi; Elbâniye göre hasendir

14. Nebî (sallallahü aleyhi ve sellem)'nin Küçük Abdest Bozmayı Yasakladığı Yerler

26- **Muâz b. Cebel** (radiyallahü anh)'den nakledilmiştir ki;

Resûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem):

" La'net vesilesi olan üç şeyi yapmaktan; su yollarına ve kaynaklarına (insanların uğradığı ve toplandığı yerlere) yol ortasına, gölgelik yerlere abdest bozmaktan sakınız." buyurdu.

۱۵ - باب فِي الْبَوْلِ فِي الْمُسْتَحَمِّ

۲۷ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ حَنْبَلٍ، وَالحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ، وَقَالَ الْحَسَنُ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَقَّلٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي مُسْتَحَمِّهِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ فِيهِ) . قَالَ أَحْمَدُ (ثُمَّ يَتَوَضَّأُ فِيهِ فَإِنَّ عَامَّةَ الْوَسْوَاسِ مِنْهُ)

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

15. Banyolarda Abdest Almak (Bevl etmek)

27- **Abdullah b. Muğaffel'den** demiştir ki; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

" Hiçbiriniz yıkanacağı yere küçük abdest bozup sonra da orada yıkanmaya (Ahmed b. Hanbel rivâyetinde: " abdest almaya") kalkmasın. Çünkü kalbe gelen vesveselerin çoğu bundan ileri gelir."

۱۶ - باب النَّهْيِ عَنِ الْبَوْلِ فِي الْجُحْرِ

۲۹ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَيْسَرَةَ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُبَالَ فِي الْجُحْرِ . قَالَ قَالُوا لِقَتَادَةَ مَا يُكْرَهُ مِنَ الْبَوْلِ فِي الْجُحْرِ قَالَ كَانَ يُقَالُ إِنَّهَا مَسَاكِنُ الْجِنِّ

- Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح

16. Delik Ve Çatlaklara Küçük Abdest Bozmak

29....**Abdullah b. Sercis'den** rivâyet edildiğine göre, **Resûl-i Ekrem** (sallallahü aleyhi ve sellem) deliklere idrar yapmaktan menetmiştir. Hişam'ın dediğine göre Katâde'ye " **deliklere küçük abdest bozmak niçin çirkin sayılıyor?"** dediler. O da cevaben; " **Onların cinlerin barınağı olduğu söylenirdi"**

۱۷ - باب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْخَلَاءِ

۳۰ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ، حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، حَدَّثَنِي عَائِشَةُ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْغَائِطِ قَالَ (غُفْرَانُكَ)

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

17. Kişinin Helâdan Çıktıktan Sonra Ne Söyleyeceği?

30- Bize Ebu Davud'un hocası **Amr ibn Muhammed En-Nakid** tahdis etti, bize **Hişam ibn El-Kasım** tahdis etti, bize **İsrail** tahdis etti, o da **Yûsuf ibn Ebi Bürde'den** o da **babasından (Ebû Burde)** dedi ki: " Bana **Âişe'nin** rivâyet ettiğine göre, **Nebiyy-i Ekrem** (sallallahü aleyhi ve sellem) helâdan çıktığında; - (Ey Allahım) affımı isterim-" derdi.

٢٥ - باب السَّوَاكِ

٤٦ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، **يَرْفَعُهُ** قَالَ (لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ، عَلَى الْمُؤْمِنِينَ لَأَمَرْتُهُمْ بِتَأْخِيرِ الْعِشَاءِ وَبِالسَّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ)

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

25. Misvak Kullanmak

46- Bize Ebu Davud'un hocası **Kuteybe ibn Said** tahdis etti, o da **Süfyan'dan**, o da **Ebi Ez-Zinad'dan**, o da **A'rac'tan**, o da **Ebû Hüreyre'den** (radiyallahü anh) rivâyet edildiğine göre **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: " **Eğer mü'minlere zorluk vermeyecek olsaydım yatısı namazını geciktirmelerini ve her namaz (başın)da misvak kullanmalarını emrederdim.**" **يَرْفَعُهُ** Merfu hadis olduğunu belirtir

٤٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى، أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ) . قَالَ أَبُو سَلَمَةَ فَرَأَيْتُ زَيْدًا يَجْلِسُ فِي الْمَسْجِدِ وَإِنَّ السَّوَاكَ مِنْ أُنْذِنِهِ مَوْضِعُ الْقَلَمِ مِنْ أُنْذِنِ الْكَاتِبِ فَكُلَّمَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ اسْتَاكَ

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

47- Bize Ebu Davud'un hocası **İbrahim ibn Mûsâ** tahdis etti, bize **İsâ ibn Yûnus** haber verdi, bize **Muhammed ibn İshak** tahdis etti, o da **Muhammed ibn İbrahim Et-Teymî'den**, o da **Ebi Selem ibn Abdirrahman'dan**, o da **Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'den**, demiştir ki; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'ı, şöyle buyururken işittim: "**Mü'minlere sıkıntı vermeyecek olsaydım, her namaz (başın)da misvak kullanmalarını emrederdim**"

Hadisi Zeyd'den rivâyet eden Ebû Seleme de dedi ki: "Ben Zeyd'i kulağına -kâtiplerin kulaklarına kalem koydukları yere- misvak koymuş olarak mescidde otururken gördüm. Her namaza kalkışında misvak kullanırdı."

٢٧ - باب فِي الرَّجُلِ يَسْتَاكَ بِسَوَاكِ غَيْرِهِ

٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا عَنبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَنُّ وَعِنْدَهُ رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ فَأَوْحَى إِلَيْهِ فِي فَضْلِ السَّوَاكِ (أَنْ كَبَّرَ) . أَعْطَى السَّوَاكَ أَكْبَرَهُمَا . قَالَ أَحْمَدُ - هُوَ ابْنُ حَزْمٍ - قَالَ لَنَا أَبُو سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ الْأَعْرَابِيِّ هَذَا مِمَّا تَقَرَّدَ بِهِ أَهْلُ الْمَدِينَةِ .

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

27. Başkasının Misvağını Kullanmak

50 ... **Âise** (radiyallahü anha)'dan şöyle demiştir: "**Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) yanında biri öbüründen daha yaşlı iki kişi varken dişlerini misvaklıyordu. Misvakın fazileti hakkında " **büyült**" yani'onlardan yaşça **büyüğüne misvakı ver'** diye vahy geldi." Ahmed- (Hazm'ın oğlu)- Ebu Said – (A'râbî'nin oğlu) bize dedi, bu şehrin insanlarına özgüdür. Bu konuda tek kalmışlardır.

٥١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الرَّازِيُّ، أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ الْمِقْدَامِ بْنِ شَرِيحٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ بِأَيِّ شَيْءٍ كَانَ يَبْدَأُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ قَالَتْ بِالسَّوَاكِ

-تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

51- Mikdâm b. Şurayh, babası Şureyh'in şöyle dediğini haber vermiştir: Âişe'ye, "Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) evine girdiği zaman ilk iş olarak ne yapardı?" diye sordum. "Dişlerini misvaklardı" cevabını verdi.

٢٩ - باب السَّوَاكِ مِنَ الْفِطْرَةِ

٥٣ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ، عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ ابْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ قَصُّ الشَّارِبِ وَإِعْقَاءُ اللَّحْيَةِ وَالسَّوَاكِ وَالِاسْتِنْشَاقُ بِالْمَاءِ وَقَصُّ الْأَظْفَارِ وَغَسْلُ الْبَرَّاجِ وَتَنْفُ الْإِيطِ وَحَلُّ الْعَانَةِ وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ) . يَعْنِي الْإِسْتِنْجَاءَ بِالْمَاءِ . قَالَ زَكَرِيَّا قَالَ مُصْعَبُ وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ إِلَّا أَنَّ تَكُونُ الْمَضْمَضَةُ

- معانى بعض الكلمات

- البراج: العقد التى فى ظهور الأصابع يجتمع فيها الوسخ واحدها برجمة

-تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح- Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

29. Misvak Kullanmak Fıtrat (Yaratılış) İcâbıdır

53....Hazret-i Âişe (radiyallahü anha)'dan rivâyet edildiğine göre, Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

" On şey fıtrattandır: Bıyığın kırılması (kısaltılması), sakalın bırakılması, dişlerin temizlenmesi, buruna su çekilip temizlenmesi, tırnakların kesilmesi, parmak eklemlerinin yıkanması, koltuk altı kıllarının temizlenmesi, eteklerin tıraş edilmesi, su serpmek (yani necasetten su ile temizlenmek)"

Râvîlerden Zekerıyyâ diyor ki: Mus'ab şöyle dedi: " Onuncuyu unuttum, ancak bu mazmaza olabilir."

٣١ - باب فَرَضِ الْوُضُوءِ

٥٩ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (لَا يَقْبَلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ وَلَا صَلَاةً بِغَيْرِ طَهُورٍ)

-تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح- Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

31. Abdestin Farziyeti

59 ... Ebû'l-Melîh Âmir, babası Üsâme b. Umeyr'den Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:

" Allah haramdan verilen hiçbir sadakayı ve abdestsiz (su veya toprakla temizlenmeden) de hiçbir namazı kabul etmez."

٦١ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ ابْنِ عَقِيلٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ،
عَنْ عَلِيٍّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْرِيمُهَا
التَّكْبِيرُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ)

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

61....**Ali** (radiyallahü anh)'den nakledilmiştir ki; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

" **Namazın anahtarı, temizlik (abdest-teyemmüm) dir. Girişi, tekbir almak; çıkışı selâm vermektir.**"

٣٣ - باب مَا يُنَجِّسُ الْمَاءَ

٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، وَغَيْرُهُمْ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ،
عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ سَأَلَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَاءِ وَمَا يَنْوِبُهُ مِنَ الدَّوَابِّ وَالسِّبَاعِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
(إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلْتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْخَبَثَ) . قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَهَذَا لَفْظُ ابْنِ الْعَلَاءِ وَقَالَ عُثْمَانُ وَالْحَسَنُ بْنُ
عَلِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ . قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَهُوَ الصَّوَابُ

- تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

33. Suları Pisleyen Şeyler

63 Bize Ebu Davud'un hocası **Muhammed ibn Alâ "VE"** diğer hocası **Usman ibn Ebi Şeybe "VE"** diğer hocası **Hasan ibn Ali "VE"** bunların dışındaki hocalarından tahdis etti dedi ve hepsi bize **Ebu Usame'den** tahdis etti, o da **Velid ibn Kesir'den**, o da **Muhammed ibn Ca'fer ibnü Zübeyr'den**, o da **Abdillah ibn Abdullah ibn Umer'den**, o da **babasından yani Abdullah b. Ömer'den** nakledilmiştir ki, **Nebî** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e ehlî ve yabanî hayvanların uğrağı olan suyun durumunu sordular. **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

" **İki külle miktarında olan su pislik tutmaz.**"

Ebû Dâvûd dedi ki; Bu İbnu'l Alâ'nın rivâyet ettiği metindir, Osman b. Ebî Şeybe ve Hasan b. Ali, (Seneddeki Muhammed b. Cafer yerine) " Muhammed b. Abbâd b. Cafer'den" diyerek rivâyet ettiler.

Ebû Dâvûd " doğrusu da budur" dedi.

Ebu Dâvûd bu hadisi **en az 4** hocasından almıştır. (Tam sınavlık) ⑤

٣٤ - باب مَا جَاءَ فِي بِنْرِ بُضَاعَةٍ

٦٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ، قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ،
عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ
الْخُدْرِيِّ، أَنَّهُ قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **أَنْتَوَضًا** مِنْ بِنْرِ بُضَاعَةٍ وَهِيَ بِنْرٌ يُطْرَحُ فِيهَا الْحَيْضُ
وَلَحْمُ الْكِلَابِ وَالنَّتْنُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (الْمَاءُ طَهُورٌ لَا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ) . قَالَ أَبُو دَاوُدَ
وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ رَافِعٍ .

- معانى بعض الكلمات.

- الحيض : الخرقه التي تستعمل في دم الحيض

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

34. Buzâ'a Kuyusunun Suyu

66 Bize Ebu Davud'un hocası **Muhammed ibn Alâ "VE" Hasan ibn Alî "VE" Muhammed ibn Süleyman El-Enbarî** tahdis etti, bize **Ebu Usame** tahdis etti, o da **Velid ibn Kesir'den**, o da **Muhammed ibn Ka'b'dan**, o da **Ubeydullah ibn Abdullah ibn Rafî' ibn Hadîc'ten** o da **Ebû Sa'îd el-Hudrî** (radıyallahü anh)'den rivâyet edilmiştir ki; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e hayız bezlerinin, köpek leşlerinin ve kokmuş nesnelerin atıldığı bir kuyu olan Buzâ'a kuyusundan **abdest alabilir miyiz?** diye soruldu. **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) "**Su temizdir, onu hiçbir şey pisletmez**" buyurdu. **أَتَتَوَضَّأُ**: abdest alabilir miyiz

Ebû Dâvûd buyurdu ki: Bazı râvîler, senedde geçen Abdullah b. Rafî yerine Abdurrahman b. Râfî demişlerdir.

Ebû Dâvûd bu hadisi 3 hocasından almıştır

٣٥ - باب الْمَاءِ لَا يَجْنُبُ

٦٨ - **حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، حَدَّثَنَا سِمَاكٌ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ اغْتَسَلَ بَعْضُ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَفْنَةٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَتَوَضَّأَ مِنْهَا - أَوْ يَغْتَسِلَ - فَقَالَتْ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ جُنْبًا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنَّ الْمَاءَ لَا يَجْنُبُ)**

- معانى بعض الكلمات

الجفنة : القصعة الكبيرة - büyük kap

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

35. Suyun Cünüp Olmayacağı

68....**Ibn Abbâs'dan**, şöyle demiştir: **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'ın hanımlarından biri Cefne denilen büyük bir kapta gusletti. Sonra da **Resul-i Ekrem** o kaptan abdest almak veya gusletmek için gelince:

" **Ya Resûlallah ben cünüp idim** " dedi. Bunun üzerine **Resûlullah** şöyle buyurdu: "**Su cünüp (pis) olmaz.**"

٣٩ - باب الْوُضُوءِ بِفَضْلِ وَضُوءِ الْمَرْأَةِ

٧٧ - **حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ الْأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ وَنَحْنُ جُنْبَان .**

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

39. Kadının Abdest Suyu Artığı İle Abdest Almak

77.- **Âise** (radıyallahü anhâ)'dan, şöyle demiştir;

" **Ben ve Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) cünüp iken aynı kaptan guslederdik."

٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّفِيلِيُّ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ ابْنِ خَرَبُودٍ، عَنْ أُمِّ صَبِيَّةَ الْجُهَنِيَّةِ، قَالَتْ اخْتَلَفَتْ يَدَيَّ وَيَدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْوُضُوءِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ .

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre hasendir, sahihtir

78- Ümm-ü Subeyye el-Cuheniyye'den rivâyet edildiğine göre, O, şöyle demiştir:

" Resûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem) ile birlikte bîr o, bir ben ellerimizi suya batırarak aynı kaptan abdest alırdık."

٧٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كَانَ الرَّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَتَوَضَّئُونَ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ مُسَدَّدٌ - مِنْ الْإِنَاءِ الْوَاحِدِ جَمِيعًا .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

79 Bize Ebu Davud'un hocası **Müsedded** tahdis etti, bize **Hammad** tahdis etti, o da **Eyyûb'ten** o da **Nafi'den** "H" Bize Ebu Davud'un hocası **Abdullah ibn Mesleme** bize tahdis etti, o da **Mâlik'ten**, o da **Nafi'den**, o da **Abdullah b. Ömer** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre, o şöyle demiştir: **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) zamanında kadınlar ve erkekler (bir arada) abdest alırlardı. Râvi Müsedded, " **Hep birlikte aynı kaptan**" dedi.

2 senetli hadis: 1. Senet; Müsedded, Hammad, Eyyûb, **Nafi'**,

2. Senet; Abdullah ibn Mesleme, Mâlik, **Nafi'**, Abdullah b. Ömer

Her iki senet Nafi'de birleşiyor. Ebu Davud'un 2 hocası var.

٨٠ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي نَافِعٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ كُنَّا نَتَوَضَّأُ نَحْنُ وَالنِّسَاءُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ نُدْلِي فِيهِ أَيْدِينَا

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

80....**Abdullah b. Ömer** (radiyallahü anh) şöyle demiştir;

" Biz (erkekler) Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) sağlığında kadınlarla beraber bir kaptan abdest alır, ellerimizi aynı kaba batırırdık."

٤٠ - باب النَّهْيِ عَنْ ذَلِكَ

٨١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ح وَحَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ حُمَيْدِ الْحَمِيرِيِّ، قَالَ لَقِيتُ رَجُلًا صَحَبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعَ سِنِينَ كَمَا صَحَبَهُ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَغْتَسِلَ الْمَرْأَةُ بِفَضْلِ الرَّجُلِ أَوْ يَغْتَسِلَ الرَّجُلُ بِفَضْلِ الْمَرْأَةِ - زَادَ مُسَدَّدٌ - وَلِيُغْتَرَفَا جَمِيعًا .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

40. Kadın Ve Erkeğin Birbirinin Abdest Artığı Su İle Abdest Almalarının Nehyedilmesi

81 Bize Ebu Davud'un hocası **Ahmed ibn Yûnus** tahdis etti, bize **Züheyr** tahdis etti, o da **Davud ibn Abdullah'tan** "H" Bize Ebu Davud'un hocası **Müsedded** tahdis etti, bize **Ebu Avene** tahdis etti, o da **Davud ibn Abdullah'tan**, o da Humeyd **el-Hımyerî'den** rivâyet edilmiştir, demiştir ki;

" Ben Ebû Hüreyre (radıyallahü anh) gibi dört sene **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) ile sohbet etmiş biriyle karşılaştım" , bana şöyle dedi:

" **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) kadının erkekten arta kalan suyla, erkeğin de kadından arta kalan suyla yıkanmasını nehyetti" **Râvî Müsedded** bu hadisi rivâyet ederken " **Kadın ve erkek suyu beraber avuçlasınlar**" sözünü ilâve etti.

٨٢ - حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، - يَعْنِي الطَّيَالِسِيَّ - حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي حَاجِبٍ، عَنْ الْحَكَمِ بْنِ عَمْرٍو، وَهُوَ الْأَقْرَعُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَتَوَضَّأَ الرَّجُلُ بِفَضْلِ طَهُورِ الْمَرْأَةِ

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

82....**el-Hakem b. Amr'ın** rivâyet ettiğine göre, demiştir ki;

" **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) erkeğin, kadının abdestinden artan su ile abdest almasını nehyetti."

٤١ - باب الْوُضُوءِ بِمَاءِ الْبَحْرِ

٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ سَلَمَةَ، - مِنْ آلِ ابْنِ الْأَزْرَقِ - أَنَّ الْمُغِيرَةَ بْنَ أَبِي بُرْدَةَ، - وَهُوَ مِنْ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ - أَخْبَرَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَرْكَبُ الْبَحْرَ وَنَحْمِلُ مَعَنَا الْقَلِيلَ مِنَ الْمَاءِ فَإِنْ تَوَضَّأْنَا بِهِ عَطِشْنَا أَفَتَتَوَضَّأُ بِمَاءِ الْبَحْرِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الْحِلُّ مَيْتَتُهُ)

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

41. Deniz Suyuyla Abdest Almak

83....Saîd İbn Seleme, Muğîra İbn Bürde'nin, Ebû Hüreyre (radiyallahü anh) yi " Şöyle derken dinledim" dediğini haber verdi: Bir adam **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) e:

" Ya Resûlallah, biz deniz yolculuğu yaparız ve beraberimizde pek az su taşırız. Onunla abdest alırsak susuz kalırız. Bu durumda deniz suyundan abdest alabilir miyiz?" diye sordu. **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) de: " O (denizin) suyu temiz, ölüsü helâldir" buyurdu.

٤٣ - باب أَيُّصَلِّي الرَّجُلُ وَهُوَ حَاقِنٌ

٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَرْقَمِ، أَنَّهُ خَرَجَ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا وَمَعَهُ النَّاسُ وَهُوَ يَوْمُهُمْ فَلَمَّا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ أَقَامَ الصَّلَاةَ الصُّبْحَ ثُمَّ قَالَ لِيَتَقَدَّمَ أَحَدُكُمْ . وَذَهَبَ إِلَى الْخَلَاءِ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَذْهَبَ الْخَلَاءَ وَقَامَتِ الصَّلَاةُ فَلْيَبْدَأْ بِالْخَلَاءِ) . قَالَ أَبُو دَاوُدَ رَوَى وَهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ وَشُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ وَأَبُو ضَمْرَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَرْقَمٍ وَالْأَكْثَرُ الَّذِينَ رَوَوْهُ عَنْ هِشَامٍ قَالُوا كَمَا قَالَ زُهَيْرٌ

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

43. Abdesti Sıkışık Kişi O Halde Namaz Kılabilir mi?

88....Abdullah b. Erkam'dan rivâyete göre, Abdullah (radiyallahü anh) imamlığını yaptığı bir cemaatla hacca veya umreye gitmek üzere yola çıktı. Bir gün sabah namazı için kaamet getirdi. Sonra " biriniz öne geçsin" diyerek helâya yöneldi ve şunları söyledi:

" Ben Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'i şöyle buyururken işittim: Sizden biriniz namaza dururken helâya gitmek ihtiyacı duyarsa önce helâya gitsin."

Ebû Dâvûd dedi ki; bu hadisi Vüheyb b. Hâlid, Şuayb b. Ishak ve Ebû Damre, Hişam b. Urve'den o babasından babası da bir kişinin kendisine Abdullah b. Erkam'dan naklettiğini bildirmiştir. Hadisi Hişam'dan rivâyet eden ekseriyet birinci senetteki Züheyr'in rivâyet ettiği gibi'an racûlin kaydı olmaksızın' rivâyet ettiler.

٤٥ - باب الْإِسْرَافِ فِي الْوُضُوءِ

٩٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْجَرِيرِيُّ، عَنْ أَبِي نَعَامَةَ، أَنَّ عَبْدِ اللَّهِ بْنَ مُعْقَلٍ، سَمِعَ ابْنَهُ، يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْقَصْرَ الْأَبْيَضَ عَنْ يَمِينِ الْجَنَّةِ، إِذَا دَخَلْتُهَا . فَقَالَ أَيْ بُنَى سَلِ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَتَعَوَّذْ بِهِ مِنَ النَّارِ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الطُّهُورِ وَالِدُّعَاءِ)

معانى بعض الكلمات:

يعتدون : يخرجون فيه عن الوضع الشرعى والسنة المأثورة

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

45. Abdest Suyunda İsrâf

96....**Ebû Neâme** (radiyallahü anh)'den nakledilir ki: Abdullah b. Muğaffel, oğlunun: Ey Allah'ım muhakkak ki ben senden cennete girdiğimde sağ tarafındaki beyaz köşkü istiyorum, diye duâ ettiğini duyunca şöyle demiştir: Allah'dan cenneti iste ve cehennem ateşinden de O'na sığın (yeter). Zira ben **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'i " **İleride bu ümmet içinde abdestte ve duada aşırılık yapacak bir topluluk gelecektir.**" buyururken işittim.

٤٦ - باب في إسباغ الوضوء

٩٧ - **حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ، عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ أَبِي يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى قَوْمًا وَأَعْقَابُهُمْ تَلُوحُ فَقَالَ (وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ)**

معانى بعض الكلمات

تلوح : يبصر الناظر بها مكانا لم يصبه الماء

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحي Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

46. Noksansız Abdest Almak

97....**Abdullah b. Ömer** (radiyallahü anh)'dan rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) ökçeleri kuruluktan parlayan (abdest almış) bir topluluk gördü de;
" **Ökçeleri cehennemde yanacakların vay haline! Abdesti tam alın**" buyurdu.

٤٧ - باب الوضوء في آنية الصُّفْرِ

٩٨ - **حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، أَخْبَرَنِي صَاحِبٌ، لِي عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، أَنَّ عَائِشَةَ، قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي تَوْرٍ مِنْ شَبِّهِ**

معانى بعض الكلمات

التور : إناء صغير من نحاس أو حجارة

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

47. Tunçtan Yapılmış Kaplardan Abdest Almak

98.....**Âise** (radiyallahü anha) demiştir ki, " **Ben Resûlullah'la beraber tunca benzeyen bir madenden (pirinç) yapılmış kabdan yıkanırdım.**"

٩٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، أَنَّ إِسْحَاقَ بْنَ مَنْصُورٍ، حَدَّثَهُمْ عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ

هَشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا - عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ .

99....**Urve babası (Zübeyr)**'den rivâyet ettiğine göre **Âişe** (radıyallahü anhâ) validemiz **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) Efendimizden yukarıdaki hadis-i şerifin benzerini nakletmiştir.

١٠٠ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، وَ سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ

اللَّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ جَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْرَجَنَا لَهُ مَاءً فِي ثَوْرٍ مِنْ صُفْرِ فَتَوَضَّأَ

معانى بعض الكلمات:

التور : إناء صغير من نحاس أو حجارة

الصفّر : النحاس الجيد

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

100 Bize Ebu Davud'un hocası **Hasen ibn Alî** tahdis etti, bize **Ebu Velid** "VE" **Süheyl ibn Hammed** tahdis etti, bize **Abdulaziz ibn Abdullah ibn Ebi Selem** tahdis etti, o da **Amr ibn Yahya'dan**, o da **babasından (İbn Yahya)**, o da **Abdullah b. Zeyd** (radıyallahü anh) şöyle demiştir:

" Bir keresinde **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) bize geldi. **Biz kendisine tunçtan bir kapla su takdim ettik de o suyla abdest aldı."**

٤٨ - باب التَّسْمِيَةِ عَلَى الْوُضُوءِ

١٠١ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا وُضُوءَ لَهُ وَلَا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ) .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

48. Abdeste Baslarken Besmele Çekmek

101....**Ebû Hureyre** (radıyallahü anh)," **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu" demiştir:

" **Abdest olmayanın namazı, abdeste baslarken besmele çekmeyen kimsenin de abdesti yoktur."**

۱۰۲ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنِ الدَّرَاوَزِيِّ، قَالَ وَذَكَرَ رَبِيعَةُ أَنَّ
نَفْسِيرَ، حَدِيثَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لَا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ) . أَنَّهُ الَّذِي يَتَوَضَّأُ
وَيَغْتَسِلُ وَلَا يَتَوَيَّ وَضُوءًا لِلصَّلَاةِ وَلَا غُسْلًا لِلْجَنَابَةِ

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح مقطوع ' Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

102....**Rabîa (b. Ebî Abdurrahman)'dan** " Abdeste başlarken besmele çekmeyen kimsenin abdesti yoktur" hadisini "
âbdest alıp da namaz abdestine niyyet etmeyen, yıkanıp da cünüplüğü gidermeye niyyet etmeyen kişi" olarak
yorumladığı nakledilmiştir.

۴۹ - **باب فِي الرَّجُلِ يُدْخِلُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ قَبْلَ أَنْ يَغْسِلَهَا**
۱۰۳ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ أَبِي رَزِينٍ، وَأَبِي، صَالِحٍ عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ،
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَلَا يَغْسِ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ) .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

49. Yıkamadan Elini Su Kabına Daldıran Kimse

103....**Ebû Hureyre** (radiyallahü anh) **Resûlullah**'ın (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:
" Biriniz gece uykusundan kalktı mı elini üç kere yıkamadan su kabına daldırmasın. Çünkü elinin nerede
gecelediğini bilemez."

۱۰۴ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَغْنِي بِهَذَا الْحَدِيثِ - قَالَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا وَلَمْ يَذْكُرْ أَبَا رَزِينٍ .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

104....**Müsedded'in Ebû Muâviye, el-A'meş, Ebû Rezîn ve Ebû Salih kanalıyla** Hazret-i **Ebû Hureyre'den** rivâyet
ettiği önceki hadisi yine **Müsedded, İsa b. Yûnus, A'meş, Ebû Salih** kanalıyla **Ebû Hureyre'den** nakletmiştir. Ancak
bu rivâyete göre (bir evvelki hadisten farklı olarak) **Peygamber** Efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem) "**Ellerini iki
kere veya üç kere yıkasın**" buyurmuştur. Bir de bu rivâyette A'meş, Ebû Rezîn'i zikretmemiştir.

۱۰۵ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرْحِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ
مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَقُولُ (إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا يَدْخُلُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنْ أَحَدُكُمْ لَا يَدْرِي
أَيَّنَ بَاتَتْ يَدُهُ أَوْ أَيَّنَ كَانَتْ تَطُوفُ يَدُهُ)

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

105.- **Ebû Meryem** dedi ki: Ben Ebû Hüreyre (radiyallahü anh) yi, **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur derken dinledim:

" Sizden biriniz uykudan uyandıği zaman elini üç kere yıkamadan su kabıma sokmasın. Çünkü elinin gece nerelerde bulunduğunu veya nerelerde dolaştığını bilemez."

۵۰ - باب صِفَةِ وُضُوءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

۱۰۶ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلَوَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ
عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ، مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ تَوَضَّأَ
فَافْرَعَ عَلَى يَدَيْهِ ثَلَاثًا فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ تَمَضَّمُضَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَغَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى إِلَى الْمِرْفَقِ
ثَلَاثًا ثُمَّ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ ثُمَّ غَسَلَ قَدَمَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا ثُمَّ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مِثْلَ وُضُوءِي هَذَا ثُمَّ قَالَ (مَنْ تَوَضَّأَ مِثْلَ وُضُوءِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى
رَكَعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ) .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

50. Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem)'in Abdest Alış Şekli

106- Osman b. Affân'ın hürriyetine kavuşturduğu **Humrân b. Ebân** demiştir ki: Ben **Osman b. Affân'ın** abdest aldığını gördüm. Önce ellerine üç defa su döküp onları yıkadı, sonra ağzına su alıp çalkaladı, sonra burnuna su verip dışarı attı, sonra üç defa yüzünü yıkadı, sonra sağ elini dirseğiyle beraber üç defa ve sol elini aynı şekilde yıkadı, başını meshedip önce sağ, sonra sol ayağını yıkayınca şöyle dedi: Ben, **Resûlullah**'ın aynen şu benim abdest aldığım gibi abdest aldığını gördüm ve şöyle buyurduğunu duydum:

" Kim benim abdest aldığım gibi abdest alır da gönlünden hiç bir şey geçirmeyerek iki rekât namaz kılsa, Allah onun geçmiş günahlarını affeder."

١٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ وَرْدَانَ، حَدَّثَنِي

أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي حُمَرَانُ، قَالَ رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ تَوَضَّأَ . فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرِ الْمَضْمَضَةَ وَالِاسْتِنْشَاقَ وَقَالَ فِيهِ وَمَسَحَ رَأْسَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ هَكَذَا وَقَالَ (مَنْ تَوَضَّأَ دُونَ هَذَا كَفَاهُ) . وَلَمْ يَذْكُرْ أَمْرَ الصَّلَاةِ .

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre hasen sahihtir

107....Ebû Seleme b. Abdurrahman, Humrân'ın kendisine şöyle dediğini nakletmektedir:

" Ben Osman b. Affan'ı abdest alırken gördüm" . Ebû Seleme rivâyetine devamla Atâ b. Yezîd'in Humrân'dan naklettiği hadisin aynısını nakletti. Ancak " Mazmaza ve istinsâkî" Bazı nüshalarda istinsâr geçmektedir zikretmedi. Ebû Seleme, Humrân'dan naklettiği bu hadîsde şunları söyledi: Osman (radıyallahü anh) başını üç kerre mesh etti sonra iki ayağını üç kere yıkadı. Ve dedi ki: İşte ben **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) in böyle abdest aldığı (gördüm) ve O (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

" **Kim bu sayıdan daha az yıkayarak abdest alırsa bu abdest o kimseye yeter.**" dediğini duydum. Ancak Ebû Seleme bu rivâyette **Rasûlü Ekrem** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in abdestten sonra namaz kıldığını zikretmedi.

١٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ الْإِسْكَنْدَرَانِيُّ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ زِيَادٍ الْمُؤَدِّبُ،

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التَّيْمِيِّ، قَالَ سُئِلَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْوُضُوءِ، فَقَالَ رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ سُئِلَ عَنِ الْوُضُوءِ، فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتَى بِمِضَاةٍ فَأَصْغَى عَلَى يَدِهِ الْيُمْنَى ثُمَّ أَدْخَلَهَا فِي الْمَاءِ فَتَمَضَّمَضَ ثَلَاثًا وَاسْتَنْشَرَ ثَلَاثًا وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا وَغَسَلَ يَدَهُ الْيُسْرَى ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَأَخَذَ مَاءً فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأَذْنَيْهِ فَعَسَلَ بَطُونَهُمَا وَظُهُورَهُمَا مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُونَ عَنِ الْوُضُوءِ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ . قَالَ أَبُو دَاوُدَ أَحَادِيثُ عُثْمَانَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - الصِّحَاحُ كُلُّهَا تَدُلُّ عَلَى مَسْحِ الرَّأْسِ أَنَّهُ مَرَّةً فَإِنَّهُمْ ذَكَرُوا الْوُضُوءَ ثَلَاثًا وَقَالُوا فِيهَا وَمَسَحَ رَأْسَهُ . وَلَمْ يَذْكُرُوا عَدَدًا كَمَا ذَكَرُوا فِي غَيْرِهِ

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre hasen sahihtir

108....Osman b. Abdurrahman et-Teyim'den rivâyet edildiğine göre; İbn Ebî Müleyke'ye abdesti sormuşlar. O da şöyle cevap vermiş: Ben Osman b. Affân'a abdestin sorulduğuna şahid olmuştum. O (bunun üzerine) su istedi. Kendisine bir su kabı getirildi. Sonra o kabı eğip (içindeki sudan) sağ eline döktü ve ellerini yıkadı. Sonra da sağ elini suya daldırıp üç kerre ağzına su verip dışarı attı. Üç kerre burnuna su verdi, üç kerre de yüzünü yıkadı. Sonra üç kerre sağ elini ve üç kerre de sol elini (bileklerine kadar) yıkadı. Sonra elini daldırıp suyu avuçlayarak başını ve kulaklarını mesh etti. Kulaklarının içini ve dışını birer kerre meshetti. En sonunda da ayaklarını yıkayıp, " Bana abdestten soranlar hani nerede? İşte ben **Resûlullah**'ı böyle abdest alırken gördüm." dedi.

Ebû Dâvûd buyurdu ki: Osman'ın rivâyet ettiği sahih hadîslerin hepsi de başın bir kerre mesh edileceğine delâlet ederler. Osman hadîsini nakleden râviler, rivâyetlerinde abdestin, her uzvun üç kerre yıkanmasıyla olacağını söyledikleri halde, başın sadece meshedileceğini söylemekle yetinip diğer uzuvlardaki gibi kaç defa olacağını zikretmediler.

٥١ - باب الوُضوء ثَلَاثًا ثَلَاثًا

١٣٥ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَجُلًا، أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ الطُّهُورُ فَدَعَا بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ فَعَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَدْخَلَ إِبْصَعَيْهِ السَّبَّاحَتَيْنِ فِي أُذُنَيْهِ وَمَسَحَ بِإِبْهَامَيْهِ عَلَى ظَاهِرِ أُذُنَيْهِ وَبِالسَّبَّاحَتَيْنِ بَاطِنِ أُذُنَيْهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ (هَكَذَا الْوُضُوءُ فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا أَوْ نَقَصَ فَقَدْ أَسَاءَ وَظَلَمَ) . أَوْ (ظَلَمَ وَأَسَاءَ)

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre hasen sahihtir

51. Abdest Organlarını Üçer Kerre Yıkamak

135....Amr b. Şuayb'ın babası (Şuayb b. Muhammed b. Abdillâh b. Amr b. Âs) vasıtasıyla dedesinden (**Abdullah b. Amr b. Âs**) rivâyet ettiğine göre, Abdullah b. Amr demiştir ki: bir adam **Rasûlü Ekrem'e** (sallallahü aleyhi ve sellem) gelip " **Yâ Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) abdest nasıl alınır?**" diye sordu. **Rasûlü Ekrem** (sallallahü aleyhi ve sellem) de bir kap su isteyerek, **ellerini üç kere, yüzünü üç kere, kollarını üç kere yıkadı. Başına mesh etti. Şehâdet parmaklarını kulaklarına sokarak uçlarıyla içini, baş parmaklarıyla dışlarını meshetti. Daha sonra ayaklarını üçer kere yıkadı** ve akabinde de:

" İşte abdest böyle alınır. Kim, buna bir şey ekler veya eksiltirse (**Resûlullah'a muhalefetten dolayı**) kendisine isâet etmiş ve zulmetmiş olur." veya " zulmetmiş ve isâet etmiş olur" buyurdu.

٥٢ - باب الوُضوءِ مَرَّتَيْنِ

١٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ، حَدَّثَنَا زَيْدٌ، - يَعْنِي ابْنَ الْحَبَابِ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَوْبَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَضْلِ الْهَاشِمِيُّ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ

تعليق المستخدم: قال الألباني: حسن صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre hasen sahihtir

52. Abdest Organlarının İkişer Kere Yıkınması

136....**Ebû Hureyre** (radiyallahü anh)'den nakledilmiştir ki:

" Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) (abdest organlarını) ikişer kere (yıkayarak) abdest aldı."

٥٣ - باب الوُضوءِ مَرَّةً مَرَّةً

١٣٨ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِوُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَوَضَّأَ مَرَّةً مَرَّةً

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

53. Abdest Organlarının Birer Kere Yıkınması

138- **Atâ b. Yesâr'dan**, demiştir ki; **İbn Abbâs** (radiyallahü anh) " Ben size Resûlullah'ın (sallallahü aleyhi ve sellem) abdest alışım göstereyim mi?" dedi ve (sonra abdest organlarını) birer birer (yıkayarak) abdest aldı.

٦٥ - باب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا تَوَضَّأَ

١٦٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمْدَانِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ، - يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ - يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عَثْمَانَ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُدَّامَ أَنْفُسِنَا نَتَنَاقَبُ الرَّعَايَةَ رِعَايَةً إِبِلًا فَكَانَتْ عَلَى رِعَايَةِ الْإِبِلِ فَرَوْحَتُهَا بِالْعَشِيِّ فَأَدْرَكْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ (مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُومُ فَيَرْكَعُ رَكَعَتَيْنِ يُقْبِلُ عَلَيْهِمَا بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ إِلَّا قَدْ أُوجِبَ) . فَقُلْتُ بَخْ بَخْ مَا أَجُودَ هَذِهِ . فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ أَلْتِي قَبْلَهَا يَا عُقْبَةُ أَجُودُ مِنْهَا . فَنَظَرْتُ فَإِذَا هُوَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ مَا هِيَ يَا أَبَا حَفْصٍ قَالَ إِنَّهُ قَالَ أَنْفًا قَبْلَ أَنْ تَجِيءَ (مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَفْرُغُ مِنْ وُضُوئِهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ) . قَالَ مُعَاوِيَةُ وَحَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

65. Abdest Alırken Okunacak Dualar

169....**Ukbe b. Amir** demiştir ki: Biz **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in yanında iken kendi işimizi kendimiz görürdük, kendi develerimizi de sırayla güderdik. (Bir gün) deve gütmeye sırası bende idi. Develeri akşamleyin ağıllarına götürdüm. **Rasûlü Ekrem** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e halka hitap ederken yetiştim. (Şunları) söylediğini işittim:

" Sizden biriniz abdesti güzelce alır, sonra kalbi ve yüzüyle (namaza) yönelerek iki rekat namaz kılar (Allah celle celâluh o kimsenin cennete girmesine) kesinlikle hükmeder." Ben, " Oh oh ne güzel şey!" dedim, önümde bulunan bir kimse de, " Ey Ukbe bundan önceki bundan daha da güzeldi." dedi. Bir de baktım ki bu (Hazret-i) Ömer (radiyallahü anh) dır. " Ey Ebû Hafs bundan öncekiler neydi?" dedim. O da -Sen gelmeden biraz önce (**Resûlüllah** sallallahü aleyhi ve sellem): Sizden biriniz güzelce abdest alır, abdestini aldıktan sonra da:

" Ben Allah'dan başka ilâh olmadığına, ortağı olmayıp tek olduğuna ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğuna şahitlik ederim, derse, o kimseye cennetin sekiz kapısı (birden) açılır, istediğinden girer" buyurdu, diye cevap verdi.

Muâviye dedi ki; bu hadîsi bana (bir de) Rabîa b. Yezid, Ebû İdrîs vasıtasıyla Ukbe b. Âmir'den rivâyet etmiştir.

۱۷۰ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُفَرِّئِيُّ، عَنْ حَيَّوَةَ، - وَهُوَ ابْنُ شُرَيْحٍ -

عَنْ أَبِي عَقِيلٍ، عَنْ ابْنِ عَمِّهِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ أَمْرَ الرَّعَايَةِ قَالَ عِنْدَ قَوْلِهِ (فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ) . ثُمَّ رَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ . فَقَالَ وَسَاقَ الْحَدِيثَ بِمَعْنَى حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ

تعليق المستخدم: قال الألباني: ضعيف Ek bilgi; Elbâniye göre zayıf

170....**Ukbe b. Âmir el-Cühenî** (bir evvelki hadîsin) benzerini **Resûlüllah**'dan nakletmiştir. (Ancak bu rivâyette Ebû Akîl'in deve) gütmeye işini zikretmemiş " abdesti güzelce alır" sözlerinin yanına " sonra gözlerini semâya kaldırır ve (şöyle) derse" sözlerini ekleyerek (bir evvelki) Muâviye hadîsi ile aynı manâya gelen (bir) hadîsi rivâyet etmiştir.

٦٦ - باب الرَّجُلِ يُصَلِّي الصَّلَاةَ بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ

۱۷۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ الْبَجَلِيِّ، - قَالَ مُحَمَّدٌ هُوَ أَبُو

أَسَدِ بْنِ عَمْرِو - قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ الْوُضُوءِ، فَقَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ لِكُلِّ

صَلَاةٍ وَكُنَّا نُصَلِّي الصَّلَاةَ بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

66. Bir Abdestle Bir Kaç Namaz Kılmak

171....**Ebû Esed b. Amr** dedi ki:

" **Enes b. Mâlik'e** abdest hakkında soru sordum. (Bana şöyle) dedi: Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) **herbir (farz) namaz için (ayrı bir) abdest alırdı. Biz ise bir abdestle birçok namaz kılardık."**

٦٧ - باب تَفْرِيقِ الْوُضُوءِ

١٧٣ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، أَنَّهُ سَمِعَ قَتَادَةَ بْنَ دِعَامَةَ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، أَنَّ رَجُلًا، جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ تَوَضَّأَ وَتَرَكَ عَلَى قَدَمَيْهِ مِثْلَ مَوْضِعِ الظُّفْرِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (اِرْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ) . قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَهَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ بِمَعْرُوفٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ وَلَمْ يَرَوْهُ إِلَّا ابْنُ وَهْبٍ وَحْدَهُ وَقَدْ رُوِيَ عَنْ مَعْقِلِ بْنِ عُبَيْدٍ اللَّهُ الْجَزَرِيِّ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ قَالَ (اِرْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ) .

تعليق المستخدم: قال الألباني: صحيح Ek bilgi; Elbâniye göre sahihtir

67. Abdest Alırken Abdeste Ara Vermek

173....**Enes b. Mâlik** (radıyallahü anh)'den nakledilmiştir ki:

" Bir adam abdest almış, (fakat) ayağı üzerinde tırnak kadar bir yeri (kuru) bırakmış olduğu halde **Resûlüllah**'ın (huzuruna) geldi. **Rasûlü Ekrem** (sallallahü aleyhi ve sellem) de ona; " **dön, abdestini güzelce al**" buyurdu."

'Ebû Dâvûd buyurdu ki: Bu hadis Cerîr b. Hâzim'den rivâyetle " Ma'ruf" değildir. Ve bu hadîsi Cerîr'den sadece İbn Vehb rivâyet etmiştir.

Ve (yine) Ma'kıl b. Übeydillah el-Cezeri, Ebû'z-Zubeyr'den Câbir (radıyallahü anh)'den o da Ömer (radıyallahü anh) vasıtasıyla **Rasûlü Ekrem**'den (İbn Vehb rivâyetinin) benzerini rivâyet etmiştir. (Bu rivâyete göre) **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) " **dön abdestini güzelce al.**" demiştir.

الكتاب: المجتبى من السنن الصغرى للنسائي

المؤلف: أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب بن علي الخراساني، النسائي

(المتوفى: ٣٠٣ هـ)

كِتَابُ الصَّلَاةِ

باب فَرَضِ الصَّلَاةِ وَذِكْرِ اخْتِلَافِ النَّاقِلِينَ فِي إِسْنَادِ حَدِيثِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ -
وَاخْتِلَافِ أَلْفَاظِهِمْ فِيهِ

١- أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ مُرَّةٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ لَمَّا أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْتَهَى بِهِ إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَهِيَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ وَإِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا عُرِجَ بِهِ مِنْ تَحْتِهَا وَإِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا أُهْبِطَ بِهِ مِنْ فَوْقِهَا حَتَّى يُقْبَضَ مِنْهَا قَالَ { إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى } [النجم: ١٦] قَالَ فَرَأَى مِنْ ذَهَبٍ فَأَعْطِي ثَلَاثًا الصَّلَوَاتِ الْخَمْسُ وَخَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَيُغْفَرُ لِمَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِهِ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا الْمُفْحِمَاتُ

NAMAZ BÖLÜMLERİ

Namazın Farz Kılınışı ve Bu Konudaki Değişik Rivâyetler

1- Abdullah b. Mes'ud (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Mirac'a çıkarıldığında Sidret-ül Münteha'ya kadar ulaştı o altıncı semadadır. Aşağıdan çıkanlar oraya ulaşır. Yukarıdan indirilenler de yine oraya ulaşır. Ve oradan kabz olur. Ravi diyor ki: (Sidreyi kaplayan kaplamıştır.) (Necm: 16) Enes diyor ki: (Altın kelebekler.) **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e, bu İsrâ gecesinde üç şey verildi. Beş vakit namaz, Bakara sûresinin son ayetleri ve ümmetinden Allah'a şirk koştırmayanların büyük günahlarının affedilmesi.

باب أَيْنَ فُرِضَتِ الصَّلَاةُ

٢ - أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، عَنْ ابْنِ وَهْبٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَنَّ عَبْدَ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ، حَدَّثَهُ أَنَّ الْبُنَائِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ الصَّلَوَاتِ، فُرِضَتْ بِمَكَّةَ وَأَنَّ مَلَكََيْنِ أَتَيَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَهَبَا بِهِ إِلَى زَمْزَمَ فَشَقَّا بَطْنَهُ وَأَخْرَجَا حَشْوَهُ فِي طَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ فَعَسَلَاهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ كَبَسَا جَوْفَهُ حِكْمَةً وَعِلْمًا

Namaz Nerede Farz Kılındı?

2- **Enes b. Mâlik** (radiyallahü anh)'ten rivâyete göre, şöyle demiştir: Namazlar Mekke'de farz kılındı. İki melek gelip **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'i zemzem kuyusunun yanına götürüp karnını yardılar, içersinde olanları çıkarıp altın tasla su ve zemzemle yıkadıktan sonra ilim ve hikmetle doldurarak kapattılar.

باب كَيْفَ فُرِضَتِ الصَّلَاةُ

٣ - أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ أَوَّلَ مَا فُرِضَتِ الصَّلَاةُ رَكْعَتَيْنِ فَأُقِرَّتْ صَلَاةُ السَّفَرِ وَأُتِمَّتْ صَلَاةُ الْحَضَرِ

Namaz Ne Kadar ve Nasıl Farz Kılındı?

3- **Âise** (radiyallahü anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: (Namaz, önce ikişer rekât olarak farz kılındı. Yolculukta kılınan namaz farz kılındığı gibi kaldı. Hazarda kılınan namaz ise dörde tamamlandı.)

٤ - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغْلَبَكِيُّ، قَالَ أَنْبَأَنَا الْوَلِيدُ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عَمْرٍو يَعْنِي الْأَوْزَاعِيَّ، أَنَّهُ سَأَلَ الزُّهْرِيَّ عَنْ صَلَاةِ، رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ قَبْلَ الْهَجْرَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الصَّلَاةَ عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلَ مَا فَرَضَهَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أُتِمَّتْ فِي الْحَضَرِ أَرْبَعًا وَأُقِرَّتْ صَلَاةُ السَّفَرِ عَلَى الْفَرِيضَةِ الْأُولَى

4- **Ebû Amr yani el Evzâî** (radiyallahü anh), **Zühri'**ye: Hicretten önce **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), Mekke'de namazı ne kadar kıları diye sordu. Zühri: **Urve haber** verdi; **Âise** (radiyallahü anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: (Allah, Rasûlüne namazı önce iki rekât iki rekât olarak farz kılımış sonra hazarda kılınan namaz dörde tamamlanmıştı. Seferde kılınan namaz ise farz kılındığı şekilde kaldı.)

٥ - أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الشَّعِيثِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ أُمِّيَّةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَالِدِ بْنِ أَسِيدٍ، أَنَّهُ قَالَ لِابْنِ عُمَرَ كَيْفَ تَقْصُرُ الصَّلَاةَ؟ وَإِنَّمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ) فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ يَا ابْنَ أَخِي إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَانَا وَنَحْنُ ضُلَّالٌ فَعَلَّمَنَا فَكَانَ فِيمَا عَلَّمَنَا أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَمَرَنَا أَنْ نُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ فِي السَّفَرِ . قَالَ الشَّعِيثِيُّ وَكَانَ الزُّهْرِيُّ يُحَدِّثُ بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ

5- **Ümeyye b. Abdullah b. Halid b. Üseyd** (radiyallahü anh) anlatıyor: Abdullah b. Ömer'e: (Allah, (Korkarsanız namazı kısaltmanızda günah yoktur.) (Nisâ: 101) buyurduğu halde nasıl oluyor da namazı kısaltıyorsunuz) deyince; bana: (Ey kardeşimin oğlu! Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), bize peygamber olarak geldiğinde bizler sapıktık, bize her şeyi öğretti; seferde namazı iki rekât kılmamızda bu öğretilenler arasındaydı.)

باب كَمْ فُرِضَتْ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ

٦ - أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَمِعَ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ، يَقُولُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ ثَائِرِ الرَّأْسِ نَسَمِعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ وَلَا نَفْهَمُ مَا يَقُولُ حَتَّى دَنَا فِإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ). قَالَ هَلْ عَلَى غَيْرُهُنَّ قَالَ (لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ) . قَالَ (وَصِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ) . قَالَ هَلْ عَلَى غَيْرِهِ قَالَ (لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ) . وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرِّكَاتَ قَالَ هَلْ عَلَى غَيْرِهَا قَالَ (لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ) . فَأَذْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ مِنْهُ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ)

Bir Gün ve Gecede Kaç Vakit Namaz Farz Kılındı?

6- **Talha b. Ubeydullah** (radiyallahü anh)'tan rivâyete göre, şöyle diyordu: Necid kabilesinden saç baş dağınık bir adam Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'e geldi. Yaklaşınca sesini duyuyor fakat ne dediğini anlamıyorduk. İslâm ile ilgili sorular soruyordu. Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), ona şöyle buyurdu:

(Bir gün ve gecede beş vakit namaz kılmalısın.) O adam: Bundan başka namaz kılmam gerekir mi? dedi. Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem): (Hayır ancak nafile namaz kılabilirsin. Ramazan'da da bir ay oruç tutarsın) buyurdu.

Adam: (Bundan başka oruç tutmam gerekir mi?) deyince;

Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem): (Hayır, fakat nafile oruç tutabilirsin) buyurdu. Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), zekât verilmesi gerektiğini de söyleyince, adam:

(Ondan başka bir şeyler vermem gerekir mi?) dedi.

Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem): (Hayır, ancak nafile olarak sadaka verebilirsin) deyince, adam:

(Vallahi bundan ne fazla yaparım ne eksik) diyerek dönüp gitti. Bunun üzerine Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem):

(Sözünde doğru ise kurtuldu gitti) buyurdular.

باب الْبَيْعَةِ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ

٧ - أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُسْهَرٍ، قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ رِبْعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلَانِيِّ، قَالَ أَخْبَرَنَا الْحَبِيبُ الْأَمِينُ، عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيُّ قَالَ كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ (أَلَا تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) . فَرَدَدَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَدَّمْنَا أَيْدِيَنَا فَبَايَعَنَاهُ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ بَايَعْنَاكَ فَعَلَامَ قَالَ (عَلَى أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَالصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ وَأَسْرَرَ كَلِمَةً خَفِيَّةً أَنْ لَا تَسْأَلُوا النَّاسَ شَيْئًا)

Namaz Kılmak Üzere Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem)'in Siyasi Otoritesini Kabul (Beyat) Etmek

7- **Avf b. Mâlik el Eşcaî** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in yanında otururken, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem):

(Sizler, Allah'ın Rasûlüne biat etmiyor musunuz?) diye üç sefer tekrarladı. Bizler de hemen ellerimizi uzatarak biat ettik. Ey Allah'ın Rasûlü! Sana biat ettik. Ama ne üzerine biat ettik? deyince; **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem):

(Sadece Allah'a kul ve köle olmak üzere ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak üzere beş vakit namazı gereği gibi kılmak ve sesini biraz kısarak: Kimseden bir şey istememek üzere) buyurdular.

باب الْمُحَافَظَةِ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ

٨ - أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، أَنَّ رَجُلًا، مِنْ بَنِي كِنَانَةَ يُدْعَى الْمُحْدَجِيُّ سَمِعَ رَجُلًا، بِالشَّامِ يُكْنَى أَبَا مُحَمَّدٍ يَقُولُ الْوِثْرُ وَاجِبٌ . قَالَ الْمُحْدَجِيُّ فَرَحْتُ إِلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَأَعْتَرَضْتُ لَهُ وَهُوَ رَائِحٌ إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ فَقَالَ عُبَادَةُ كَذَبَ أَبُو مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (خَمْسُ صَلَوَاتٍ كَتَبَهُنَّ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ مَنْ جَاءَ بِهِنَّ لَمْ يُضَيِّعْ مِنْهُنَّ شَيْئًا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ كَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يَأْتِ بِهِنَّ فَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ)

Beş Vakit Namaza Devamlı ve Dikkatli Olmak

8- **İbn Muhayriz** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, beni Kinane'den Muhdeci diye bilinen bir adam, Şam'da Ebû Muhammed diye künyelenen bir kimsenin (Vitir namazı vaciptir) dediğini işitince; Muhdeci diyor ki: Hemen Ubade b. Samit'in yanına vardım ve durumu ona aktardım. Kendisi mescide gidiyordu. Bunun üzerine Ubade dedi ki: Ebû Muhammed yalan söylüyor. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den işittim şöyle diyordu:

(Allah kullarına beş vakit namazı farz kıldı. Kim bunları hafife almadan ve hiç terk etmeden gereği biçimde kılsa; Allah o kimseyi Cennete koyacağına söz vermiştir. Kim de beş vakit namazı kılmazsa Allah'ın o kimselere verilmiş bir sözü yoktur, dilerse azablandırır. Dilerse affederek Cennetine koyabilir.)

باب فَضْلِ الصَّلَوَاتِ الْخُمْسِ

٩ - أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنِ ابْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ هَلْ يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ) . قَالُوا لَا يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ . قَالَ (فَكَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخُمْسِ يَمْحُو اللَّهُ بِهِنَ الْخَطَايَا)

Beş Vakit Namazın Değer ve Kıymeti

9- Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: (Herhangi birinizin kapısı önünde günde beş defa yıkandığı bir nehir olsa, o kimsede bir kir olabileceğini düşünebilir misiniz?) bunun üzerine sahabe: (Hiçbir kir kalmaz) dediler. Bunun üzerine **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem): (İşte beş vakit namaz da böyledir, Allah bu namazlarla günahları yok eder.)

باب الْحُكْمِ فِي تَارِكِ الصَّلَاةِ

١٠ - أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، قَالَ أَنْبَأَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (إِنَّ الْعَهْدَ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ) .

Namaz Kılmayanın Durumu

10- Abdullah b. Büreyde (radiyallahü anh), **babasından** rivâyet ederek şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: (Kafirlerle aramızdaki fark, kılmak için söz verdiğimiz namazdır. Kim namaz kılmayı terk ederse kâfir olur.)

١١ - أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رِيعَةَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (لَيْسَ بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ إِلَّا تَرْكُ الصَّلَاةِ)

11- Câbir (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: (Kulu, kâfir olmaktan kurtaran amel namazdır.) (Kul namazı terk ederse kâfir olur.)

باب الْمُحَاسَبَةِ عَلَى الصَّلَاةِ

۱۲- أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ حَدَّثَنَا هَارُونُ، - هُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ الْحَزَّارُ - قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ حُرَيْثِ بْنِ قَبِيصَةَ، قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ قَالَ قُلْتُ اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَجَلَسْتُ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ فَقُلْتُ إِنِّي دَعَوْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُيسِّرَ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَحَدَّثَنِي بِحَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَنْفَعَنِي بِهِ . قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ بِصَلَاتِهِ فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ) . قَالَ هَمَّامٌ لَا أَذْرِي هَذَا مِنْ كَلَامِ قَتَادَةَ أَوْ مِنَ الرَّوَايَةِ (فَإِنْ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْءٌ قَالَ انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَيُكَمَّلُ بِهِ مَا نَقَصَ مِنَ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ يَكُونُ سَائِرُ عَمَلِهِ عَلَى نَحْوِ ذَلِكَ) . خَالَفَهُ أَبُو الْعَوَّامِ

Önce Namazdan Sorulacak

12- **Hureys b. Kabîsa** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Medine'ye vardığımda:

(Allah'ım, bana salih bir arkadaş nasib et diye dua ettim ve Ebû Hüreyre'nin yanına oturdum ve ona şöyle dedim. Bana salih bir arkadaş nasib etmesi için Allah'a dua ettim. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den duyduğum hadislerden bana anlat. Belki de bu hadislerden Allah beni faydalandırır. Bunun üzerine Ebû Hüreyre dedi ki: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den işittim şöyle buyurmuşlardı:

(Kıyamet gününde kul önce namazından hesaba çekilecek, namazı tamam ise kurtulur ve rahatı bulur. Namazı bozuk ve eksik ise pişman olur ve sıkıntıya düşer. (Hemmam diyor ki: Bu söz Katade'nin sözü mü yoksa hadisten mi bilmiyorum). eğer o hesabı görülen kimsenin farz namazları eksik ise Allah: Bakın bakalım kulumun nafilâ namazları var mı? buyurur. Bunun üzerine noksan olan farz namazları nafilâlerle tamamlanır. Diğer amelleri de aynen bu şekilde hesaplanarak tamamlanmış olur.) **ebu Avvam** bu görüşte değil.

باب ثَوَابِ مَنْ أَقَامَ الصَّلَاةَ

۱۳- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيِّ، قَالَ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَبُوهُ، عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَهْمًا سَمِعًا مُوسَى بْنُ طَلْحَةَ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، أَنَّ رَجُلًا، قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ ذَرْهَا) كَأَنَّهُ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ

Namaz Kılmanın Sevabı

13- **Ebû Eyyûb** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, bir adam:

(Ey Allah'ın Rasûlü! Beni Cennete sokacak bir amel haber ver) deyince; **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem):

(Allah'a kulluk eder, hiçbir şeyi O'na ortak koşmazsın. Namazı kılar zekâtı verir akraba ile ilgiyi kesmezsin onları ziyaret edersin) buyurdu.

باب عَدَدِ صَلَاةِ الظُّهْرِ فِي الْحَضَرِ

١٤ - أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ، وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، سَمِعَا أَنَسًا، قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَبِذِي الْحُلَيْفَةِ الْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ

Medine İle Zulhuleyfe’de Namaz Nasıl Kılınır?

14- **Enes** (radiyallahü anh)’den rivâyete göre, şöyle demiştir:

(**Rasûlullah** sallallahü aleyhi ve sellem) ile birlikte öğle namazını Medine’de dört rekât, Zulhuleyfe’de ikinci namazını iki rekat olarak kıldım.

باب الْمُحَافَظَةِ عَلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ

١٥ - أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ أَبِي يُونُسَ، مَوْلَى عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَمَرْتَنِي عَائِشَةُ أَنْ أَكْتُبَ لَهَا مُصْحَفًا فَقَالَتْ إِذَا بَلَغْتَ هَذِهِ الْآيَةَ فَادْنِي { حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى } [البقرة: ٢٣٨] فَلَمَّا بَلَغْتُهَا أَذْنْتُهَا فَأَمَلْتُ عَلَى حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَصَلَاةِ الْعَصْرِ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ . ثُمَّ قَالَتْ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

İkinci Namazına Devamlı ve Duyarlı Olmak

15- **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)’in hanımı Âişe (radiyallahü anha)’nın kölesi **Ebû Yunus’tan** rivâyete göre, şöyle demiştir: (Âişe kendisine bir Mushaf yazmamı emretti, (Namazlara dikkat edin! Özellikle orta namaza.) (Bakara 238) ayetine gelince bana haber ver) dedi. Ben de: O ayete geldiğimde kendisine haber verdim. Bana şunu yazdırdı: (Tüm namazlarınıza, özellikle orta (ikinci) namazına devam edin ve Allah’ın huzurunda içten bir bağlılıkla durun) dedi ve şöyle devam etti: (Bunu; **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)’den böylece duymuştum.)

باب مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ

١٦ - أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى، عَنْ هِشَامٍ، قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْمَلِيحِ، قَالَ كُنَّا مَعَ بُرَيْدَةَ فِي يَوْمٍ ذِي غَيْمٍ فَقَالَ بَكِّرُوا بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ)

İkinci Namazını Kılmayanın Cezası

16- **Ebû'l Melih** (radiyallahü anh)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Bulutlu bir günde Büreyde ile beraberdik. Namazı kılmakta acele edin, geciktirmeyin, çünkü **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştu:

(İkinci namazını terk edenin ameli boşa gider.)

۱۷- أَخْبَرَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَيَّوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، قَالَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ، أَنَّ عِرَاكَ بْنَ مَالِكٍ، حَدَّثَهُ أَنَّ نَوْفَلَ بْنَ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (مَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَكَأَنَّمَا وَتَرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ) . قَالَ عِرَاكُ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (مَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَكَأَنَّمَا وَتَرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ) . خَالَفَهُ يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ

17- Nevfel b. Muaviye (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den şöyle işitmiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

(İkinci namazını geçiren kimsenin durumu; malını ve ailesini kaybeden kimse gibidir.)

Arrâk diyor ki: Abdullah b. Ömer'den nakledildiğine göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle derken işitmiştir: (Kim ikinci namazını geçirirse sanki çoluk çocuk ve malını kaybetmiş kimse gibidir.) Yezid İbn Ebi Habib aynı görüşte değil.

باب فَضْلِ صَلَاةِ الْجَمَاعَةِ

۱۸- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ ثُمَّ يَرْجِعُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ)

Cemaatle Kılınan Namazın, Değer ve Kıymeti

18- Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

(Gece ve gündüz melekleri size nöbetlerini takip ederek gelirler. Sabah ve ikinci namazlarında birleşirler. Yanınızda geceleyen melekler Allah'ın huzuruna çıktıklarında Allah onlara: -durumlarını çok iyi bilmesine rağmen- şöyle sorar: Kullarımı ne yapar durumda bıraktınız. Onlar da derler ki:

(Yanlarına vardığımızda da yanlarından ayrıldığımızda da namaz kılıyorlardı.)

۱۹- أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ، عَنِ الزُّبَيْدِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (تَفْضُلُ صَلَاةِ الْجُمُعِ عَلَى صَلَاةِ أَحَدِكُمْ وَحْدَهُ بِخَمْسَةِ وَعِشْرِينَ جُزْءًا وَيَجْتَمِعُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَاقْرَأُوا إِنَّ شِئْنَكُمْ } وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا { السراء: ۷۸)

19- Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

(Cemaatle birlikte kılınan namaz kişinin kendi başına kıldığı namazdan yirmi beş kat daha üstündür. Sabah namazı esnasında gece ve gündüz melekleri nöbetlerini değiştirmek için birleşirler. Dilerseniz İsra sûresi: 78. ayetini okuyunuz: (... Sabah namazını da kılınız çünkü sabah namazı (İkinci namazı gibi) gece ve gündüz meleklerinin tanık olduğu bir namazdır.)

باب فَرَضِ الْقِبْلَةِ

٢٠ - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ الْأَزْرَقُ، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَصَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا ثُمَّ إِنَّهُ وَجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَمَرَّ رَجُلٌ قَدْ كَانَ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ وَجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ . فَأَنْحَرُوا إِلَى الْكَعْبَةِ

Kible Değişmiş Miydi?

20- Bera b. Âzib (radiyallahü anh)'ten rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Medine'ye geldi, on altı ay kadar Beyt-i Makdis'e doğru namaz kıldı. Sonra Kâbe'ye döndürüldü. **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) ile beraber (Kudüs'ten Kâbe'ye dönüldüğünde) Kâbe'ye karşı namaz kılan bir adam Ensar'dan bir topluluğun yanına uğradı ve: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in Kudüs'ten Kâbe'ye döndürüldüğüne şahit oldum dedi. Bunun üzerine o cemaat de Kâbe'ye doğru döndüler.

باب الْحَالِ الَّتِي يُجُوزُ فِيهَا اسْتِقْبَالُ غَيْرِ الْقِبْلَةِ

٢١ - أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ حَمَّادٍ، زُعْبَةُ وَأَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ السَّرِّحِ وَالْحَارِثُ بْنُ مَسْكِينٍ قِرَاءَةً عَلَيْهِ وَأَنَا أَسْمَعُ، - وَاللَّفْظُ لَهُ - عَنْ ابْنِ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنْ ابْنِ شَهَابٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَبِّحُ عَلَى الرَّاحِلَةِ قَبْلَ أَيِّ وَجْهِ تَتَوَجَّهُ وَيُوتِرُ عَلَيْهَا غَيْرَ أَنَّهُ لَا يُصَلِّي عَلَيْهَا الْمَكْتُوبَةَ

Nafile Namazlar Kible Yönüne Olmaksızın Da Kılınabilir

21- Sâlim (radiyallahü anh), babasından aktararak şöyle demiştir:

(**Rasûlullah** sallallahü aleyhi ve sellem), binitinin üzerinde (biniti hangi yöne giderse gitsin) nafile ve vitir namazlarını kıları. Fakat farz namazlarını biniti üzerinde kılmazdı.)

٢٢ - أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، عَنْ يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عَلَى دَابَّتِهِ وَهُوَ مُقْبِلٌ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَفِيهِ أُنْزِلَتْ { فَأَيْنَمَا تُولُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ } [البقرة: ١١٥]

22- İbn Ömer (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Mekke'den Medine'ye doğru gelirken binit üzerinde namaz kılıyordu. İşte orada:

(Doğu da Batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz dönün orada Allah'a dönmüş olursunuz...) (Bakara: 115) ayeti nazil oldu.

کتاب المواقیت

۲۳ - أَحْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ، أَخَّرَ الْعَصْرَ شَيْئًا فَقَالَ لَهُ عُرْوَةُ أَمَا إِنَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَدْ نَزَلَ فَصَلَّى أَمَامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَقَالَ عُمَرُ أَعَلِمَ مَا تَقُولُ يَا عُرْوَةُ . فَقَالَ سَمِعْتُ بِشِيرَ بْنَ أَبِي مَسْعُودٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا مَسْعُودٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (نَزَلَ جَبْرِيلُ فَأَمَّنِي فَصَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ) . يَحْسَبُ بِأَصَابِعِهِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ

NAMAZ VAKİTLERİ (KİTABİ)

Cibril Namaz Vakitlerinde Namaz Kıldırmaıştır

23- **İbn Şihab** (radiyallahü anh)'tan rivâyete göre, Ömer b. Abdulaziz; ikinci namazını biraz geciktirdi. Bunun üzerine Urve: Cibril (aleyhisselâm), **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e imam oldu namaz kıldırır deyince, Ömer dedi ki: (Ey Urve, ne dediğini iyi bil.) Bunun üzerine **Urve** şöyle dedi: **Beşir b. Ebî Mes'ud'tan** işittim şöyle diyordu: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den duydum şöyle diyordu:

(Cibril indi bana imam oldu. Parmaklarıyla beş vakti sayarak sonra namazı onunla kıldım, sonra namazı onunla kıldım, sonra namazı onunla kıldım, sonra namazı onunla kıldım, sonra namazı onunla kıldım, sonra namazı onunla kıldım, sonra namazı onunla kıldım.)

أَوَّلُ وَقْتِ الظُّهْرِ

۲۴ - أَحْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا سَيَّارُ بْنُ سَلَامَةَ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَسْأَلُ أَبَا بَرزَةَ، عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَهُ قَالَ كَمَا أَسْمَعُكَ السَّاعَةَ فَقَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَسْأَلُ عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ لَا يُبَالِي بَعْضَ تَأْخِيرِهَا - يَعْنِي الْعِشَاءَ - إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ وَلَا يُحِبُّ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَلَا الْحَدِيثَ بَعْدَهَا . قَالَ شُعْبَةُ ثُمَّ لَقِيتُهُ بَعْدَ فَسَأَلْتُهُ قَالَ كَانَ يُصَلِّي الظُّهْرَ حِينَ تَزُولُ الشَّمْسُ وَالْعَصْرَ يَذْهَبُ الرَّجُلُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَالْمَغْرِبُ لَا أَدْرِي أَيَّ حِينٍ ذَكَرَ ثُمَّ لَقِيتُهُ بَعْدَ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ وَكَانَ يُصَلِّي الصُّبْحَ فَيَنْصَرِفُ الرَّجُلُ فَيَنْظُرُ إِلَى وَجْهِ جَلِيسِهِ الَّذِي يَعْرِفُهُ فَيَعْرِفُهُ . قَالَ وَكَانَ يَقْرَأُ فِيهَا بِالسِّتِينَ إِلَى الْمِائَةِ

Öğle Namazının Vakti

24- **Seyyar b. Selame** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Babamdan işittim**; Ebû Berze'ye, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in namaz kıldığı vakitleri sorduğunu işittim dedi. (Ebû Berze'nin işittiklerini sen de işittin mi?) dedim. Seyyar: Şimdi senin söylediklerini işittiğim gibi işittim. Babam Ebû Berze'ye **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in namaz kıldığı vakitleri sordu. O da **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) yatsı namazını bazen gece yarısına kadar geciktirirdi. Yatsıdan önce uyumayı, yatsıdan sonra da konuşmayı sevmezdi, diye cevap verdi. Şu'be diyor ki: Daha sonra Seyyar ile karşılaştım, Ebû Berze'den başka neler duyduğunu sordum. Şöyle dedi: Öğle namazını güneş tam tepe noktasından batıya kayınca kılardı. İkindiye kıldıktan sonra bir adam güneş canlılığını kaybetmeden Medine'nin en uzak yerine ulaşabilirdi. Akşam namazının vakti hakkında ne söylediğini hatırlamıyorum, dedi. Sonradan yine onunla karşılaştım namaz vakitleri konusunu sorduğumda şöyle dedi: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), sabah namazını kılardı. Namazdan dönen kimse arkadaşının yanına vardığında onun yüzünü görüp tanıyabilecek kadar ortalık ağarmış olurdu. Sabah namazında altmış ile yüz ayet kadar okurdu.

باب الإبراد بالظهر إذا اشتدَّ الحرُّ

٢٥- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ، وَأَبِي، سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا عَنِ الصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ)

Şiddetli Sıcaklarda Öğle Namazını Geciktirmek

25- **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: (Sıcak şiddetlendiği zamanlarda öğle namazını biraz geç kılınız çünkü sıcakın şiddeti Cehennem ateşindendir.)

آخِرُ وَقْتِ الظُّهْرِ

٢٦- أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، قَالَ أَنْبَأَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (هَذَا جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ جَاءَكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ) . فَصَلَّى الصُّبْحَ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ وَصَلَّى الظُّهْرَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ حِينَ رَأَى الظِّلَّ مِثْلَهُ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَحَلَّ فِطْرَ الصَّائِمِ ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ حِينَ ذَهَبَ شَفَقُ اللَّيْلِ ثُمَّ جَاءَهُ الْعَدَا فَصَلَّى بِهِ الصُّبْحَ حِينَ أَصْفَرَ قَلِيلًا ثُمَّ صَلَّى بِهِ الظُّهْرَ حِينَ كَانَ الظِّلُّ مِثْلَهُ ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ حِينَ كَانَ الظِّلُّ مِثْلَهُ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ بِوَقْتٍ وَاحِدٍ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَحَلَّ فِطْرَ الصَّائِمِ ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ حِينَ ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ ثُمَّ قَالَ (الصَّلَاةُ مَا بَيْنَ صَلَاتِكَ أَمْسٍ وَصَلَاتِكَ الْيَوْمِ)

Öğle Namazının Son Vakti

26- **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: (Bu Cibril'dir, dininizi öğretmek için gelmiştir. **Sabah namazını** tan yeri ağarırken kıldı. **Öğle namazını** güneş batıya kayınca kıldı. **İkindiyi** bir şeyin gölgesi kendi kadar olunca kıldı. **Akşamı** güneş batınca kıldı ki o vakit oruçlunun orucunu açacağı vakittir. Sonra **yatsı namazını**; güneşin batmasından sonra ortaya çıkan kızılığın kaybolduğu anda kıldı. Sonra ertesi gün tekrar geldi ve **sabah namazını** ortalık biraz ağarınca kıldı sonra **öğle namazını** her şeyin gölgesi kendisi kadar olunca kıldırdı. Sonra **ikindi namazını** her şeyin gölgesi iki katı olunca kıldırdı. Sonra **akşam namazını** yine aynı vakti olan güneş batınca kıldı ki bu vakit oruçlunun orucunu açacağı vakittir. Sonra **yatsıyı** vakit biraz ilerleyince kıldı ve sonra şöyle dedi: **Namazlar dünkü kıldığın vakitler ile bu günkü kıldığın vakitler arasındadır. Yani namazların kılınacağı ilk ve son vakitler bunlardır.)**

أَوَّلُ وَقْتِ الْعَصْرِ

٢٧- أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ حَدَّثَنَا ثَوْرٌ، حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ فَقَالَ (صَلِّ مَعِيَ) . فَصَلَّى الظُّهْرَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ وَالْعَصْرَ حِينَ كَانَ فِيءُ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ وَالْمَغْرِبَ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ وَالْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ قَالَ ثُمَّ صَلِّ الظُّهْرَ حِينَ كَانَ فِيءُ الْإِنْسَانِ مِثْلَهُ وَالْعَصْرَ حِينَ كَانَ فِيءُ الْإِنْسَانِ مِثْلِيهِ وَالْمَغْرِبَ حِينَ كَانَ قُبَيْلَ غَيْبُوبَةِ الشَّفَقِ . قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ ثُمَّ قَالَ فِي الْعِشَاءِ أَرَى إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ

İkindi Namazını İlk Vaktinde Kılmak

27- **Câbir** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Bir adam **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e namaz vakitlerinden sormuştu da O da şöyle buyurmuştu:

(Benimle birlikte kıl. (Ve öğren) (Öğle namazını güneş batıya kayınca kılmıştı. İkindiyi her şeyin gölgesi iki katına ulaşınca kılmıştı. Güneş batınca da akşam namazını kılmıştı. Yatsı namazını da kızılık kaybolunca kılmıştı. Ravi şöyle dedi: Sonra öğle namazını insanın gölgesi bir misli olunca, ikindi namazını insanın gölgesi iki misli olunca, akşam namazını güneş kaybolur kaybolmaz kıldı. Abdullah b. Haris diyor ki: Sonra yatsı namazı hakkında şöyle dedi:

(Zannedersem gecenin üçte biri geçinceye kadar.)

باب التَّشْدِيدِ فِي تَأْخِيرِ الْعَصْرِ

٢٨- أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ بْنُ إِيَّاسٍ بْنِ مُقَاتِلٍ بْنِ مُشْمَرٍ بْنِ خَالِدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فِي دَارِهِ بِالْبَصْرَةِ حِينَ انْصَرَفَ مِنَ الظُّهْرِ - وَدَارُهُ بِجَنْبِ الْمَسْجِدِ - فَلَمَّا دَخَلْنَا عَلَيْهِ قَالَ أَصَلَيْتُمُ الْعَصْرَ قُلْنَا لَا إِنَّمَا انْصَرَفْنَا السَّاعَةَ مِنَ الظُّهْرِ . قَالَ فَصَلُّوا الْعَصْرَ . قَالَ فَقُمْنَا فَصَلَّيْنَا فَلَمَّا انْصَرَفْنَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ (تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِ جَلَسَ يَرْقُبُ صَلَاةَ الْعَصْرِ حَتَّى إِذَا كَانَتْ بَيْنَ قَرْنِ الشَّيْطَانِ قَامَ فَفَقَّرَ أَرْبَعًا لَا يَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا)

İkindi Namazını Geciktirmek

28- **Âla** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, kendisi **Enes b. Mâlik'i**, Basra'daki evinde ziyaret etmişti. Enes, Öğle namazından gelmişti, evi mescidin bitişiğinde idi. Yanına biz girince, (ikindiye kıldınız mı?) dedi. Biz de:

(Hayır, daha yeni öğle namazından çıkmıştık) dedik. (İkindiyi kılın) dedi. Biz de hemen kalkıp ikindi namazını kıldık. Biz namazı bitirince şöyle dedi: (Oturup oturup, güneş şeytanın iki boynuzu arasına ininceye kadar ikindi namazını kılmayıp geciktirip dört rekât namaz kılar, onu da çarçabuk kılıp Allah'ı pek az anar ve pek az okuyan kimsenin namazı münafığın namazıdır) dedi ve:(**Rasûlullah** sallallahü aleyhi ve sellem)'den böyle derken işittim) dedi.

باب مَنْ أَدْرَكَ رَكَعَتَيْنِ مِنَ الْعَصْرِ

٢٩- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ، قَالَ سَمِعْتُ مَعْمَرًا، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ أَدْرَكَ رَكَعَتَيْنِ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ أَوْ رَكَعَةً مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ)

Sabah ve İkinci Namazlarına Yetişme Zamanı

29- Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: (Her kim güneş batmadan ikinci namazının iki rekatına yetişirse veya güneş doğmadan sabah namazının bir rekatına yetişirse o namaza yetişmiş olur.)

باب تَعْجِيلِ الْمَغْرِبِ

٣٠- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَشِيرٍ، قَالَ سَمِعْتُ حَسَّانَ بْنَ بِلَالٍ، عَنْ رَجُلٍ، مِنْ أَسْلَمَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُمْ كَانُوا يُصَلُّونَ مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ ثُمَّ يَرْجِعُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ إِلَى أَفْصَى الْمَدِينَةِ يَرْمُونَ وَيُبْصِرُونَ مَوَاقِعَ سِهَامِهِمْ

Akşam Namazını Erken Kılmak

30- Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem)'in **ashabından Eslem kabilesinden bir kişi anlatıyor:** Ashab, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) ile birlikte akşam namazını kılarlar sonra Medine'nin en uzak yerlerine kadar giderler ve o esnada oklarla vurulabilecek hedef yerlerini görürlerdi.

تَأْخِيرِ الْمَغْرِبِ

٣١- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ خَيْرِ بْنِ نَعِيمٍ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ ابْنِ هُبَيْرَةَ، عَنْ أَبِي تَمِيمٍ الْجَيْشَانِيِّ، عَنْ أَبِي بَصْرَةَ الْغَفَارِيِّ، قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَصْرَ بِالْمُحَمَّصِ قَالَ (إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةُ عُرِضَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَضَيَعُوهَا وَمَنْ حَافَظَ عَلَيْهَا كَانَ لَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ وَلَا صَلَاةَ بَعْدَهَا حَتَّى يَطْلُعَ الشَّاهِدُ) . وَالشَّاهِدُ النَّجْمُ

Akşam Namazını Geciktirmek

31- Ebû Basra el Gıfarî (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Muhammes denilen yerde ikinci namazını kıldırıp şöyle buyurdu:

(Bu namaz sizden öncekilere de emredilmişti de bu emre uymayıp bundan kazanılacak sevabı kaybetmiş oldular. Kim ikinci namazını kaçırmayıp vaktinde kılsa ona iki kat sevap verilir. Bu namazdan sonra şahit ortaya çıkıncaya kadar namaz kılınmaz şahit, yıldızdır.)

كَرَاهِيَّةُ النَّوْمِ بَعْدَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ

٣٢- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى، قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ، قَالَ حَدَّثَنِي سَيَّارُ بْنُ سَلَامَةَ، قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي بَرَزَةَ فَسَأَلَهُ أَبِي كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ قَالَ كَانَ يُصَلِّي الْهَجِيرَ الَّتِي تَدْعُوهَا الْأُولَى حِينَ تَدْخُضُ الشَّمْسُ وَكَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ حِينَ يَرْجِعُ أَحَدُنَا إِلَى رَحْلِهِ فِي أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ وَكَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُؤَخَّرَ الْعِشَاءُ الَّتِي تَدْعُوهَا الْعَتَمَةُ وَكَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا وَكَانَ يَنْفَتِلُ مِنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ حِينَ يَعْرِفُ الرَّجُلُ جَلِيسَهُ وَكَانَ يَقْرَأُ بِالسِّتِينَ إِلَى الْمِائَةِ

Akşam Namazından Sonra Uyumak Hoş Değildir

32- **Seyyar b. Sellame** (radiyallahü anh) anlatıyor ve diyor ki: **Ebû Berze'nin** yanına girdim babam, Ebû Berze'ye **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in nasıl namaz kıldığını sordu. O da dedi ki:

(**Rasûlullah** sallallahü aleyhi ve sellem) ilk namaz dediğimiz öğle namazını güneş tepeden batıya kaydığı vakit kılardı. İkinci namazını kıldıktan sonra, güneş batmadan binitle Medine'nin en uzak yerine gidip dönebilirdik. Akşam namazı hakkında ne söylediğini unuttum. Ate me adı verilen yatsı namazını geç kılmayı severdi. Yatsı namazından önce uyumayı ve yatsıdan sonra da konuşmayı sevmezdi. Sabah namazını kıldıktan sonra kişi arkadaşının yüzünü görüp tanıyabilecek kadar ortalık ağarmış olurdu. Sabah namazında ise altmış ile yüz ayet arası okurdu.)

مَا يُسْتَحَبُّ مِنْ تَأْخِيرِ الْعِشَاءِ

٣٣- أَخْبَرَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، قَالَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ، عَنْ عَوْفٍ، عَنْ سَيَّارِ بْنِ سَلَامَةَ، قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَأَبِي، عَلَى أَبِي بَرَزَةَ الْأَسْلَمِيِّ فَقَالَ لَهُ أَبِي أَخْبَرْنَا كَيْفَ، كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ قَالَ كَانَ يُصَلِّي الْهَجِيرَ الَّتِي تَدْعُوهَا الْأُولَى حِينَ تَدْخُضُ الشَّمْسُ وَكَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ ثُمَّ يَرْجِعُ أَحَدُنَا إِلَى رَحْلِهِ فِي أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ قَالَ وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ قَالَ وَكَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ تُؤَخَّرَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ الَّتِي تَدْعُوهَا الْعَتَمَةُ قَالَ وَكَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا وَكَانَ يَنْفَتِلُ مِنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ حِينَ يَعْرِفُ الرَّجُلُ جَلِيسَهُ وَكَانَ يَقْرَأُ بِالسِّتِينَ إِلَى الْمِائَةِ

Yatsı Namazını Geciktirmenin Müstehablığı

33- **Seyyar b. Seleme** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Ben ve Babam, **Ebû Berze el Eslemî'nin** yanına girmiştik. Babam ona demişti ki: (**Rasûlullah** sallallahü aleyhi ve sellem)'in kıldığı farz namazları bize anlatır mısın?) Ebû Berze şöyle anlattı:

(İlk namaz dediğiniz öğle namazı güneş tepeden batıya dönünce kılardı. İkinci namazını kıldıktan sonra güneş parlaklığını kaybetmeden Medine'nin en uzak bölgesine gidip gelebilirdik. Akşam namazı hakkında ne dediğini unuttum. Ate me adını verdiğiniz yatsı namazını geç kılmayı severdi. Yatsıdan önce uyumayı, yatsıdan sonra konuşmayı hoş karşılamazdı. Sabah namazı kılındıktan sonra bir kimse arkadaşını tanıyabilecek kadar ortalık aydınlık olurdu. Sabah namazında altmış ile yüz ayet kadar okurdu.)

آخِرِ وَقْتِ الْعِشَاءِ

٣٤- أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ حُمَيْرٍ، قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُبَيْلَةَ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، وَأَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ شُعَيْبٍ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ أَعْتَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً بِالْعَتَمَةِ فَنَادَاهُ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نَامَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ . فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ (مَا يَنْتَظِرُهَا غَيْرُكُمْ) . وَلَمْ يَكُنْ يُصَلِّي يَوْمَئِذٍ إِلَّا بِالْمَدِينَةِ ثُمَّ قَالَ (صَلُّوْهَا فِيمَا بَيْنَ أَنْ يَغِيبَ الشَّفَقُ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ) . وَاللَّفْظُ لِابْنِ حُمَيْرٍ

Yatsı Namazının Son Vakti

34- Âişe (radıyallahü anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: Bir gece **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Ateme denilen yatsı namazını geciktirmişti de, Ömer: (Çocuklar ve kadınlar uyuyakaldı) diye seslendi. Bunun üzerine **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) odasından çıktı ve:(Bu namazı; bu Medine'de, sizden başka bekleyen yok) dedi. (Yani o günlerde Medine'den başka bir yerde namaz kılan yoktu.) ve şöyle devam etti: (Yatsı namazını ufuktaki kızılığın kaybolmasından, gecenin üçte biri geçinceye kadarki zaman içerisinde kılınız.) Lafız ibn Himyeri'ye aittir.

أَوَّلِ وَقْتِ الصُّبْحِ

٣٥- أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّبْحَ حِينَ تَبَيَّنَ لَهُ الصُّبْحُ .

Sabah Namazının İlk Vakti

35- **Câbir b. Abdullah** (radıyallahü anha)'tan rivâyete göre, şöyle demiştir: (**Rasûlüllah** sallallahü aleyhi ve sellem), sabah namazını şafak sökerken kıldırdı.)

٣٦- أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَجُلًا، أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنْ وَقْتِ صَلَاةِ الْعَدَاةِ فَلَمَّا أَصْبَحْنَا مِنَ الْعَدَاةِ أَمَرَ حِينَ انْشَقَّ الْفَجْرُ أَنْ تُقَامَ الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِنَا فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَدَاةِ أَسْفَرَ ثُمَّ أَمَرَ فَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِنَا ثُمَّ قَالَ (أَيْنَ السَّائِلُ عَنْ وَقْتِ الصَّلَاةِ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ وَقْتٌ)

36- **Enes** (radıyallahü anha)'den rivâyete göre, bir adam, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e gelerek sabah namazının vaktini sordu. **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) ertesi gün fecr vakti kamet edilmesini emretti ve bize namaz kıldırdı. Bir sonraki gün ortalık iyice ağarınca kamet getirtti ve bize namaz kıldırdıktan sonra:

(Sabah namazının vaktini soran kimse nerededir? Bu iki vaktin arası sabah namazının vaktidir) buyurdu.

باب التَّغْلِيْسِ فِي الْحَضَرِ

٣٧- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُصَلِّيَ الصُّبْحَ فَيَنْصَرِفُ النِّسَاءُ مُتَلَفِعَاتٍ بِمِرْوَطِهِنَّ مَا يُعْرِفْنَ مِنَ الْعَلَسِ

Yolculuk Dışında Sabah Namazının Erken Kılınması

37- Âişe (radiyallahü anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir:

(Rasûlullah sallallahü aleyhi ve sellem), sabah namazını kıldırdıktan sonra örtülerine bürünmüş kadınlar namazdan dönerken karanlık oluşundan dolayı fark edilmezlerdi.)

الإِسْفَارِ

٣٨- أَخْبَرَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ ابْنِ عَجْلَانَ، قَالَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ لَيْدٍ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (أَسْفِرُوا بِالْفَجْرِ)

Sabah Namazının Ortalık Ağarınca Kılınması

38- Rafi b. Hadîc (radiyallahü anha)'ten rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem):

(Sabah namazını ortalık ağarınca kılın) buyurdular.

باب مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ

٣٩- أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، - وَاللَّفْظُ لَهُ - قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (مَنْ أَدْرَكَ سَجْدَةً مِنَ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَهَا وَمَنْ أَدْرَكَ سَجْدَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَهَا)

Sabah ve İkinci Namazlarına Yetişmek Nasıl Olur?

39- Ebû Hüreyre (radiyallahü anha)'den rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

(Kim sabah namazının bir rekatını güneş doğmadan kılmış olursa o namaza yetişmiş sayılır. Kim de gün batmadan ikinci namazının bir rekatına yetişirse o namaza yetişmiş olur.)

آخِرِ وَقْتِ الصُّبْحِ

٤٠- أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مَسْعُودٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى، قَالَا حَدَّثَنَا خَالِدٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي صَدَقَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الظُّهْرَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَيُصَلِّي الْعَصْرَ بَيْنَ صَلَاتَيْكُم هَاتَيْنِ وَيُصَلِّي الْمَغْرِبَ إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَيُصَلِّي الْعِشَاءَ إِذَا غَابَ الشَّفَقُ - ثُمَّ قَالَ عَلَى إِثْرِهِ - وَيُصَلِّي الصُّبْحَ إِلَى أَنْ يَنْفَسِحَ الْبَصَرُ

Sabah Namazının Son Vakti

40- Enes b. Mâlik (radiyallahü anha)'den rivâyete göre, Rasûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), öğle namazını güneş batıya kayınca kılar. İkinci namazını, sizin kıldığınız öğle namazı ile ikinci arasında kılar. Akşam namazını, gün batınca, yatsı namazını da ufuktaki kızılık kaybolunca kılar ve sabah namazını da görüş mesafesi uzayınca kılar.

السَّاعَاتِ الَّتِي تُهَيَّ عَنِ الصَّلَاةِ فِيهَا

٤١- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الصُّنَابِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (الشَّمْسُ تَطْلُعُ وَمَعَهَا قَرْنُ الشَّيْطَانِ فَإِذَا ارْتَفَعَتْ فَارْقَهَا فَإِذَا اسْتَوَتْ فَارْنَهَا فَإِذَا زَالَتْ فَارْقَهَا فَإِذَا دَنَتْ لِلْعُرُوبِ فَارْنَهَا فَإِذَا غَرَبَتْ فَارْقَهَا) . وَهِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي تِلْكَ السَّاعَاتِ .

Namaz Kılınması Yasak Olan Vakitler

41- Abdullah es Sunabîhî (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: (Güneş doğarken şeytan güneşi boynuzlarının arasına getirecek şekilde güneşe yaklaşır, güneş biraz yükselince ondan uzaklaşır. Tam tepe noktasına gelince tekrar yaklaşır. Batıya kayınca tekrar uzaklaşır. Gün batarken tekrar yaklaşır, batınca uzaklaşır.) **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem), bu vakitlerde namaz kılmayı yasakladı.

٤٢- أَخْبَرَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُثَيْمٍ بْنِ رَبَاحٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ، سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ الْجُهَنِيَّ، يَقُولُ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ فِيهِنَّ أَوْ نَقْبُرَ فِيهِنَّ مَوْتَانَا حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ بَارِغَةً حَتَّى تَرْتَفِعَ وَحِينَ يَقُومُ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ حَتَّى تَمِيلَ وَحِينَ تَضَيِّفُ الشَّمْسُ لِلْعُرُوبِ حَتَّى تَغْرُبَ

42- Ukbe b. Amir el Cühenî (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, şöyle diyordu: Üç vakit vardır ki; **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) o vakitlerde namaz kılmamızı ve ölülerimizi defnetmemizi yasakladı:

(1- Güneş doğup biraz yükselinceye kadar, 2- Güneş tepeden batıya dönmedikçe, 3- Güneş batmaya yaklaştığı vakitten batıncaya kadar.)

النَّهْيُ عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصُّبْحِ

٤٣- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنْ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَعَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ

Sabah Namazından Sonra Namaz Kılınmaz Mı?

43- **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem), ikindiden sonra güneş batıncaya kadar; Sabah namazından güneş doğuncaya kadar nafile namaz kılmayı yasakladı.

باب النَّهْيِ عَنِ الصَّلَاةِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ

٤٤- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (لَا يَتَحَرَّرَ أَحَدُكُمْ فَيُصَلِّيَ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا)

Güneş Doğduğu ve Battığı Anda Namaz Kılınmaz

44- **İbn Ömer** (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, **Rasûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: (Hiçbiriniz bekleyip bekleyip güneş doğarken ve güneş batarken namaz kılmasın.)

النَّهْيُ عَنِ الصَّلَاةِ نِصْفَ النَّهَارِ

٤٥- أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، - وَهُوَ ابْنُ حَبِيبٍ - عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ، يَقُولُ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ فِيهِنَّ أَوْ نَقْبِرَ فِيهِنَّ مَوْتَانَا حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ بَارِغَةً حَتَّى تَرْتَفِعَ وَحِينَ يَقُومُ قَائِمُ الظُّهْرِ حَتَّى تَمِيلَ وَحِينَ تَضَيِّفُ لِلْغُرُوبِ حَتَّى تَغْرُبَ

Güneş Tam Tepe Noktasında İken Namaz Kılınmaz

45- **Ukbe b. Amir** (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Üç saat vardır ki: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), o vakitlerde nafilâ namaz kılmamızı ve ölülerimizi defnetmemizi bize yasaklamıştı. Güneş doğup biraz yükselinceye kadar, güneş tam tepede iken, güneş batmaya yaklaşp batıncaya kadar.

النَّهْيُ عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ

٤٦- أَخْبَرَنَا مُجَاهِدُ بْنُ مُوسَى، قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ سَعِيدٍ، سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، يَقُولُ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى الطُّلُوعِ وَعَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى الْغُرُوبِ

İkindiden Sonra Nafilâ Namaz Kılınmaz Mı?

46- **Ebû Said el Hudrî** (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, şöyle diyordu: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar, ikindi namazından sonra gün batıncaya kadar nafilâ namazı kılmayı yasakladı.

الرُّخْصَةُ فِي الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ

٤٧- أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلَالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ الْأَجْدَعِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ الشَّمْسُ بَيَضَاءَ نَقِيَّةٍ مُرْتَفَعَةً

İkindi Namazından Sonra Nafilâ Namaz Kılınır

47- Ali (radiyallahü anh) 'den rivâyete göre, şöyle demiştir: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem):

(Ancak güneş parlak, bembeyaz olur ve fazla yükselmemiş (batacak noktaya gelmemiş) ise kılınabilir. İkindi namazından sonra namaz kılmayı yasakladı.) (Yani mevsimlere göre değişen bir vakittir bu.)

٤٨- أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ هِشَامٍ، قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ، قَالَتْ عَائِشَةُ مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ عِنْدِي قَطُّ

48- **Âişe** (radiyallahü anha) 'dan rivâyete göre, şöyle diyor: **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) yanımda olduğu vakitlerde ikindiden sonra iki rekât namaz kılmayı hiç terk etmedi.

إِبَاحَةُ الصَّلَاةِ فِي السَّاعَاتِ كُلِّهَا بِمَكَّةَ

٤٩- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ سَمِعْتُ مِنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بَابَاهُ، يُحَدِّثُ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ (يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا تَمْنَعُوا أَحَدًا طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ وَصَلَّى آيَةَ سَاعَةٍ شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ)

Mekke'de Her An Namaz Kılınabilir

49- Cübeyr b. Mut'im (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, **Rasûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: (Ey Abdi Menaf oğulları gece ve gündüz hangi vakitte olursa olsun bu Kâbe'yi tavaf edene ve namaz kılana asla engel olmayınız.)

الْوَقْتُ الَّذِي يَجْمَعُ فِيهِ الْمُسَافِرُ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ

٥٠- أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ، قَالَ حَدَّثَنَا مُفَضَّلٌ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيعَ الشَّمْسُ آخَرَ الظُّهْرِ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ ثُمَّ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا فَإِنْ زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ

Yolcu Kimse Öğle İle İkindiye Bir Arada Kılabilir

50- **Enes b. Mâlik** (radiyallahü anh)'den rivâyete göre, şöyle demiştir:

(**Rasûlullah** sallallahü aleyhi ve sellem) güneş batıya kaymadan önce yolculuğa çıkarsa, öğle namazını ikindi namazı vaktine kadar geciktirir sonra konakladığı yerde ikisini birlikte aynı vakitte kılar. Eğer hareket etmeden önce vakit girmişse öğleyi kılıp sonra yola çıkardı.)

الكتاب: سنن ابن ماجه

ابن ماجه أبو عبد الله محمد بن يزيد القزويني،

(المتوفى: ٢٧٣ هـ)

كِتَابُ النِّكَاحِ

باب مَا جَاءَ فِي فَضْلِ النِّكَاحِ

١٨٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ بْنِ زُرَّارَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ عَلْقَمَةَ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ يَمْنَى فَخَلَا بِهِ عُثْمَانُ فَجَلَسْتُ قَرِيبًا مِنْهُ فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ هَلْ لَكَ أَنْ أُزَوِّجَكَ جَارِيَةً بَكْرًا تُذَكِّرُكَ مِنْ نَفْسِكَ بَعْضَ مَا قَدْ مَضَى فَلَمَّا رَأَى عَبْدُ اللَّهِ أَنَّهُ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ سَوَى هَذَا أَشَارَ إِلَى يَدِهِ فَجِئْتُ وَهُوَ يَقُولُ لَيْنُ قُلْتُ ذَلِكَ لَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ).

NIKÂH KİTABI

Nikâhın Fazileti Hakkında Gelen (Hadîsler) Bâbı

1. 1845 - "... **Alkama bin Kays** (radiyallahü anh)'den: Şöyle demiştir: Ben, Minâ'da Abdullah bin Mes'ud (radiyallahü anh)'ın beraberinde idim. Osman (bin Affân) (radiyallahü anh) (bir ara) onunla özel görüştü. Ben de Abdullah'ın yakınında oturdum. Osman, Ona:

— Senin (gençlik döneminde) geçen (neşe ve kuvvetin)in bâzısını sana hatırlatacak genç bir kızla seni evlendirmeme arzun var mı? dedi. Abdullah, Osman'ın bu (soru) dan başka bir işi olmadığını görünce, (yanlarına varmam için) bana eliyle işaret etti. Ben de vardım. (O sıra) Abdullah (O'na) şöyle diyordu:

Eğer sen (evlenmeyi teşvik edici) bunu söyler isen şüphesiz **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

(Ey gençler topluluğu, sizlerden kimin evlenme külfetine gücü yeterse evlensin! Çünkü evlenme, gözü (haramdan) son derece men edicidir. İffet de o oranda koruyucudur. (Evlenme masrafına) gücü yetmeyen kimsede (nafile) oruç tutsun. Çünkü şüphesiz oruç, şehvet için kuvvetli bir kırıdır.) "

۱۸۴۶ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْأَزْهَرِ، قَالَ: حَدَّثَنَا آدَمُ، قَالَ: حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (النِّكَاحُ مِنْ سُنَّتِي فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي وَتَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاتِّرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ وَمَنْ كَانَ ذَا طَوْلٍ فَلْيَنْكِحْ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَعَلَيْهِ بِالصَّيَامِ فَإِنَّ الصَّوْمَ لَهُ وَجَاءٌ) .

2. 1846 - “... Âîşe (radiyallahü anha)'dan rivâyet edildiğine göre **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir :

(Evlenmek benim sünnetim (girdiğim yolum) dur. Kim benim bu yolum ile amel etmez (bundan yüz çevirir) ise, benden değildir. Ve evleniniz. Çünkü ben (kıyamet günü diğer) ümmetlere karşı çokluğunuzla iftihar ediciyim. Kimin evlenme harçlığı var ise evlensin. Kim (bu masrafı) bulamazsa (nafile) oruç tutmalıdır. Çünkü şüphesiz oruç, sahibi için şehvet kırıcıdır.)

باب النَّهْيِ عَنِ التَّبَتُّلِ

۱۸۴۸ - حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ، مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْعُثْمَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ سَعْدٍ، قَالَ لَقَدْ رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ التَّبَتُّلَ وَلَوْ أَدْنَى لَهُ لَاخْتَصَيْنَا .

Tebettül (Kadınlardan Uzak Durup Evlenmeyi Terketmek)'den Nehiy Bâbı

3. 1848 - “... **Sa'd** (bin Ebi Vakkas) (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir :

(And olsun ki) **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) Osman bin Maz'un (radiyallahü anh)'in tebettül (= evlenmekten imtina etmesi)ni menetti. Eğer ona izin verseydi (biz daha ileri giderek) hadımlaşırdık. "

۱۸۴۹ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ، وَ زَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ، قَالَا حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، . أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - نَهَى عَنِ التَّبَتُّلِ . زَادَ زَيْدُ بْنُ أَحْزَمَ وَقَرَأَ قَتَادَةُ {وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً} . الرعد: ۳۸

4. 1849 - “... **Semûre** (bin Cündüb) (radiyallahü anh)'dan: Şöyle demiştir : **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) tebettül (evlenmemek)den nehiy buyurdu.

Râvi Zeyd bin Ahzam şunu da ilâve etti: Ve râvi Katâde: “celili okudu.” Andolsun, senden önce de resûller gönderdik. Onlara da eşler ve zürriyyet (çocuklar) kıldık.

باب حَقِّ الْمَرْأَةِ عَلَى الزَّوْجِ

١٨٥١ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ زَائِدَةَ، عَنْ شَيْبِ بْنِ غَرْقَدَةَ الْبَارِقِيِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَخْوَصِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ، شَهِدَ حِجَّةَ الْوَدَاعِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَذَكَرَ وَوَعِظَ ثُمَّ قَالَ (اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّمَا هُنَّ عِنْدَكُمْ عَوَانٌ . لَيْسَ تَمْلِكُونَ مِنْهُنَّ شَيْئًا غَيْرَ ذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ فَإِنْ فَعَلْنَ فَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرِحٍ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ لَكُمْ مِنْ نِسَائِكُمْ حَقًّا وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا فَأَمَّا حَقُّكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ فَلَا يُوطِئْنَ فُرُشَكُمْ مَنْ تَكْرَهُونَ وَلَا يَأْذَنَنَّ فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُونَ إِلَّا وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ).

Kadının, Kocası Üzerindeki Hakkının Beyânı Bâbı

5. 1851- ... **Süleyman bin Amr bin el-Ahvas** (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir :

Babam Amr bana anlattığına göre kendisi Veda haccında **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) ile beraber bulunmuş ve **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) (meşhur Veda hutbesinde) Allah'a hamd ve Sena ettikten sonra vaaz ve nasihat ederek (ez cümle) şöyle buyurmuştur:

(Ey Ashâbım!) Kadınlarınıza karşı iyi olmanızı tavsiye ederim. (Bu tavsiyeme riâyet ediniz). Çünkü onlar sizin yanınızda (sizlere bağılılık bakımından) esirler (gibi)dir. Şu (malum cinsel ilişkilerden başka onların hiçbir şeyine mâlik değilsiniz. Ancak apaçık çirkin ve haddi aşan hatâları olduğu zaman (onlar hakkında şu şeylere sahipsiniz:) Eğer (böyle çirkin ve haddi aşan hareketler) işlerler ise onların yataklarını terkediniz ve eziyet verici olmayan şekilde onları dövünüz. Eğer bundan sonra size itâat ederlerse onları takbih ve eziyet verme yoluna tevessül etmeyiniz. (Geçmiş kusurları bağışlayın) Şüphesiz karılarınızdan (istediğiniz birtakım) hakkınız vardır. Karılarınız için de üzerinizde (birtakım) hak (lar) vardır. Karılarınız üzerindeki hakkınıza gelince, karılarınız sizin hoşlanmadığınız hiçbir kimseyi evlerinize alıp onlarla konuşmasınlar ve hoşlanmadığınız hiç bir kimsenin evlerinize girmesine izin vermesinler. Bilmiş olunuz ki: Karılarınızın üzerindeki hakkı ise onları giydirmek ve yedirmek hususunda onlara İyi davranmanızdır)

باب حَقِّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ

١٨٥٤ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ أَبِي نَصْرِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مُسَاوِرِ الْحَمِيرِيِّ، عَنْ أُمِّهِ، قَالَتْ سَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ، تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ (أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ).

Erkeğin Karısı Üzerindeki Hakkı'nın Beyânı Bâbı

6. 1854 - "... Ümmü Seleme (radiyallahü anhâ)'dan; Şöyle demiştir: Ben, **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'i şöyle buyururken işittim:

(Kocası kendisinden râzi olduğu halde hangi (mü'mine) kadın ölürse Cennet'e girer.)

باب فَضْلِ النِّسَاءِ

١٨٥٥ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ بْنُ أَنْعَمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ (إِنَّمَا الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَلَيْسَ مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا شَيْءٌ أَفْضَلُ مِنَ الْمَرْأَةِ الصَّالِحَةِ).

Kadınların En Faziletlisinin Beyânı Bâbı

7. 1855 - "... Abdullah bin Amr (bin el-Âs) (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre; Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Şüphesiz dünya, ancak geçici bir yararlanma (yeri)dir. Saliha kadından daha faziletli (üstün) hiç bir dünya metai (yararlı şey) yoktur.) "

١٨٥٦ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَمُرَةَ، قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ لَمَّا نَزَلَ فِي الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ مَا نَزَلَ قَالُوا فَأَيُّ الْمَالِ نَتَّخِذُ قَالَ عُمَرُ فَأَنَا أَعْلَمُ لَكُمْ ذَلِكَ . فَأَوْضَعَ عَلَى بَعِيرِهِ فَأَذْرَكَ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَأَنَا فِي أَثَرِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْ الْمَالِ نَتَّخِذُ فَقَالَ (لِيَتَّخِذَ أَحَدُكُمْ قَلْبًا شَاكِرًا وَلِسَانًا ذَاكِرًا وَزَوْجَةً مُؤْمِنَةً تُعِينُ أَحَدَكُمْ عَلَى أَمْرِ الْآخِرَةِ).

8. 1856 - "... (Peygamber'in azatlı kölesi) Sevbân (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Gümüş ve altın (biriktirme) hakkında inen (Çetin tehdite ait ilâhî emir Tevbe sûresinin 34 ve 39. Ayetleri.) inince, sahâbiler (radiyallahü anhüm), (bir yolculuk esnasında kendi aralarında konuşup):

Şu hâlde biz malın hangi çeşidini edinebiliriz? dediler. Ömer (radiyallahü anh): Bunu ben (sorup) size haber veririm, dedi ve binek devesini hemen koşturdu. Ben de onu takip ettiğim halde (ilerde giden) **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e yetişti ve:

Yâ Resûlallah! Malın hangisini edinebiliriz? diye sordu. Bunun üzerine Efendimiz:

(Mal edinmek isteyen herhangi) biriniz, şükür edici bir kalb, zikir edici bir dil ve âhiretle ilgili işte ona yardım eden imanlı bir karı edinsin) buyurdu. "

١٨٥٧ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ، عَنْ عَلِيٍّ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ (مَا اسْتَفَادَ الْمُؤْمِنُ بَعْدَ تَقْوَى اللَّهِ خَيْرًا لَهُ مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ إِنْ أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ وَإِنْ نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّتْهُ وَإِنْ أَقْسَمَ عَلَيْهَا أَبْرَتْهُ وَإِنْ غَابَ عَنْهَا نَصَحَتْهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ).

9. 1857 - "... Ebû Üsâme (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre kendisi **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyuruyordu, demiştir :

(Mümin, Allah'tan korkmak (meziyetin) dan sonra sâliha bir karıdan daha hayırlı hiçbir yararlı şey elde etmiş olamaz. (Çünkü) kendisi, ona (neyi) emrederse, emrine itâat eder. Ona bakarsa, o kendisini ferahlandırır. Karısı (nın bir şey yapması veya yapmaması) üzerine yemin ederse, karısı (ona uymakla) kendisinin yeminini yerine getirir. Karısının yanında olmazsa, karısı kendi namusu ve onun malı (nı korumak) hususunda dürüst ve samimî davranır.)

باب تزويج ذوات الدين

١٨٥٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ (تَنْكَحُ النِّسَاءَ لِأَرْبَعٍ لِمَاهَا وَلِحَسَبِهَا وَلِحِمَاهَا وَلِدِينِهَا . فَاطْفَرُ بِذَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ).

Dindar Kadınla Evlenmenin Fazileti Bâbı

10. 1858 - "... **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Kadınlar (ile şu) dört (hasletleri) için evlenilir: **Malı** için, **soyu** için, **güzelliği** için ve **dindarlığı** için. (Ey Mü'min sen bunlardan) dindar olanı ele geçirmeye bak. (Eğer dediğim gibi yapmazsan) fakirliğe düşersin,)"

١٨٥٩ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْمُحَارِبِيُّ، وَ جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ الْإِفْرِيقِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (لَا تَزَوِّجُوا النِّسَاءَ لِحُسْنِهِنَّ فَعَسَى حُسْنُهُنَّ أَنْ يُرْدِيَهُنَّ وَلَا تَزَوِّجُوهُنَّ لَأَمْوَالِهِنَّ فَعَسَى أَمْوَالُهُنَّ أَنْ تُطْغِيَهُنَّ وَلَكِنْ تَزَوِّجُوهُنَّ عَلَى الدِّينِ وَلَأَمَّةٌ خَرَمَاءُ سَوْدَاءُ ذَاتُ دِينٍ أَفْضَلُ).

11. 1859 - "... **Abdullah bin Amr** (bin el-As) (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir :

(Kadınları (sırf) güzellikleri için nikahlamayınız. Çünkü onların güzelliğinin (böbürlenmek ve kibirlenmek yüzünden) onları tehlikeye atmaları umulur. (Sırf) malları için de onları nikahlamayınız. Çünkü malların onları azdirması (ve günahlar ile şerlere sokması) umulur. Lâkin dindarlıkları için onları nikahlayınız. Şüphesiz, burnunun bir kısmı kesik, kulağı delik ve teni siyah dindar bir câriye (dindar olmayan hür kadından nikahlamak bakımından) efdaldır.) "

باب تزويج الأبكار

١٨٦٠ - حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَلَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ (أَتَزَوَّجَتِ يَا جَابِرُ). قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ (أَبْكَرًا أَوْ ثَيِّبًا). قُلْتُ ثَيِّبًا. قَالَ (فَهَلَّا بِكَرًا تُلَاعِبُهَا). قُلْتُ كُنَّ لِي أَخَوَاتُ فَخَشِيتُ أَنْ تَدْخُلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُنَّ. قَالَ (فَذَاكَ إِذَا).

Bakire Kızlarla Evlenmenin Fazileti Bâbı

12. 1860 - "... Câbir bin Abdillâh (radıyallahü anhümâ)'dan; Şöyle demiştir: **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem) hayatta iken bir kadınla evlendim. Sonra **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e rastladım. Buyurdular ki:— (Evlendin mi Yâ Câbir?) Ben: Evet. (Evlendim) diye cevap verdim. Buyurdu ki: — (Bakire (kız) mı, yoksa dul mu? (Aldın.) Ben: — Dul (aldım), diye cevap verdim. Buyurdu ki: — (Niçin birbirinizle oynaşacağınız bir kızla evlenmedin?) Ben: — (Bakımları bana ait olan) kız kardeşlerim vardı. Benimle kız kardeşlerim arasına, (bir genç) kızın girmesinden korktum, dedim. Buyurdu ki: — (Gayen bu olunca, dul alman daha iyidir.)

١٨٦١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَالِمٍ بْنُ عُثْبَةَ بْنِ عَوْفٍ بْنِ سَاعِدَةَ الْأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (عَلَيْكُمْ بِالْأَبْكَارِ فَإِنَّهُنَّ أَعَذُّبُ أَفْوَاهًا وَأَنْتَقُ أَرْحَامًا وَأَرْضَى بِالْيَسِيرِ).

13. 1861 - "... Abdurrahman bin Salim bin Ukbe bin Üveym bin Sâide el-Ensârî, o da babasından, O da dedesi (Üveym bin Sâide) (radıyallahü anhüm)'den rivâyet ettiğine göre:

Resûlüllah (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir: (Bakire (kız)larla evlenmeye bakınız. Çünkü (dul kadınlara nazaran) onların ağızları daha tatlı, rahimleri daha çok çocuk atıcı ve kendileri aza daha razıdırlar.)

باب تزويج الحرائر والولود

١٨٦٢ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا سَلَامُ بْنُ سَوَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ سَلِيمٍ، عَنْ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ (مَنْ أَرَادَ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَتَزَوَّجِ الْحَرَّائِرَ).

Hür Kadınlarla Ve Velûd (Çok Çocuk Doğurucu) Kadınlarla Evlenme (Nin Fazileti) Bâbı

14. 1862 - "... Enes bin Mâlik (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir: Ben, **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den işittim, buyurdu ki: (Pak ve temizletilmiş olarak Allah'a kavuşmak isteyen kimse, hür kadınlarla evlensin.)

۱۸۶۳ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ بْنُ كَاسِبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (اُنْكِحُوا فَإِنِّي مُكَاتِّرٌ بِكُمْ).

15. 1863 - '.... **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Çok çocuk doğurucu kadınla) evleniniz. Çünkü ben (kıyamet günü) sizin çokluğunuzla iftihar ediciyim.)

باب النَّظَرِ إِلَى الْمَرْأَةِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا

۱۸۶۴ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ حَجَّاجٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَمِّهِ، سَهْلِ بْنِ أَبِي حَنْمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ، قَالَ خَطَبْتُ امْرَأَةً فَجَعَلْتُ أَخْبَأُ لَهَا حَتَّى نَظَرْتُ إِلَيْهَا فِي خَلٍّ لَهَا فَقِيلَ لَهُ أَتَفْعَلُ هَذَا وَأَنْتَ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ (إِذَا أَلْقَى اللَّهُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ خِطْبَةَ امْرَأَةٍ فَلَا بَأْسَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا).

Adam Bir Kadınla Evlenmek İsteyince Ona Bakmasının Meşruluğu Bâbı

16. 1864 - "... **Muhammed bin Mesleme** (bin Seleme) (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre kendisi :

Ben bir kadınla evlenmek istedim. Artık ona gizlice bakmak için çalışmaya başladım. Nihayet kendisine âit bir hurma ağaçları içinde ona baktım, demiş, sonra kendisine:

— Sen, **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in sahâbîsi olduğun halde bunu yapar mısın, denilmiş. Kendisi de:

— Ben **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'den şöyle buyururken işittim, diye cevap vermiştir:

(Allahü teâlâ bir kadınla evlenme isteğini bir adamın kalbine attığı zaman, artık adamın o kadına bakmasında hiç bir beis yoktur.)

۱۸۶۵ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ، وَ زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالُوا حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ، أَرَادَ أَنْ يَتَزَوَّجَ، امْرَأَةً فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (اذْهَبْ فَإِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَيْهَا فَإِنَّهُ أُخْرَى أَنْ يُؤَدِمَ بَيْنَكُمَا). فَفَعَلَ فَتَزَوَّجَهَا فَذَكَرَ مِنْ مُوَافَقَتِهَا .

17. 1865 - "... **Enes bin Mâlik** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre; el-Muğîre bin Şu'be (radiyallahü anh) bir kadınla evlenmek istedi. Bunun üzerine **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) ona :

(Git o kadına bak. Çünkü, bakman (evlendiğinizde) aranızda ülfet ve sevginin devam etmesi için daha uygundur.) buyurdu. El-Muğîre de (buyurulanı) yaptıktan sonra o kadınla evlendi. Bilâhere, el-Muğîre eşi ile kendisi arasındaki ittifak ve anlaşmadan (tarifi güç memnuniyetini) anlattı. "

۱۸۶۶ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الرَّيْعِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ ثَابِتِ الْبُنَائِي، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ، عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَذَكَرْتُ لَهُ امْرَأَةً أَحْطَبُهَا فَقَالَ (اذْهَبْ فَانْظُرْ إِلَيْهَا فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ يُؤَدِمَ بَيْنَكُمَا) . فَأَتَيْتُ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ فَحَطَبْتُهَا إِلَى أَبَوَيْهَا وَأَخْبَرْتُهُمَا بِقَوْلِ النَّبِيِّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَكَأْتُهُمَا كَرِهًا ذَلِكَ . قَالَ فَسَمِعْتُ ذَلِكَ الْمَرْأَةَ وَهِيَ فِي خَدْرِهَا فَقَالَتْ إِنَّ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . أَمَرَكَ أَنْ تَنْظُرَ فَانْظُرْ . وَإِلَّا فَإِنِّي أَنْشُدُكَ كَأَنَّهَا أَعْظَمْتُ ذَلِكَ . قَالَ فَتَنَظَرْتُ إِلَيْهَا فَتَزَوَّجْتُهَا . فَذَكَرَ مِنْ مُوَافَقَتِهَا .

18. 1866 - "... El-Muğîre bin Şu'be (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Ben, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in yanına vararak, nikahlamak istediğim bir kadını O'na anlattım. Buyurdu ki:

(Git o kadına bak. Çünkü bakman, (evlendiğinizde) aranızda ülfet ve sevginin devam etmesi için daha uygundur.) Bunun üzerine ben Ensâr (radiyallahü anhumâ)'dan olan bir kadına gidip onu babası ile anasından istedim. Ve **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in (kızı görmekliğimle ilgili) buyruğunu onlara haber verdim. Bana öyle geliyor ki kızın babası ve anası kız görmek teklifinden hoşlanmadılar. El-Muğîre (radiyallahü anh) demiştir ki: Kız örtüsü içinde olduğu halde (yapılan) konuşmayı işitti ve bana hitaben:

"Eğer **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) senin (bana) bakmanı emir etmiş ise, (bana) bak. Aksi takdirde, Allah'a yemin ederek senin bana bakmamamı isterim, dedi. Bana öyle geliyor ki kız benim ona bakmamı izam etti. El-Muğîre (radiyallahü anh): Sonra ben ona baktım ve onunla evlendim, demiştir. Râvi demiş ki: (El-Muğîre bu kızla evlendikten) sonra aralarındaki ittifak ve anlaşmadan (tarifi güç memnuniyetini) anlattı. "

بَاب لَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ

۱۸۶۷ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، وَ سَهْلُ بْنُ أَبِي سَهْلٍ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (لَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ) .

Adam (Dîn) Kardeşinin Bir Kadına (Evlenmek İçin) İstekli Çıkması Üzerine (O Kadına) Talip Olmasın Bâbı

19. 1867 - "... Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre; Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Adam, (dîn) kardeşinin bir kadına (evlenmek için) istekli çıkması üzerine (o kadına) talip olmasın.)

۱۸۶۸ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُيَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (لَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ) .

20. 1868 - "... Abdullah bin Ömer (radiyallahü anhumâ)'dan rivâyet edildiğine göre **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Adam, din kardeşinin bir kadına (evlenmek için) istekli çıkması üzerine (o kadına) tâlip olmasın.) "

١٨٦٩ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَا حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي الْجَهْمِ بْنِ صُخَيْرٍ الْعَدَوِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ، تَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (إِذَا حَلَلْتَ فَادْنِينِي). فَاذْنَنَتْهُ فَخَطَبَهَا مُعَاوِيَةُ وَأَبُو الْجَهْمِ بْنُ صُخَيْرٍ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (أَمَّا مُعَاوِيَةُ فَرَجُلٌ تَرَبُّ لَا مَالَ لَهُ وَأَمَّا أَبُو الْجَهْمِ فَرَجُلٌ ضَرَابٌ لِلنِّسَاءِ وَلَكِنْ أُسَامَةُ). فَقَالَتْ يَدِيهَا هَكَذَا أُسَامَةُ أُسَامَةُ . فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (طَاعَةُ اللَّهِ وَطَاعَةُ رَسُولِهِ خَيْرٌ لَكَ). قَالَتْ فَتَزَوَّجْتُهُ فَاعْتَبَطْتُ بِهِ .

21. 1869 - “... **Fâtima bint-i Kays** (el-Kureşiyîye) (radiyallahü anha)’dan; Şöyle demiştir:

Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem) bana : **(Senin (boşanmadan dolayı devam eden) iddetinden çıktığın zaman (iddetihini bittigini) bana haber ver.)** buyurdu. (İddeti bittikten) sonra Fâtima O'na haber verdi. Sonra Muâviye (bin Ebi Sufyân), Ebü'l-Cehm bin Suhayr ve Üsâme bin Zeyd (radiyallahü anhüm) Fâtima'yı nikahlamak için istekli çıktılar. **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), (anılan istekliler hakkında Fâtima'ya):

(Muâviye'ye gelince (o), hiç malı olmayan fakir bir adamdır. Ebü'l-Cehme gelince (O,) da kadınları çok dövücü bir adamdır. Ve lakin Üsâme (ile evlenmen iyidir) buyurdu. Bunun üzerine Fâtima:

(Üsâme'yi beğenmediğini belirtmek üzere) eliyle şöyle işaret ederek: Üsâme, Üsâme' dedi. (Fâtima'nın Üsâme ile evlenmeye taraftar olmaması üzerine) **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Fâtima'ya:

(Allah'a itâat ve Resulüne itâat senin için hayırdır.) buyurdu. Fâtima, demiştir ki: Bunun üzerine ben Üsâme ile evlendim de onunla mutlu oldum. (Veya durumuma kadınlarca gıpta edildi.)

باب اسْتِمَارِ الْبَكْرِ وَالتَّيِّبِ

١٨٧٠ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى السُّدِّيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ الْهَاشِمِيِّ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (الْأَيْمُ أَوْلَى بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا وَالْبَكْرُ تُسْتَأْمَرُ فِي نَفْسِهَا). قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْبَكْرَ تَسْتَحْيِي أَنْ تَتَكَلَّمَ . قَالَ (إِذْهَا سَكُوتُهَا).

٢٢. 1870 "..... **Abdullah bin Abbâs** (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Dul kadın, nefsinin evlenmesi hususunda velîsinden daha çok hak sahibidir. Bakire de nefsi (nin evlenmesi) hakkında emri (izni) istenir.)

Denildi ki:

'Yâ **Resûlallah!** Şüphesiz, bakire, konuşmaktan haya eder.

Efendimiz buyurdu ki:

(Bakirenin izni onun susmasıdır.)

۱۸۷۱ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّمَشَقِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ (لَا تُنْكَحُ الثَّيْبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلَا الْبَكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ وَإِذْنُهَا الصُّمُوتُ).

23. 1871 - "... Ebû Hüreyre (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir :

(Dul kadın, kendisinin açık emri alınmadıkça nikâh olunmaz. Bakire de izni alınmadıkça nikâh olunmaz ve onun izni, susmasıdır.)

۱۸۷۲ - حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ حَمَّادٍ الْمِصْرِيُّ، قَالَ: أَنْبَأَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ عَدِيٍّ الْكِنْدِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (الثَّيْبُ تُعْرَبُ عَنْ نَفْسِهَا وَالْبَكْرُ رِضَاهَا صَمْتُهَا).

24. 1872 - "... Adiy (bin Amîre) el-Kindî (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Dul kadın, nefsinin arzusunu açıkça söyler. Bakire de rızâsı onun susmasıdır.)

باب مَنْ زَوَّج ابْنَتَهُ وَهِيَ كَارِهَةٌ

۱۸۷۳ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ وَ مُجَمَّعَ بْنَ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيِّينِ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْهُمْ يُدْعَى خِدَامًا أَنْكَحَ ابْنَةً لَهُ فَكَرِهَتْ نِكَاحَ أَبِيهَا فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَذَكَرَتْ لَهُ فَرَدَّ عَلَيْهَا نِكَاحَ أَبِيهَا فَكَرِهَتْ أَبَا لُبَابَةَ بْنَ عَبْدِ الْمُنْذِرِ. وَذَكَرَ يَحْيَى أَنَّهَا كَانَتْ ثَيِّبًا.

Erginlik Çağına Ermiş Bâkire Veya Dul Kızı Hoşlanmadığı Halde Onu Evlendiren Baba'nın Kıydırdığı Nikâha Ait Bâb

25. 1873 "..... Ensâr'dan olan Abdurrahmân bin Yezîd "**VE**" Mücemmî' bin Yezîd (radiyallahü anhümâ) (isimli iki kardeş)'den rivâyet edildiğine göre:

Onlardan Hizam (radiyallahü anh) isimli bir adam (Hansa adındaki) kızının nikâhını yapmış, sonra kız babasının yaptığı nikâh işinden hoşlanmıyarak **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in yanına varıp (durumu) O'na anlatmıştır. Bunun üzerine **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) kızın babasının yaptığı nikâh işini iptal buyurmuş, kız da bundan sonra Ebû Lübâbe bin Abdi'l Münzir (radiyallahü anh) ile evlenmiştir.

Râvi Yahya o kızın dul olduğunu anlatmıştır. "

۱۸۷۴ - حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ كَهْمَسِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ جَاءَتْ فَتَاةٌ إِلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَتْ إِنَّ أَبِي زَوَّجَنِي ابْنَ أَخِيهِ لِيَرْفَعَ بِي حَسِيَّتَهُ . قَالَ فَجَعَلَ الْأَمْرَ إِلَيْهَا . فَقَالَتْ قَدْ أَجَزْتُ مَا صَنَعَ أَبِي وَلَكِنْ أَرَدْتُ أَنْ تَعْلَمَ النِّسَاءُ أَنَّ لَيْسَ إِلَى الْآبَاءِ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ

26. 1874 - “... **İbn-i Büreyde** (Abdullah)ın **babası Büreyde (bin el-Husayb)** (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Gene bir kız **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in yanına gelerek:

Babam hakirliğini benimle giderip yükselmek için beni erkek kardeşinin oğlu ile evlendirdi, diye şikâyetle bulundu. (Büreyde) demiştir ki: **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) (yapılan nikâhın kabul veya reddi) işini kızı verdi. Bunun üzerine kız:

Ben babamın yaptığı işi kabul ettim. Velâkin babaların böyle yapmaya hakları olmadığına kadınlarca bilinmesini istedim, dedi."

۱۸۷۵ - حَدَّثَنَا أَبُو السَّفَرِ، يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ الْعَسْكَرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُرُوزِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، . أَنَّ جَارِيَةً، بَكَرًا أَتَتْ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَذَكَرَتْ لَهُ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ . فَخَيَّرَهَا النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - .

27. 1875 **İbn-i Abbâs** (radiyallahü anhümâ)'dan; Şöyle demiştir:

Bakire genç bir kız **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e gelerek, kendisi hoşlanmadığı halde babasının onun nikâhını kıydığını Efendimize anlattı. Bunun üzerine **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) onu (yapılan nikâhın kabul veya reddi için) muhayyer kıldı.

باب نِكَاحِ الصِّغَارِ يُزَوِّجُهُنَّ غَيْرُ الْآبَاءِ

۱۸۷۸ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، . أَنَّهُ حِينَ هَلَكَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ تَرَكَ ابْنَةً لَهُ . قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَرَزَّوَجْنِيهَا خَالِي قُدَّامَةُ وَهُوَ عَمُّهَا وَلَمْ يُشَاوِرْهَا وَذَلِكَ بَعْدَ مَا هَلَكَ أَبُوهَا فَكَرِهَتْ نِكَاحَهُ وَأَحَبَّتِ الْجَارِيَةَ أَنَّ يُزَوَّجَهَا الْمُغِيرَةَ بِنْتُ شُعْبَةَ فَرَزَّوَجَهَا إِيَّاهُ .

Babalarından Başka Kimselerin Kıydıkları Küçük Yaştaki (Bakire Veya Dul) Kızların Nikâh (İn Hükümün Beyanı) Bâbı

28. 1878 - “... (Abdullah) bin Ömer (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre:

Osman bin Maz'un (radiyallahü anh) vefat ettiği zaman, (geride yetim) bir kızını bıraktı. İbn-i Ömer:

Kızın amcası olan dayım Kudame (bin Maz'un) (radiyallahü anh) ona danışmadan nikâhını bana yaptı. Bu (nikâh) işi kızın babasının ölümünden sonra oldu. Kız, amcasının yaptığı nikâh işinden hoşlanmadı ve el-Muğîre bin Şu'be (radiyallahü anh) ile evlendirmesini arzuladı. (Kız bulûğ çağına vardıkdan) sonra amcası onu el-Muğîre (radiyallahü anh) ile evlendirdi. "

بَابُ لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيٍّ

۱۸۷۹ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (أَيُّمَا امْرَأَةٍ لَمْ يُنْكَحْهَا الْوَلِيُّ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَإِنْ أَصَابَهَا فَلَهَا مَهْرُهَا بِمَا أَصَابَ مِنْهَا فَإِنْ اسْتَجَرُوا فَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَا وَلِيَ لَهُ) .

Velî (Den İzin) Siz Hiçbir Nikâh Olamaz Bâbı

29. 1879 - “... Âişe (radiyallahü anha)’dan rivâyet edildiğine göre: **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu. demiştir:

(Herhangi bir kadın ki velîsi onun nikâhının kıyılmamasına izin vermemiş ise onun nikâhı bâtıldır, onun nikâhı bâtıldır, onun nikâhı bâtıldır. (Veliden izinsiz kıyılan nikâhtan) sonra eğer kocası onunla cinsel temasta bulunursa, bu teması sebebi ile ona mehri (nin ödenmesi lüzumu) vardır. Eğer velîler, (kadının nikâhını engelleyecek derecede evlendirme işinde) ihtilâfa düşerlerse artık sultan, hiçbir velîsi olmayanın velîsidir.) "

۱۸۸۰ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَجَّاجٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيٍّ) . وَفِي حَدِيثِ عَائِشَةَ (وَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَا وَلِيَ لَهُ) .

30. 1880 - “... Âişe **VE İbn-i Abbâs** (radiyallahü anhüma)’dan rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Velî(den izin)siz hiç bir nikâh olamaz.)

Âişe (radiyallahü anha)’nın merfu hadîsinde şu ilâve vardır. (Sultan, hiç bir velîsi olmayanın velîsidir.)

۱۸۸۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيٍّ) .

31. 1881 - “... Ebû Mûsâ (el-Eş'ârî) (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Velî(den izin)siz hiç bir nikâh olamaz.) "

باب النَّهْيِ عَنِ الشِّغَارِ

۱۸۸۳ - حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . عَنِ الشِّغَارِ وَالشِّغَارِ أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ زَوْجَنِي ابْنَتَكَ أَوْ أُخْتَكَ عَلَى أَنْ أَزْوَجَكَ ابْنَتِي أَوْ أُخْتِي . وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ .

Şığar (Suretiyle Nikah) In Yasaklanması Bâbı

32. 1883 - "... (**Abdullah**) bin Ömer (radıyallahü anhüma)'dan; Şöyle demiştir :

Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), şığar (yolu ile nikâhı) yasaklamıştır. Şığar, bir adamın bir adama şöyle demesidir:

Kızımı veya kız kardeşimi seninle evlendirmem üzere, sen kızını veya kız kardeşini benimle evlendir. Aralarında mehir de yoktur. "

۱۸۸۴ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . عَنِ الشِّغَارِ .

33. 1884 - "... **Ebû Hüreyre** (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem), şığâr (şekli ile nikâh yapmay)i yasaklamıştır. "

۱۸۸۵ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (لَا شِغَارَ فِي الْإِسْلَامِ) .

34. 1885 - "... **Enes bin Mâlik** (radıyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir :

(İslâm'da şığâr (şekli ile nikâh yapmak) yoktur.)

باب صَدَاقِ النِّسَاءِ

۱۸۸۶ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ كَمْ كَانَ صَدَاقُ نِسَاءِ النَّبِيِّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قَالَتْ كَانَ صَدَاقُهُ فِي أَزْوَاجِهِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أُوقِيَّةً وَنَشَأَ هَلْ تَدْرِي مَا النَّشُّ هُوَ نِصْفُ أُوقِيَّةٍ وَذَلِكَ خَمْسُمِائَةٍ دِرْهَمٍ .

Kadınların Sadak (Mehir) Bâbı

35. 1886 - "... **Ebû Seleme** (bin Abdirrahman bin Avf) (radıyallahü anhüma)'dan; Şöyle demiştir:

Ben, **Âişe** (radıyallahü anhâ)'ye: **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in eşlerinin mehiri ne kadar idi? diye sordum. Âişe:

— O'nun eşleri hakkındaki mehiri 12 okiyye ve bir neşş idi. Neşşin ne olduğunu biliyor musun? O, yarım okiyyedir. O (on iki buçuk okiyye) de beşyüz dirhem (gümüş) tür, diye cevap verdi. "

١٨٨٧ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ ابْنِ عَوْنٍ، ح وَ حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي الْعَجْفَاءِ السُّلَمِيِّ، قَالَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لَا تُعَالُوا صَدَاقَ النِّسَاءِ فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرُمَةً فِي الدُّنْيَا أَوْ تَقْوَى عِنْدَ اللَّهِ كَانَتْ أَوْلَاكُمْ وَأَحَقَّكُمْ بِهَا مُحَمَّدٌ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . مَا أَصْدَقَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ وَلَا أَصْدَقَتْ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِهِ أَكْثَرَ مِنْ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أُوقِيَّةً وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَثْقُلُ صَدَقَةُ امْرَأَتِهِ حَتَّى يَكُونَ لَهَا عَدَاوَةٌ فِي نَفْسِهِ وَيَقُولُ قَدْ كَلِفْتُ إِلَيْكَ عِلْقَ الْقَرْبَةِ أَوْ عِرْقَ الْقَرْبَةِ . وَكُنْتُ رَجُلًا عَرَبِيًّا مُوَلَّدًا مَا أَدْرِي مَا عِلْقُ الْقَرْبَةِ أَوْ عِرْقُ الْقَرْبَةِ .

36. 1887 - “... **Ebü'l-Acfâ es-Sülemî** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre, Ömer bin el-Hattâb (radiyallahü anh) şöyle söyledi, demiştir:

(Ey Mü'minler!) Kadınların mehri (ni çoğaltmak) hususunda aşırı gitmeyiniz. Çünkü bunda aşırı gitmek, eğer dünya (hayatın) da övülecek bir şey veya Allah katında bir takva olmuş olsaydı, buna en çok hakkı ve en liyakatlı olanınız Muhammed (sallallahü aleyhi ve sellem) olacaktı. (Halbuki) O, (muhterem) hanımlarından hiçbir kadının mehirini on iki okiyyeden fazla yapmamış ve O'nun kızlarından hiçbir kadının mehri on iki okiyyeden fazla yapılmamıştır.

Şüphesiz adam, karısının mehirini gerçekten o kadar ağır görür ki nihayet karısına (karşı) içinde bir düşmanlık olur ve (karısına): Senin (ile evlenmek) için alaku'l-Kırba (kırba ipi) veya araku'l-Kırba (kırba teri) ne varıncaya kadar her şeyin külfetine girdim, der.

١٨٨٨ - حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ، وَ هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ، قَالَا حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَجُلًا، مِنْ بَنِي فِزَارَةَ تَزَوَّجَ عَلَى نَعْلَيْنِ فَأَجَارَ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . نِكَاحَهُ .

37. 1888 **Abdullah bin Amir bin Rebîa'nın babası** (Amir bin Rebîa) (radiyallahü anhüma)'dan rivâyet edildiğine göre :

Benî Fezâre (kabilesin)den bir erkek (mehir olarak) bir çift ayakkabı üzerinde nikâhını kıydı. Sonra Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) onun (kıyılan) nikâhını CÂİZ (muteber) saydı. "

١٨٨٩ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قَالَ (مَنْ يَتَزَوَّجُهَا) . فَقَالَ رَجُلٌ أَنَا . فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (أَعْطَاهَا وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ) . فَقَالَ لَيْسَ مَعِيَ . قَالَ (قَدْ زَوَّجْتُكَهَا عَلَى مَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ) .

38. 1889 - "... **Sehl bin Sa'd** (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir: Bir kadın (evlenmek teklifi ile) **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'e geldi. Efendimiz:

— (Kim bu kadınla evlenmek ister?) diye sordu. Biraz sonra bir adam:

— Ben, dedi. Bunun üzerinde **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) adama: **Demirden bir yüzük bile olsa kadına (mehir olarak bir şey) ver** buyurdu. Sonra adam Efendimize demirden bir yüzüğüm (bile) yoktur, (hiçbir şey bulamadım) Dedi. Efendimiz adama:

— (Kur'an'dan ezberindeki (süreleri kadına öğretmen şartı) üzerine seni onunla tevziç ettim. (Evlendirdim.) buyurdu. "

۱۸۹۰ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرَّفَاعِيُّ، مُحَمَّدُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانَ، حَدَّثَنَا الْأَعْرُ الرَّقَاشِيُّ، عَنْ عَطِيَّةِ الْعَوْفِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. تَزَوَّجَ عَائِشَةَ عَلَى مَتَاعِ بَيْتِ قِيمَتُهُ خَمْسُونَ دِرْهَمًا.

39. 1890 - "... **Ebû Saîd-i Hudrî** (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) **Âişe** (radıyallahü anhâ) 'yi (mehir olarak) 50 dirhem (gümüş) kıymetindeki ev eşyası üzerine nikahladı. "

باب الرَّجُلُ يَتَزَوَّجُ وَلَا يَفْرِضُ لَهَا فَيَمُوتُ عَلَى ذَلِكَ

۱۸۹۱ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ فِرَاسٍ، عَنْ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ، تَزَوَّجَ امْرَأَةً فَمَاتَ عَنْهَا وَلَمْ يَدْخُلْ بِهَا وَلَمْ يَفْرِضْ لَهَا. قَالَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَهَا الصَّدَاقُ وَلَهَا الْمِيرَاثُ وَعَلَيْهَا الْعِدَّةُ. فَقَالَ مَعْقِلُ بْنُ سِنَانَ الْأَشْجَعِيُّ شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَضَى فِي بَرَوَعِ بِنْتِ وَاشِقٍ بِمِثْلِ ذَلِكَ.

— حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، مِثْلَهُ

Adam karısı için (bir mehir) tâyin etmeden nikâhı kıyar, sonra mehir durumu böyle iken ölür, bâbı

40. 1891 - "... **Abdullah** (bin Mes'ud) (radıyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre, kendisine :

Bir adam bir kadınla evlenmiş, sonra adam duhul (kadınla cinsel münâsebet) de bulunmamışken, (nikâh akdinde bir) mehir de tâyin etmemişken ölmüş, meselesi sorulmuştur.

Râvi demiştir ki Abdullah (radıyallahü anh):

Kadına, mehir (i misil hakkı) var, kadına (kocasından) miras (hakkı) vardır. Ve kadın üzerinde iddet vardır, demiştir. (Abdullah'ın bu fetvasından) hemen sonra Ma'kıl bin Sinan el-Eşcaî (radıyallahü anh):

Birvâ' bint-i Vâşık (radıyallahü anhâ) hakkında **Resûlüllah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in aynen böyle hüküm buyurduğuna şahid oldum, demiştir.

-- Bize Ebu Bekr ibn Ebi Şeybe tahdis etti, bize Abdurrahman ibn Mehdî tahdis etti, o da Süfyan'dan, o da Mansur'dan, o da İbrahim'den, o da Alkame'den, o da Abdillâh'tan benzerini rivayet ettiler.

باب حُطْبَةِ النِّكَاحِ

١٨٩٢ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ أَوْتِيَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . جَوَامِعَ الْخَيْرِ وَخَوَاتِمَهُ - أَوْ قَالَ فَوَاتِحَ الْخَيْرِ - فَعَلَّمَنَا حُطْبَةَ الصَّلَاةِ وَحُطْبَةَ الْحَاجَةِ حُطْبَةَ الصَّلَاةِ التَّحِيَّاتِ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتِ وَالطَّيِّبَاتِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ . وَحُطْبَةُ الْحَاجَةِ إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ . ثُمَّ تَصِلُ حُطْبَتَكَ بِثَلَاثِ آيَاتٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ } آل عمران: ١٠٢ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ { وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ } [النساء: ١] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ { اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ } الأحزاب: ٧١ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

Nikâh Akdinin Hutbesi'nin Beyanı Bâbı

41. 1892 - "... **Abdullah bin Mes'ud** (radiyallahü anh)'den; (Ya) şöyle demiştir :

Her hayrı içine alan veciz sözler ve her hayrın sonuçları (na âit en edebî konuşmalar) veya böyle demiştir: Her hayrın başlangıçlarına dâir en edebi sözler, Allah tarafından Resûlullah (sallallahü aleyhi ve sellem)'e verildi. O da bize namazın sonunda okunan teşehhüdü ve nikâh akdi ile benzeri hacettin başlangıç hutbesini öğretti. Namaz teşehhüdü şudur: (kelime-i şehadet)

(Nikâh akdi ve benzeri) hacettin başlangıç hutbesi de şudur. -

Sonra (bu) hutbene, Allah'ın kitabından şu üç âyeti sonlarına kadar eklersin:

- Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa, öylece sakının ALİ İMRAN 102. AYET
- Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. NİSA 1
- Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. AHZAB 71

١٨٩٣ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ خَلْفٍ أَبُو بَشِيرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . قَالَ (الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ . أَمَّا بَعْدُ) .

42. 1893 - "... (**Abdullah**) bin Abbâs (radiyallahü anhümâ)'dan rivâyet edildiğine göre:

Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) (hutbenin başında:) buyurdu. "

١٨٩٤ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، وَ مُحَمَّدُ بْنُ خَلْفٍ الْعَسْقَلَانِيُّ، قَالُوا حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ، عَنْ قُرَّةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (كُلُّ أَمْرِ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ أَقْطَعُ).

43. 1894 - “... **Ebû Hüreyre** (radıyallahü anh)’den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

((Allah'a) Hamd (etmek) ile başlanılmayan her önemli şey (bereketi) kesilmiş (veya noksan bir şey)dir.)

باب إِعْلَانِ النِّكَاحِ

١٨٩٥ - حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، وَ الْحَلِيلُ بْنُ عَمْرٍو، قَالَا حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ إِيَّاسٍ، عَنْ رِبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ (أَعْلِنُوا هَذَا النِّكَاحَ وَاضْرِبُوا عَلَيْهِ بِالْغُرْبَالِ).

Evlenmeyi Duyurmak Bâbı

44. 1895 - “... **Âise** (radıyallahü anhâ)’dan rivâyet edildiğine göre **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Bu evlenme işini (halka) duyurun ve bunun için def çalınız.) "

١٨٩٦ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ رَافِعٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ أَبِي بَلَجٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَاطِبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (فَصَلُّ مَا بَيْنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ الدُّفَّ وَالصَّوْتُ فِي النِّكَاحِ).

45. 1896 - “... **Muhammed bin Hâtib** (radıyallahü anh)’den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir:

(Helâl (birleşme) ve haram (birleşme) arasındaki fark, evlenmekte def çalmak ve duyurmaktır.)

باب الْغَنَاءِ وَالْدَّفِّ

١٨٩٧ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الْحُسَيْنِ، - اسْمُهُ خَالِدُ الْمَدَنِيِّ - قَالَ كُنَّا بِالْمَدِينَةِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَالْجَوَارِي يَضْرِبُونَ بِالْدُّفِّ وَيَتَغَنَّيْنَ فَدَخَلْنَا عَلَى الرَّبِيعِ بِنْتِ مَعُوذٍ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهَا . فَقَالَتْ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - صَبِيحَةَ عُرْسِي وَعِنْدِي جَارِيتَانِ تُغْنِيَانِ وَتَنْدُبَانِ آبَائِي الَّذِينَ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ وَتَقُولَانِ فِيمَا تَقُولَانِ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ (أَمَّا هَذَا فَلَا تَقُولُوهُ مَا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلَّا اللَّهُ).

Gına' (Nağme Ve Yüksek Sesle Şiir Söylemek) Ve Def (Çalmak) Bâbı

46. 1897 - "... Hâlid el-Medenî isimli Ebû'l-Hüseyn (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir :

Biz bir aşure günü Medine (-i Münevvere)'de idik. Cariyeler, def çalıp nağme ile söz söylüyorlardı. (Bu durumu yadırgadığımız için) biz er-Rubeyyi' bint-i Muavviz (radiyallahü anhümâ) 'nın yanına girdik de cariyelerin durumunu ona anlattık. Kendisi bize şöyle dedi: Ben, gelin olduğumun kuşluk vaktinde Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) evlenme törenime gelerek odama girdi. O sırada iki kızcağız def çalgısı eşliğinde nağme ile söz söylüyor ve Bedir savaşında şehid edilen babalarımın menkıbelerini anıyorlardı. Bu kızcağızlar söyledikleri sözler arasında: İçimizde yarın ne olacağını bilen bir Peygamber de vardır, diyorlardı. Bunun üzerine Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) (oradakilere):

(Bu söze gelince bunu söylemeyiniz. Yarın ne olacağını Allah'tan başka kimse bilmez.) buyurdu."

۱۸۹۸ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ دَخَلَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ مِنْ جَوَارِي الْأَنْصَارِ تُغَنِّيَانِ بِمَا تَقَاوَلَتْ بِهِ الْأَنْصَارُ فِي يَوْمِ بُعَاثٍ . قَالَتْ وَلَيْسَتَا بِمُغَنِّيَتَيْنِ . فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمَزَمُورُ الشَّيْطَانِ فِي بَيْتِ النَّبِيِّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَذَلِكَ فِي يَوْمِ عِيدِ الْفِطْرِ فَقَالَ النَّبِيُّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَهَذَا عِيدُنَا) .

47. 1898 - "... Âişe (radiyallahü anhâ)'dan; Şöyle demiştir : Bir defa ensâr kızlarından iki kızcağız (def çalgısı eşliğinde) Buâs savaşında ensâr'ın yekdiğeri hakkında söyledikleri şiirleri nağme ile ve yüksek sesle benim yanımda okurlarken (Babam) Ebû Bekir (radiyallahü anh) odama girdi. Âişe (radiyallahü anhâ) demiştir ki: ve bu iki kız şarkıcı değillerdi. Ebû Bekir (radiyallahü anh):

(Bu ne hâl?) **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in odasında şeytan mezmûru mu? diyerek beni azarladı. Bu iş fitır bayramı gününde idi. (Odamdaki yatağına uzanıp mübarek yüzünü çevirmiş vaziyette bulunan) **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), bunun üzerine (Ebû Bekir) (radiyallahü anh)'a dönerek:

(Yâ Ebâ Bekir! (Onlara ilişme.) Şüphesiz her kavmin bir bayramı vardır. Bu da bizim bayramımızdır.) buyurdu. "

۱۸۹۹ - حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَوْفٌ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . مَرَّ بِبَعْضِ الْمَدِينَةِ فَإِذَا هُوَ بِجَوَارٍ يَضْرِبْنَ بِدِفْفِهِنَّ وَيَتَغَنَّيْنَ وَيَقُلْنَ نَحْنُ جَوَارٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ يَا حَبَّذَا مُحَمَّدٌ مِنْ جَارٍ . فَقَالَ النَّبِيُّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (يَعْلَمُ اللَّهُ إِنِّي لِأَحِبُّكُمْ) .

48. 1899 - "... Enes bin Mâlik (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) bîr defa Medine (i Münevvere) 'nin bâzı yerlerinden geçti de aniden birkaç kızcağızla karşılaştı. Kızlar def çalıyor, nağme ile şiirler okuyor ve.

Biz Neccâr oğullarının kızlarıyız. Muhammed (sallallahü aleyhi ve sellem) ne iyi komşudur, diyorlardı. Bunun üzerine **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), o kızcağızlara:

(Allah biliyor ki cidden ben de sizleri seviyorum.) buyurdu. "

۱۹۰۰ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: أَنْبَأَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، قَالَ: أَنْبَأَنَا الْأَجْلَحُ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ أَنْكَحَتْ عَائِشَةُ ذَاتَ قَرَابَةٍ لَهَا مِنَ الْأَنْصَارِ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَقَالَ
(أَهْدَيْتُمُ الْفَتَاةَ) . قَالُوا نَعَمْ . قَالَ (أُرْسَلْتُمْ مَعَهَا مِنْ يُعْنِي قَالَتْ لَا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ . (إِنَّ الْأَنْصَارَ قَوْمٌ فِيهِمْ غَزْلٌ فَلَوْ بَعَثْتُمْ مَعَهَا مِنْ يَقُولُ أَتَيْنَاكُمْ أَتَيْنَاكُمْ فَحَيَّانَا وَحَيَّاكُمْ) .

49. 1900 - "... **Abdullah bin Abbâs** (radiyallahü anhümâ)'dan; Şöyle demiştir :

Âişe (radiyallahü anhâ), yakını olan bir kızı Ensâr'dan bir adam ile evlendirdi. (Gelin götürüldükten sonra) **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) geldi ve (orada bulunanlara):

— (Genç kızı (damadın evine) gönderdiniz (mi?)) buyurdu. Sahâbîler:

— Evet, dediler. Efendimiz:

— (Def çalıp nağme ile şiir söyleyecek bir kızcağızı gelinle beraber gönderdiniz (mi?)) buyurdu. Âişe (radiyallahü anhâ):

— Hayır, dedi. Bunun üzerine **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem):

— (Şüphesiz Ensâr, içlerinde gazel (âdeti) bulunan bir kavimdir. Keşki onlara: . . . - Size geldik, size geldik. Artık Allah bize de size de uzun ömür versin, diyecek bir kızcağızı gelinle beraber göndereydiniz.) buyurdu. "

۱۹۰۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: حَدَّثَنَا الْفَرِّايُّيُّ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ التَّمِيمِيِّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ
مُجَاهِدٍ، قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فَسَمِعَ صَوْتَ، طَبْلٍ فَأَدْخَلَ إصْبَعِيهِ فِي أُذُنِيهِ ثُمَّ تَنَحَّى حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ
مَرَّاتٍ . ثُمَّ قَالَ هَكَذَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

50. 1901 - "... **Mücâhid** (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Ben, (Abdullah) bin Ömer (radiyallahü anhümâ)'nın beraberinde idim. Bir davul sesini işitti. Bunun üzerine iki parmağı (nın uçları) nı kulaklarına soktukten sonra oradan uzaklaştı. Hattâ bunu üç defa yaptı. Sonra dedi ki: **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) böyle yapmıştır. "

باب تَهْنِئَةِ النِّكَاحِ

۱۹۰۵ - حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . كَانَ إِذَا رَفَأَ قَالَ (بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ وَبَارَكَ عَلَيْكُمْ وَجَمَعَ بَيْنَكُمْ فِي خَيْرٍ) .

Nikâh Tebriki (İçin Söylenmesi Müstehab Duanın Beyânı) Bâbı

51. 1905 - "... **Ebû Hüreyre** (radiyallahü anh)'den: Şöyle demiştir : **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem), (evlenenleri) tebrik etmek (veya onların uyum ve düzenleri) için dua ettiği zaman şöyle derdi:

(Allah sizler için bereket versin, O'nun bereketi üzerinizde olsun ve O ikinizi hayır içerisinde bir araya getirsin)

۱۹۰۶ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَشْعَثُ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي جُشَمٍ فَقَالُوا بِالرِّفَاءِ وَالْبَنِينَ فَقَالَ لَا تَقُولُوا هَكَذَا وَلَكِنْ قُولُوا كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . (اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِمْ) .

52. 1906 **Akıl bin Ebî Tâlib** (radiyallahü anh)'den rivâyet edildiğine göre:

Kendisi (Basra'da) Benî Cüşem kabilesinden bir kadınla evlenmiş. Bunun üzerine halk, onun için uyum ve oğlan çocuklar, dileğinde bulunmuşlar. Kendisi halka:

— Böyle söylemeyin. Lâkin **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in dediği gibi şöyle söyleyin, demiştir:

(Allah'ım! Onlara bereket ver ve senin bereketin onların üzerinde olsun.)

باب الْوَلِيمَةِ

۱۹۰۷ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا ثَابِتُ الْبُنَائِي، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . رَأَى عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَقَالَ (مَا هَذَا أَوْ مَهْ) . فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَافٍ مِنْ ذَهَبٍ . فَقَالَ (بَارَكَ اللَّهُ لَكَ أَوْلَمَ وَلَوْ بِشَاةٍ) .

Velîme (Düğün Yemeği) Bâbı

53. 1907 - "... **Enes bin Mâlik** (radiyallahü anh)'den; Şöyle demiştir: **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem) (bir gün) **Abdurrahman bin Avf** (radiyallahü anh)'in üzerinde (kadınlara mahsus güzel kokulardan) **sufra** (kokusunun) izini gördü ve (Ona) :

— **(Bu (koku izi) nedir?)** veya **(Nedir?)** buyurdu. Bunun üzerine Abdurrahman bin Avf:

— **Yâ Resûlallah!** (sallallahü aleyhi ve sellem) ben **(mehir olarak)** bir **nevât** (çekirdek) ağırlığında altın üzerinde bir kadınla evlendim, diye cevap verdi. Bunun üzerine Efendimiz (Ona) :

— **(Bir koyun (kesmek sureti) ile de olsun velime (ziyafetini) ver.)** buyurdu."

۱۹۰۸ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . أَوْلَمَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَى زَيْنَبَ فَإِنَّهُ ذَبَحَ شَاةً .

54. 1908 - "... Enes bin Mâlik (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Ben, **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in Zeyneb (bint-i Cahş) (radıyallahü anhâ) için velîme ziyafeti verdiği kadar kanlarından hiç birisi için velîme ziyafeti verdiğini görmedim. Çünkü Zeyneb (radıyallahü anhâ) 'nın velîmesinde bir koyun (keserek) ziyafet verdi. "

۱۹۰۹ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ، وَ غِيَاثُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّحِيقِيُّ، قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ : حَدَّثَنَا وَائِلُ بْنُ دَاوُدَ، عَنْ ابْنِهِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . أَوْلَمَ عَلَى صَفِيَّةَ بِسَوِيقٍ وَتَمْرٍ .

55. 1909 - "... **Enes bin Mâlik** (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Peygamber (sallallahü aleyhi ve sellem) (Zevcesi) **Safiyye bint-i Huyey** (radıyallahü anhâ) için kavud ve kuru hurma ile velîme ziyafetini verdi. "

۱۹۱۰ - حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ أَبُو خَيْثَمَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ شَهِدْتُ لِلنَّبِيِّ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَلِيمَةً مَا فِيهَا لَحْمٌ وَلَا خُبْزٌ . قَالَ ابْنُ مَاجَهَ لَمْ يُحَدِّثْ بِهِ إِلَّا ابْنُ عُيَيْنَةَ .

56. 1910 - "... **Enes bin Mâlik** (radıyallahü anh)'den; Şöyle demiştir:

Ben, **Peygamber** (sallallahü aleyhi ve sellem)'in bir velime ziyafetinde bulundum. O ziyafette ne et vardı ne de ekmek vardı.

۱۹۱۱ - حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، وَ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ . صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . أَنْ نُجَهِّزَ فَاطِمَةَ حَتَّى نَدْخُلَهَا عَلَى عَلِيٍّ فَعَمَدْنَا إِلَى الْبَيْتِ فَفَرَشْنَاهُ تَرَابًا لَيْنًا مِنْ أَعْرَاضِ الْبَطْحَاءِ ثُمَّ حَشَوْنَا مِرْفَقَتَيْنِ لَيْفًا فَنَفَسْنَاهُ بِأَيْدِينَا ثُمَّ أَطْعَمْنَا تَمْرًا وَزَبِيبًا وَسَقَيْنَا مَاءً عَذْبًا وَعَمَدْنَا إِلَى عُودٍ فَعَرَضْنَاهُ فِي جَانِبِ الْبَيْتِ لِيُلْقَى عَلَيْهِ الثُّوبُ وَيُعَلَّقَ عَلَيْهِ السِّقَاءُ فَمَا رَأَيْنَا عُرْسًا أَحْسَنَ مِنْ عُرْسِ فَاطِمَةَ .

57. 1911 - "... (Efendimizin eşlerinden) **Âise VE Ümmü Seleme (Hind bint-i Ebî Umeyye)** (radıyallahü anhüma)'dan; Şöyle demişlerdir:

(Ali bin Ebî Tâlib ile Efendimizin kızı Fâtıma (radıyallahü anhüma)'nın düğününde) **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem), Fâtıma (radıyallahü anhâ)'nın gelinlik hazırlığını yapıp onun Ali (radıyallahü anh)'in odasına götürmemizi emretti. Bunun üzerine biz Alî (radıyallahü anh)'in odasına gittik ve Bathâ taraflarından (getirilen) yumuşak toprağı odaya yaydık. Sonra ellerimizle dittiğimiz hurma kabuğunun elyafı ile iki yastık doldurduk. Daha sonra velîme ziyafeti olarak kuru hurma ve kuru üzüm yedirdik, güzel bir su içirdik. Sonra üstüne elbise atılacak ve su kabı asılacak bir ağaç parçasını getirip odanın bir kenarına koyduk. Biz, Fâtıma (radıyallahü anhâ) 'nın düğününden daha güzel bir düğün görmedik. "

۱۹۱۲ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ دَعَا أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِلَى عُرْسِهِ فَكَانَتْ خَادِمَهُمُ الْعُرُوسُ . قَالَتْ تَذَرِي مَا سَقَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - . قَالَتْ أَنْقَعْتُ تَمْرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ صَقَيْتُهُنَّ فَأَسْقَيْتُهُنَّ إِيَّاهُ .

58. 1912 - “... **Sehl bin Sa'd es-Sâidî** (radıyallahü anhüma)’dan; demiştir :

Ebû Üseyd es-Sâidî (radıyallahü anh), **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)’i düğününe davet etti. Gelin (velime yemeğini hazırlamak işinde) onlara hizmet ediyordu. Gelin:

Ey Sehl! **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem)’e ne içirdiğimi biliyor musun? dedikten sonra: Ben (Teve denilen kab içinde) gecedен birkaç tane kuru hurma ıslattım. Sabah olunca hurmaları süzdüm ve bunun şırasını O'na içirdim, demiştir. "

باب إجابة الداعي

۱۹۱۳ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ وَمَنْ لَمْ يُجِبْ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ

Velîme Ziyafetine Davet Edene İcabet Etmek

59. 1913 - “... **Ebû Hüreyre** (radıyallahü anh)’den; Şöyle demiştir: Yemeğin en fenası zenginlerin davet edilip fakirlerin terkedildiği (bu hâlin âdet edildiği) velîme yemeğidir. Kim (velîme ziyafeti dâvetine) icabet etmezse şüphesiz Allah'a ve Resulüne İsyân etmiş olur. "

۱۹۱۴ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ (إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى وَلِيمَةٍ عُرْسٍ فَلْيُجِبْ) .

60. 1914 - “... **İbn-i Ömer** (radıyallahü anhümâ)’dan rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir :

(Sizden birisi düğün yemeğine çağırıldığı zaman (davete) icabet etsin.) "

۱۹۱۵ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاسِطِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ حُسَيْنٍ أَبُو مَالِكٍ النَّخَعِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - (الْوَلِيمَةُ أَوَّلُ يَوْمٍ حَقٌّ وَالثَّانِي مَعْرُوفٌ وَالثَّلَاثُ رِيَاءٌ وَسُمْعَةٌ) .

61. 1915. “... **Ebû Hüreyre** (radıyallahü anh)’den rivâyet edildiğine göre; **Resûlullah** (sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu, demiştir :

(Düğün yemeği ilk gün haktır, ikinci gün meşrudur. Üçüncü gün riya ve gösteriştir.)

2.BÖLÜM / HADİSLERDE FAKİRLİK VE ZENGİNLİK OLGUSU

- 1- FAKİRLİK ve ZENGİNLİK KAVRAMLARI
- 2- KURANDA FAKİRLİK ve ZENGİNLİK OLGUSU
- 3- HZ. PEYGAMBER DÖNEMİ FAKİRLİK
- 4- FAKİRLİKLE İLGİLİ HADİSLERİN KRİTİĞİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ
- 5- VARLIKLILIK ve ZENGİN OLMAYI TEŞVİK EDEN HADİSLER
- 6- HZ. PEYGAMBERİN FAKİRLİK ve ZENGİNLİKLE OLAN İLİŞKİSİ
- 7- ZÜHD ANLAYIŞI ve KRİTİĞİ
- 8- ÜSTÜNLÜK AÇISINDAN FAKİRLİK ve ZENGİNLİK TARTIŞMASI
- 9- VARLIKLILIK ve SERVET SAHİBİ SAHABİLER
- 10- MÜSLÜMAN ZENGİNİN OLMASI GEREKEN NİTELİKLERİ
- 11- FAKİRLİĞİN LEHİNDE ZENGİNLİĞİN ALEYHİNDE UYDURULAN HADİSLER

Hadis kaynaklarında fakirlik ve zenginlikle ilgili hadisler çokçadır. Bu tür hadisler genellikle ZÜHD , RİKAK başlıkları altında toplansada değişik başlıklar altındada toplanır. Bunlar SAHİH , HASEN HADİS olduğu gibi ZAYIF, MEVZU HADİS' de olabilir Bu hadislerle karşılaşıncı iki problem söz konusudur.

- 1- Bu konudaki hadisler arasında yer alan zayıf ve mevzu olanlar sahih olanlardan kesin olarak ayıklanma problemi yani sıhat durumları
- 2- Fakirlik ve zenginlikle ilgili sahih hadislerin tarihi gerçeklere uygun şekilde (Hz. Peygamber ve sahabenin hayatı göz önünde bulundurularak)doğru yorumlanması ve açıklanmasıdır

1- FAKİRLİK ve ZENGİNLİK KAVRAMLARI

Zengin : Fakirin karşısı ve belli seviyede mal sahibi olup maddi ihtiyacı olmayan kişiye denir. Basit olarak asli ihtiyaçlarından başka nisab miktarı mala sahip olan ve fakire zekat vermek mecburiyetinde olan kişidir.

Kuranda Tevbe/60 zekat verilecekler sayılır ve enbaştta fakirler ve miskinler zikredilir. Ancak tanımları verilmemiştir Fakirlik ; Türkçede –lik eki alarak isim haline gelir Arapçada isim olan fakr kelimesiyle ifade edilir. Lügatte : yoksulluk ve ihtiyaç duyulan şeyin

yokluğu manasındadır. Zenginlik karşısı olup yoksul aciz ve sıkıntı içinde olan kimse demektir . Çoğulu Fukaradır . ihtiyacı olduğu şeyin bulunmamasına denir.

Fakir ve miskin kelimeleri islam/iman gibi alimlerin ayrı olduğunda aynı birarada bulununca farklı manaları taşıyan lafızlardandır. Zekatın sarfyerleri ayetinde ikisi birarada zikredildiğinden fakir ve miskinlik manası ihtiyaç içersinde ve ihtiyaçlarını karşılamayacak durumda zekat almaya hak kazanmış kimse olsa dahi aralarında farklı nüanslar belirtilmiştir.

Kurtubi : Fakir ve miskin kavramları arasında 9 farklılık olduğunu söyler bu farklılıklar;

- 1- Fakir ; durumu nisbeten iyi ve kendine yeterli olabilecek seviyede olan kişi Bu görüşü savunanlar

Miskin ; hiçbir şeye sahip olmayan kişidir. Ebu Hanife , Kadı Abdülvahhab , Yakub b. Es-Sikkit , Yunus b. Habib 2- Birinci maddenin aksi savunanlarda var.

- 3- Fakir ; Arapçada fakirliğin sıkıntı ve meşakkatinden dolayı sırtındaki omurları alınmış kimse yani fakir sıkıntı ve zorluk içindedir. Bu görüşü el-Esmai.

Şafililerin çoğu savunanlar , şafiin iki görüşünden biridir.

- 4- Şafiin diğer görüşü ; fakir ile miskin arasında herhangi bir farklılık yoktur . bu görüşü savunanlar Ebu Yusuf , İbnul Kasım , Maliklerden bazıları

- 5- Her ikisinin farklı olduğunu savunanlar vardır.

- 6- Fakir ; iffetli olan muhtaç kimsedir. İbni Abbastan rivayet edilen Bu görüşü savunanlar Malik , Zühri , İbni Şaban

Miskin ; dilenen kişidir

7- Fakir ; bazı ihtiyaçlarını karşılayabilecek olan Muhammed b. Meslemenin görüşüdür . İbni Abbastan rivayetle bu görüş ed-Dahhaka aittir.

Miskin ; hiç malı olmayan kimsedir

8- Fakir ; Muhacirler arasındaki ihtiyaç sahibi kişiler

Miskin ; Hicret etmeyen bedevi araplar arasındaki yoksullar

9- Fakir ; Tahammül eden ancak alsada boyun eğmeyen Miskin ; Dilenmesede boyun eğen

10- Fakir ; Müslümanların ihtiyaç sahibi olanları Mücahid , İkrime , Zühri ifade ettikleri görüş

Miskin ; Kapı kapı dolaşanlardır

11- Fakir ; Müslümanların muhtaç olanlar İkrimenin başka bir görüşüdür .

Miskin ; Ehli Kitabın yoksullarıdır.

Ebu Ubeyd : Kitabul Emval eserinde değişik alimlerin fakir/miskin tanımlarına yer verir ve bızısına göre zekat ayetindeki fakir/miskinden Allah yolunda hicret eden muhacirlerdir

Muhammed Ebu Zehra : Fakir ; çalışmaya takati olmayan ve iş bulamayan ihtiyaç sahibidir.

Miskin ; Fakir bir hastadır ve böyle kimsede ihtiyaç vasıflarından ikisi bulunur.

Seyyid Kutup : Fakir ; nisabın en azına malik olanalar veya nisaba malik olupta borçlu olanlardır yani bunlar az bir mala sahiptirler.

Miskin ; hiçbir mala sahip olmayan kimselerdir ve bunlar tabiatıyla fakirlerden daha çok yardıma muhtaçtırlar.

Fakirlerin Kuranda daha önce zikredilmesinin nedeni : onların sahip oldukları az bir maldır ki buda onların ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır dolayısıyla fakirler ve miskinler birbirine benzayen ve ihtiyaç sahibi kişilerdir .

Tüm tanımlardan anlaşıldığı zre fakir ve miskin lafızlarının ortak özelliği malı-mülkü olmayan ihtiyaç sahibi ve zekat verilen varlıksız kişiler olmaları

Özetle ;

Fakir; İhtiyaç sahibi olup istemekten çekinen , nisaba malık olmayan, hiçbir şeyi olmayan ,Müslümanların yoksulları ve muhtaç olan Muhacirlerdir.

Miskin ; Zillet içinde dilenen ihtiyaç sahibi muhacirler dışında kalan ihtiyaç sahibi , çalışma kudreti bulunup nisab miktarından az fakat kendine yetmeyecek kadar varlığı bulunan kimsedir, fakirin aksine hiçbir şeyi bulunmayan kimsedir. Kitap ehlinin fakirleridir.

MEZHEPLERİN GöRüşLERİ :

1- İmam Ebu Yusuf ve İbnul Kasım (Maliki): Fakir ve miskin aynı sınıftır.

2- Cumhur : ayrı birer sınıftır gerçekten bir nevin iki sınıfıdır. Bu neviden maksat muhtaç olanlardır

3- Hanefiler : Fakir ; Zekat alanında şeri nisabın altında malı olan kimsedir veya asli ihtiyaında kullanmak ve yararlanmak için muhtaç olduğu eşya

kitap yiyecek ve malzemelerden nisab tutarı veya daha fazla olmakla beraber mallar onun için asli ihtiyaçtır.

Miskin ; Hiçbir şeye sahip olmayan kişidir.

4- Diğer Mezhep İmamları ; Fakirlik ve zenginlik nisabın varlığı veya yokluğuba göre değil malın yokluğuna göre değerlendirilir.

Fakir ; Yiyecek giyecek mesken ve diğer zaruri şeylerden kendisine ve mükellef olduğu kişilere cimrilik veya israf yapmadan yetecek kadar mala ve helal kazanca sahip olmayan kişidir.

Miskin ; Kendisine ve mükellef olduğu kişilere yeterli olmamakla beraber kıt kanaat mala ve helal kazanca sahip ancak normal masraflarını karşılayamayan kimsedir.

Fakihler hangisinin durumunu kötü olduğu konusunda ihtilaf etmişlerdir .şafi,hanbeli ; fakirin durumu daha kötüdür. Maliki , Hanefi ; miskin durumunu daha kötüdür

2- KURANDA FAKİRLİK ve ZENGİNLİK OLGUSU

❑ Ayetlerde Allahın mutlak manada herşeye sahip ve muktedir olması insanı mukayese yapılmakta ve insanın acziyeti dile getirilmektedir.

İşte sizler, Allah yolunda harcamaya çağırılıyorsunuz. İçinizden kiminiz cimrilik ediyor. Ama kim cimrilik ederse, ancak kendisine cimrilik etmiş olur. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O'ndan yüz çevirirseniz, yerinize sizden başka bir toplum getirir, artık onlar sizin gibi de olmazlar. Muhammed/38

❑ Ayetlerde geçen Gani : hiçbir şeye ve hiç kimseye muhtaç olmayan kimsedir . Fukara : muhtaç olan kimsedir

❑ Ayetlerde insan aciz ve muhtaç bir varlık olduğundan zengin dahi olsa fakirdir. Allaha nisbetle mutlah herkes fakirken insanlar birbirlerine nisbetle zengin yada fakirdir.

❑ Zenginlik Allahın sıfatıdır. Bunu kabullenmeyenler (Yahudiler)gerçekten Allah fakir biz zengin diyerek Allahın gazabını celbederler.

❑ Fakirliği manevi anlamda bütün insanlar fakir ve Allaha muhtaç zengin olan yalnızca Allah tır ve insanın temel niteliği olduğu görüş birliği vardır.

Fakirliği maddi anlamda ayetlerde ve hadislerde çoğunlukla bu kısımdan bahsedilir. Sufilerde çokça bundan bahseder.

❑ İnsanları çalışmaya itmesi bakımından fakirlik beğenilen bir durumdur.

❑ Esas olan insanın hem kendi sonsuzluğuna hemde hemcinslerine hizmetidir. Alimler serveti hiçbir zaman kendi başına mutlak bir hayır taşıyan varlık olarak görmezler. O sadece bir vasıtaadır

A- İnsanda Mal ve Servete Karşı Varolan Fitri Meyil

Her insanda servete zenginliğe karşı fitri temayül vardır ancak fakirliğe karşı fitri temayül gözükmez. Zenginliğe meyletmeyi tamamen yoketmek mümkün olamaz. Yalnızca manevi eğitimle zenginliği araç olarak kabul eder .Eğitilmemişler maddenin tehakkümü esareti altına girebilir bu tehlikelidir

Kuranda mal ve servetten HAYR olarak bahsedilir. Bazende fakirlikten ŞER diye bahsedilir. Bu isim mala bizzat kendisinden dolayı değil malın bizzat tüketildiğinden dolayı ortaya çıkan bir olgu olmuştur

Kuranda bolca infak,harcama ,cimrilik yapmama tavsye edilir. Malın kazanıldığı ve harcandığı zeminler mutlaka meşru olmalı Kuranda maldan FADL (lütuf) olarakta bahsedilir.

Kuranda servetten SÜS olarakta bahsedilir.

TAYYİBAT (temiz,hoş,güzel,helal şeyler) mal anlamına gelir

B- Mal-Mülk ve Servetin İmtihan Olması

En şerefli mahluk olan insan bu dünyadaki nimetlere süreli

olarak sahiptir. İnsan gafil unutkan olduğundan oana sürekli dünyanın imtihan oluşu ayetlerle (mal,can,çocuk) hatırlatılır.

C- Zenginlerin Aşırılıkları ve Cezalandırılmaları

❑ Allah ayetlerde kendilerine verilen bolca nimetlere karşın nankörlük eden İsrailoğullarından bahseder.Hatta Firavunun zulmünden onları kurtarmasınarağmen Onun kadrini bilmeyip tekrar isyan edip sapıtmışlardır.

❑ Kuran malın insanı fitneye düşürmesinden sakındırmış, malı hayatın ziyneti olarak tasvip edip aldatıcı ve geçici olduğunu ancak temizve helal rızık herkese serbest bırakılmıştır.

❑ Allah Zenginlerin nankörlük edip aşırılık gösterenlerinden Kuranda örnekler vererek ibret alınması gerektiğini bildirmiştir.

❑ Allah Karun ve onun gibileri ship oldukları aşırı servetten dolayı kınamaz ancak farz olan yoksula karşı görevlerini isyan ettiklerinden kötü zengin olarak takdim eder.bunlar Allaha inandıklarını deselerde ibadet yapsalarda dinde yalancı ve riyakar olarak vasıflanırlarD- Fakirlerin Korunması ,İnfak ve Sadaka İle Desteklenmesi

İslam sosyal adaleti dengeyi sağlayıcı din olduğundan fakirleri dışlamaz ve her iki kesimin kardeşçe yaşamasını önemsemiştir.ve Allah insana insan gözüyle bakıp fakirin hor görülmyip maddi ve manevi desteklenmesini istemiştir. Genelde Mekki Ayetler bunu daha çok görürüz.

İslamın fakirliğe değinmesi ,onların korunması ,terbiye-tevcih, teşri- tanzim, tatbik-tenfiz yönleri bakımından semavi dinlerde görülmemiş kadardır.

İslamın şahsiyetçi yaklaşımı ferdi cemiyette kaybolmaktan kurtarır. Onu daima topluma katkıda bulunan birey haline getirir.

İslam kişiye toplum menfaatinin kendi menfaatinden üstün tutmayı telkin eder. İnfak bunun en güzel örneğidir.

Muttakilerin Kuranda Belirtilen Vasıfları

- 1- Mallarının sırf kendilerini ilgilendiren mülkleri olmadığını
- 2- Ondak başka muhtaçlarında payı bulunduğunu
- 3- Bu hakkın bir hibe yahut lütuf olmadığını aksine bunu bir hak olduğunu
- 4- Savsaklama veyahut başka kakmanın caiz olmadığını bilir.

Zekat sadece fakirin acil ihtiyacını gidermek ve yoksulluğu hafifledikten sonra tekrar ihtiyaç pençesine teslim etmek için yapılan mücerred bir yardım ibadeti değildir. Onun hedefi fakirliği yoketmek hayatlarından o derdin kökünü kazımycak şekilde süreklilik arzeden bir ibadettir.

E- Şükür Sahibi Varlıklı İnsanlara Nimetlerin Artırılması

İnsanda sahip olduğu malı kaybetme kaygı ,korku ve endişesi vardır. Bu insana cömert davranmayı engeller hatta kendilerine dahi cimri davranabilirler. Burada şeytanın rolü büyüktür.

Varlıklı kişi şeytanın vesvesesine aldanmayıp sahip olduklarının bereketlenmesi için şükür mesabesindeki infak ve tasadduktan ayrılmaması gerektiğine inanmalıdır. Allah insanların kendisini tanıyıp yolunda oldukları taktirde dünya nimet ve imkanları baHsedeceğini ayetlerde bolca zikretmiştir. Ayetlerde belirtilen başka bir grup taşkınlık yapan şükürünü yerine getirmeyen şımarık ve nankör insanların sahip oldukları zenginliğin alınacağı haberi verilir. Ayrıca şüür sadece sözlü değil fiilide olmalı. Şükretmemek allahın gazabını ve azabını celbedici bir durumdur

3- HZ.PEYGAMBER DÖNEMİ ve FAKİRLİK

İlk Müslümanlar 13 yıl mekkede mallarından emin olmadıkları gibi canlarıda güvende değildi. Onlar fakir köle ve varlıksızlardı.zati 3 yıl ekonomik ve sosyal abluka altında idiler. Hatta normal şartlarda yenmeyen şeyleri bile yemek durumunda kalmışlardır.

Olumsuz şartlardan kurtulmak için habesistana kısmi hicret , büyük göç olayı olan medineye hicret sıradan bir göç değildi. Bu göç Özgürce yaşama arayışı ve çabasıdır.

Medine döneminde gurbet hayatı ilk yıllarda sıkıntılı geçmiştir.medinede adeta nüfus patlaması yaşanmıştır. Kısa sürede savaşılar başlamıştır

Ali Yardım: Mekkeli Müslümanların çoğu bütün gayrı menkullerini bırakıp birtek canlarıyla medineye göçmüştür. Medinede birdenbire nüfus patlaması

yaşanmıştır. Kıtkaaat geçinen yerli halkın yanına bir sürü işsiz güçsüz göçmen ilave edilmiştir. Göç tüm toplumu iktisadi sosyal dengeyi altüst eden dehşetli bir olaydır. Hatta büyük bir kıtlık ve kuraklık baş göstermiştir. Bu hadis kitaplarında DUALAR bölümü ile İstiska(yağmur duası) bahislerinde yakinen görülür. Kısa sürede üretim ve tüketim arasındaki uçurumu kapatmak mümkün olmayacaktır.

H. Peygamber muhacirlerin zor halini düzeltmek için ensarla aralarında Kardeşlik Anlaşması gerçekleştirdi.Bu anlaşma tarihte görülmemiş tarihe örnek olucak bir anlaşmadır. Hicretten 5 ay sonra yapılmıştır.186 muhacir bu anlaşmaya dahil oldu. Muhacir kardeşinin bağ bahçelerinde çalıştı. Ensarda kardeşine yardım etti bu H.7. yılına kadar Hayberin Fethine kadar devam etti.

Hicret 1 yıl bile geçmeden Mekkeli putperestler saldırıya geçti. ve 10 senelik medine hayatı Bedir, Uhud, Hendek, Hudeybiye Sulhu, Mekke Fethi,

Tebük Seferi ile BİR HARB HALİ ile geçmiştir. 37 büyüklü küçüklü gazve serriyyeler vuku buldu.

H. Peygamber fakirlikle mücadelede ,fakirin gözetilmesi ve sürekli olması yönünde ciddi adımlar atmışlardır. Bunlardan bazıları ;

- 1- Muhacir-Ensar Kardeşlik Anlaşması
- 2- Kölelerin özgürlüğe kavuşturulması
- 3- Muhtaçlara devlet eliyle toplanan genimet ve zekattan yani devlet bütçesinden pay ayrılması
- 4- Diğer yardımların teşvik edilmesi

Hız Peygamber döneminde fakir, yoksul, köle, yetim hakir görülür ikinci sınıf muamelesine maruz kalırlardı. Özellikle müşrikler Hz. Muhammedle konuşmak istediklerinde onlardan birinin kimsenin yanlarında olmasını istemezlerdi. Peygamber onların yanlarında yer almış, değer vermiştir.

Size cennetlikleri bildireyim mi? Onlar hem zayıf oldukları hem de halk tarafından zayıf görüldükleri için kimsenin önemsemediği ve fakat şöyle olacak diye yemin etseler, isteklerini Allah'ın gerçekleştireceği kimselerdir.

Yemeğin en kötüsü zenginlerin davet edilip fakirlerin terk edildiği velime yemeğidir.

4- FAKİRLİKLE İLGİLİ HADİSLERİN KRİTİĞİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ (Bu başlık tekrarlar içeriyor)

İslam fakirliği taktis edip onu eziyet görmez, eski hnt tasavvufunu ve ruhbaniyeti şiddetle reddeder. Hadis kaynaklarında fakirliği zahiri manada övücü pek çok hadis vardır. Bu hadislerin arka planında yatan gerçek manada fakirliği özendirme mesajlarının olması söz konusu değildir. Bu konudaki zayıf mevzu hadislerle amel edilmemesi gerekir.

Bir lokma bir hırka fikrini felsefeleştirenler fakirliği kutsal bir olgu görürler. Zahidane, sufiyane, mistikvari yaşadıkları gibi toplumada bunu sevdirmeye çalışırlar. Neticesinde tembel, tevekkülcü, teslimiyetçi, kaderci, sefil, fakir bir nesil yetiştirmeye çalışmışlardır.

HADİSLER

1- Cennetin kapısında durup baktım. Bir de gördüm ki, içeri girenlerin çoğu yoksullardı. Zenginler ise hesap görmek için alıkonulmuştu.

Cehennemlik olduğu kesinleşenlerin de ateşe girmesi emrolunmuştu.

A- Hadislerde cennet ve cehennem tasvirlerinden faal bir şekilde çalıştığı anlaşılır. Halbuki cennet cehennem dünya hayatı sona erince faal olur. Hz.

Peygamber mazi sigası kullansa dahi cennet ve cehennem faal duruma geçmediğine göre bu anlatılanlar kıyametten sonra olacağı aklımıza gelmeli

B- Cennete girenlerin çoğunun fakir oluşu fakirliğin dinen mutlak değer yada zenginlikten üstün olduğu manasına gelmez.

C- İlahi emirlere riayet etmeyen bir fakirin Allah katında hiçbir değeri yoktur. Fakiri değerli kılan sabrı, şükrü, Allahın emrine itaatidir

D- Dünyada zenginlere oranlara fakirler daha çoktur buna mukabil fakirlerin cennetteki oranı çok olması gayet normaldir.

E- Zenginlerin servetlerinin hesabının zor ve çetindir deniyor mal ve mülklerinden hesaplarının uzun sürmesi doğaldır. Nereden kazandığı nereye harcadığı gibi durumların hesabını vermek zorundadır.

F- İnsan salt fakirliği ve zenginliği ile cennete gitmez Allahın rızası ve manevi özelliklerinden cennettedir

2- Dünya tatlı, göz kamaştırıcı ve çekicidir. Allah sizi halife kılmıştır. Orada nasıl davranacağınıza bakacaktır. Dünyaya aldanmaktan sakının. Kadınlara kapılmaktan korunun. Çünkü İsrailoğullarında ilk fitne kadınlar yüzünden çıkmıştır./Mallar ve oğullar dünya hayatının süsüdür

A- Hadisin başında dünyanın cazibesinden bahsediliyor kişi bu cazibe ve kadının çekiciliğinden gayri meşru yollara düşebilir. Burada Peygamberimiz kaza görevini yerine getiriyor.

B- Dünyanın ve kadının kötülenmesi yada terkedilmesi söz konusu değildir.

C- İnsan dünya ve nimetlerle imtihan edilir.

D- Dünyadaki tüm güzellikler ve nimetler insan için yaratıldı. Bunların kötü telakki etmek yanlış ve naslara aykırıdır. Dolayısıyla meşru ve helal olan dünya nimetlerinden istifade esastır. Deki Allahın kulları için yarattığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kıldı. ARAF/32

3- Benden sonra size dünya nimetlerinin ziynetlerinin açılmasından (gönlünüzü onlara kaptırmanızdan) korkuyorum.

A- İstikbale matuf söylenmiş ve zenginliğin risklerine uyanık olmak gerektiği ve yoldan çıkarıcı bir unsur olduğu söyleniyor.

B- Nimetler burada kötülenmiyor sadece kişinin ahireti unutarak kendini dünyaya kaptırmasından duyulan endişeden bahsediliyor.

C- Hz.peygamber çalışmayı , parave serveti kötölemiyor. Aksine çalışıp kazanmayı tavsiye edici hadisler mevcuttur.

D- İnsanda mal servet sevgisi tabii olarak vardır. Bu duygu yerinde kullanılırsa gayet faydalıdır çünkü hayır için kullanılan zenginlik bu duygu ile imkanlaşır

E- Bu hadislerle İnsan dünyanın yani maddenin esaretinden kurtulup kulluğu tercih eder maldan el etek çekip münzevi hayat yaşaması öngörülmez.

4- Çiftlik ve akar edinerek dünyaya rağbet etmeyin

Manevi değer ve sorumlulukları unutarak dünyaya aşırılık göstermeyin demek istiyor. zenginlik nehyedilmiyor.

5- Dünya ve dünyalıklardan yüz çevirki Allah seni sevsin halkın elinde olandan yüz çevirki insanlar seni sevsin.

A- Hadis kimsenin malına şöhretine göz dikmemek,kıskanmamak,çalışmak,kendi kazancına razı göstermek,kiseye yük olmamak,hizmeti karşılıksız yapmak şeklinde anlaşılmalıdır.

B- Başkalarının servetine göz dikmek gayrı meşru yollara sürüklenir. Bunu yapanlar neticede pişmanlık duyarlar

C- Burada kişi ahireti unutturcasına aşırılık göstermemesi gerektiği öğütleniyor. İnzivaya çekilmek anlaşılıyor.

D- Tok gözlülük ve gönül zenginliğine işaret ediyor.

6- Hz. Peygamber kendini sevdiğini belirten sahabeye : Eğer beni seviyorsan, o halde fakirliğe karşı kendine bir zırh hazırla. Çünkü fakirlik, beni sevene selin son ulaşacağı yere varmasından daha çabuk ulaşır

A- Hz.Peygamber beni seveceksen islamdan dolayı başıma gelen tüm sıkıntılara dayanmalısın bunlar seninde başına gelebilir. İşte bu sıkıntılardan biride fakirliktir. Destekliyici hadis mümin erkek ve mümin kadın Allaha günahsız olarak kavuşuncayya kadar kendisinden çocuğu ve malından bela eksilmez.

B- Fakirliğe karşı zırh hazırlanılması isteniyor.Çünkü onun arkasında maşakkat bela musibet vardır . Ve En sağlam koruyucu ise sabırdır

C- Peygamberimizi gerçekten çok sevenin Onun yolunda bu gibi olayların başına gelebileceğini hesaba katarak yoluna baş koymaları gerektiğini bildirir

D- Zırhtan kinaye yoluyla sabır kastedildiği anlaşılmaktadır.

7- Dünyadan bana ne ki? Benimle dünyanın misali, bir yaz günü yolculuk yapıpda, bir ağacın altında uyuyan, sonrada bırakıp giden kimsenin misali gibidir./Dünyada sanki garib veya yolcuymuşsun gibi ol. Kendini kabir ehlinde say.

A- İhtiyaç sebebiyle gurbete gitmiş işi bitince asıl vatanına dönecek kişi veya henüz istediği yere varamamış bir yolcu gibi olmak demek.

B- Dünyayı geçicilik sıfatının üstüne çıkarmamak, asıl vatanın yerine koymamak

C- Mutlak ölüm olacağından dünyada azgınlığa düşmemek için şimdiden kendini ölmüş bilmek kişi için çok etkili düşüncedir. D- İnsan dünyada yabancısıdır asli vatani cennettir.ve buna binaen insan sürekli yabancılık çekmekte özvatani özlem duyar. E- Hadiste benzetme yapılarak dünyanın geçiciliği,birgün mutlaka terkedileceği,hesabın olacağı vurgulanıyor.

8- Şüphesiz her ümmetin bir fitnesi vardır. Ümmetimin fitnesi(imtihan vesilesi) de maldır.

A- Fitne kelimesi bazı ayetlerde ve bu hadiste imtihan manasında kullanılıyor.

B- Çok çeşitli imtihanlar vardır. Mal çocuk servet makam şöhret gibi kendisine emanet edilen herşey.

9- Muhacirin fakirleri zenginlerinden 500/40 sene önce cennete girerler.

A- İki hadisteki rakam farkı tahtid değil çokluktandır. Bu şekilde aralarında telif edilmiştir.yani kesretten kinaye düşünülür

B- Hadislerde temel nitelik sabreden fakirlere , şükür sahibi zenginler öne geçirilir buna göre fakirlerin öne geçmesi gibi bir genelleme yapılamaz

C- Cennete en son girecek fakir olduğu gibi ilk girecek zenginde vardır. Hz. Peyhgamber doğru ve güvenilir tüccarın peygamberler, Sıddıklar,şehitlerle haşroluğunu ifade etmiştir. Servetsiz fakirin hesap vereceği dünyalığı olmadığına cennete önce girmesi normaldir.

İbni Hazm : muhacir fakirlerin cennete zenginlerden önce girmelerinin sebebi fakir olmalarından değil amellerinin fazla oluşuna bağlıdır.

İbni Teymiyye : Fakirlerin cennete önde girmesinin sebebi onların hesap vereceği servetleri yoktur zengin servetinin hesabını vericidir. Ancak cennete girince haseneleri daha fazla ise dereceleri fakirden üstündür.

D- Servetsiz fakirin hesap vereceği dünyalığı olmadığı cennete önce girmesi normaldir

İbni Kayyım el-Cevziyye : hadis fakirlerin cennete önde gireceğinden bahsetsede derece ve makamda zenginden üstün olduğuna dalalet etmez. Şükredenzengin, adaletli yönetici hesaptan dolayı cennete geç girsede derecesi fakirden üstün olabilir.

ÖRN: Abdurrahman b. Avf mal çokluğundan hesabı uzaması sonrada Rasulullah ve arkadaşlarına katılması islamı önde kabulünden cennet ile müjdelendiği

E- Allah katında değerliliğinin ölçüsü TAKVA (Allahtan sakınma) dır.

F- Fakirlik dünyada sıkıntı ve elem sebebidir. Zenginler böyle bir elemi tecrübe etmezler

10- Uyanık olunuz! Şüphesiz dünya değersizdir (melundur). Dünyada olanlar (mal mülk) de kıymetsizdir. Ancak Allah Teâlâ'nın zikir i ve O'na yaklaştıran şeylerle, öğretici ve öğrenici olmak müstesnadır.

A- Melun : Allahın rahmetinden uzak olan ,Allah katında makbul olmayan ,Onun iltifat ve sevgisinden uzak olan şey demektir.

B- Dünyada değersiz telakki edilen şeylerin kişiyi Allah yoklundan alıkoyan herşey düşünülür.

C- Aldatıcı olan şeyler kulu Allahtan ayırdığından Allah katında makbul ve sevimli sayılmamıştır.

Mübarekfuri : Değersiz kabul edilen şeyler meşru olan nimetler ve lezzetler değildir aksine onlar insanı Allah yolundan alıkoyan hususlardır.dolayısıyla meşru olan dünya nimetlerini peygamberlerde kullanır

11- Yaşlının kalbi iki şey hususunda : Dünya sevgisi, tûl-i emel (uzun yaşama sevgisi) hep genç kalır./ Eğer dünya, Allah katında sivrisineğin kanadı kadar bir değere sahip olsaydı, Allah hiçbir kâfire dünyadan bir yudum su bile içmezdi

A- Allahın kendi yarattığı dünyadan kötü ve çirkin diye bahsemesi diğer naslarla çelişir.

B- Allah katında değersiz olan dünya kulluğun olmadığı ahiretin unutulduğu dünyadır. Bu dünya haramlarla çirkinliklerle çirkeflikle doludur. Allahın hoşnutluğu kulluğumuzdandır.

C- Fakirlikle ilgili hadislerde yoksulluk karşısında sabr ve metanet gösterilmesi gerektiğifakirlik insanda eksiklik olmadığı vurgulanıyor. Zenginlik ve çalışmayla ilgili hadislerde fakirlikle mücadele fakirlerin korunmasında gayret gösterilmesi teşvik ediliyor. İki grup hadiste çelişkiden ziyade denge, destek ve uyum gözüküyor.

DÜNYA VE AHİRET MUKAYESESİ

1- Hz. Muhammedin dünya tanımı : Dünya müminin zindanı , kafirin cennetidir. Buna binaen dünya mümin için sıkıntılı kontrollü sınırlayıcı kurallara uyan nefsinin dizginleyici olmalı ve neticesinde cennetin bol nimetlerine erişir kafir için böyle bir durum yoktur.

2- Hz. Muhammedin duası: Allahım gerçek hayat sadece ahiret hayatıdır. Gösteriliyorki Ahiretin sonsuzluğu sınırsız nimetleri ,dünyanın geçiciliği sıkıntılı oluşundan dolayı unutulmamalı ve dünya hayatının tercih edilmemesi gerekir

3- Ayet ve hadislerde dünyanın değil içindeki niyet ve tavırlar zemediyor.servet iç dünyamızı ele almadıkça dünyanın nimetlerinden yararlanmak yasak değildir. Hatta bunları yasaklayanlara kuran ağı ve iğneleyici şekilde reddeder.

Verilen hadislerde Hz. Peygamberin fakirliği övücü ona teşvik gibi ifadeler bulunmamaktadır. Zira fakirliğin utanılacak bir durum olmadığı şuurunu vermek onurlu şerefli şekilde yaşamaları gerektiği ve onlara sürekli teselli vermiştir.

Esas husus fakirin hor görülmemesi haklarının gasp edilmemesive korunup gözetlenmesi gerekir

Allah mümin fakir ve iffetli kulunu sever. Görülüyorki fakir burada tek başına mutlak olarak kullanılmamış başka niteliklerde zikredilmiştir.

Dinar (Altın), dirhem (gümüş), kumaş ve abaya kul olanlar helâk oldular. Eğer onlara istedikleri verilirse hoşnut olur, verilmezse hoşnut olmazlar.

Sizler için fakirlikten korkmuyorum. Fakat ben, sizden öncekilerin önüne serildiği gibi dünyânın sizin de önünüze serilip onları dünyâ için yarıştıkları gibi sizin de yarışa girmenizden, dünyânın onları helâk ettiği gibi sizi de helâk etmesinden korkuyorum.

Ensardan Amr b. Avf : Resûlullah harp etmeksizin Bahreyn ahalisiyle sulh akdetmiş ve onlara Ala b. Hadramiyi emir tayin etmiş toplanan cizye mallarını getirmek üzere Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı da Bahreyne gönderdi Ebu Ubeyde (r.a.) de

cizye mallarını Medine'ye getirdi.bu geliş sabah namazına denk geldi Ensar sabah namazını kılar kılmaz hemen Ebu Ubeyde (r.a.)'yi karşıladılar.Resûlullah (s.a.v) ashabı bu halde görünce gü•lümseyerek onlara:Öyle sanıyorum ki, Ebu Ubeyde'nin glişini ve onun birçok mal getirdiğini duydunuz da onu sevinçle karşılıyorsunuz" buyurdu.Evet, ya Resûlallah diye tasdik ettiler. Ve Hz. Muhammed yukarıdaki hadisi bildirdi.

Bir koyun sürüsüne saliverilmiş iki aç kurdun o sürüye verdiği zarar mala ve mevkiye aşırı düşkün bir adamın dinine verdiği zarardan daha büyük değildir.

İdeal insan tipi tarifi : mal-mülk servet sahibidirler , Allaha karşı görevlerini ihmal etmezler. Madde ile ilişkisi doğal şekilde devam eder. Hz.muhammed Allah katında insan bir tarağın dişleri gibi eşit kabul etmiştir .

İnsanın içersindeki mala karşı düşkünlüğü sifıra indirgenemez nötr hale getirmek mümkün değildir. Sadece bu duygu eğitilerek kontrol edilebilir.

Hız. Peygamber mevcut imkan ve tedbirle ortadan kalkmayan yokluk halinde hiçbir karamsrlık aşğılık duygusuna kapılmadan fert olarak mutlu kalabilme yollarını göstermiştir. Fukaralık lafı etmeyen ,açlığını dile getšrmeyen ,vakarlı haysiyetli karakter yapıli insan yetiştirmek esas alınmıştır. Ve insana kanaat, sabır, şükür, istiğna, tevekkül, bereket tavsiye etmiştir.

Allahın kulunda sevdiği fakirlik kalp fakirliğidir. Kalbin Allah için kırılmış zeli ve mütevazi olmasıdır. Bu servetle zengin olan kişi iççinde geçerlidir.

Kim geride bakıma muhtaç kimseler bırakırsa onların bakımı bize, geride mal bırakanın malıda mirasçılara düşer.

5- VARLIKLI ve ZENGİN OLMAYI TEŞVİK EDEN HADİSLER

Kişinin çalışması ve kazancını araması ayet ve hadislerde ilim öğrenmesi gibi müslümanın üzerine farz telakki edilmiştir..islami değer ölçülerinde mal amaç değil araçtır. Nefsi perişanlıktan koruma vasıtası müminin izzet ve şerefini korumanın bir yoludur. Zenginlik kütü insanların eline geçtiği taktirde toplumun tahribatına neden olabilir. Çünkü zenginlik keskin bir bıçak gibidir. Ve zenginlikte fakirlik olgusu gibi hayır ve şer olması mutlak olarak değilde kişinin kullandığı yere göre değerlendirilir.

Ancak iki kişiye gıpta edilmeye değer :Birisi, Allah'ın kendisine Kuran ihsan ettiği ve gece-gündüz onunla meşgul olan (okuyan,amel eden)kimsedir. Diğeride Allahın verdiği malı gece-gündüz fakirlere infak eden kimsedir.

İyi bir mal iyi bir insan için ne kadar güzeldir.

Muhakki Allah muttaki zengin ve kendini gizleyen kulunu sever . hadiste gönül zenginliği tevili olsada Kadi İyad maddi zenginlik demiştir.

Beş şey gelmeden önce, şu beş şeyin kıymetini bilin:

- 1- İhtiyarlık gelmeden önce gençliğin,
- 2- Hastalıktan önce sağliğin,
- 3- Meşguliyetten önce boş vaktin,
- 4- Fakirlikten önce paranın, zenginliğin,
- 5- Ölmeden önce hayatın, dünyada âhireti kazanmanın kıymetini bilin!

Hız.muhammedin Enes b. Malike duası : Allahım bunun malını ve evladını çoğalt. Kendisine onda bereket ihsan et. Doğru sözlü ve kendine güvenilir tacir(ahirette)peygamberler siddikler ve şehidlerle beraber olacaktır.

Hiç kimse, kendi elinin emeğiyle kazandığından daha hayırlı bir lokma yememiştir. Allah'ın peygamberi Davut(a.s.) da kendi elinin emeğini yerdı.

Rasûlallah, en temiz kazanç hangisidir? diye sordular. O (s.a.v.) şöyle buyurdu: Kişinin kendi elinin emeği birde dürüst ticaretin kazancıdır.

Sorumluluk sahibi insan ancak iman emek alinteri ile kıymet kazanır.çalışmayan başkasına yük olmaktan kurtulmaz . bu yüzden ne şartlarda olursa olsun çalışmak yük olmaktan daha evladır.

Kuvvetli mümin zayıf müminden daha hayırlı ve daha sevimlidir. islamın Müslümanda arzu ettiği beden kuvveti olsa dahi Kuvvetli Mümin iman yönünden,irade,ahlak,şecaat,ruh,akıl ve vücut yönünden kuvvetli olan insandır.

Üstteki el (veren el) alttaki elden (alan el) daha hayırlıdır. Üstteki evden kasıt infak eden kişi alttaki elden kasıt ihtiyacını karşılamak için alan kişidir. Bunu idrak eden şahıs vakarını korumak cemiyette şerefli mevkide bulunmak için

mutlaka kendini rızkını kendi temin etmeye toplumu yok olma zilletinden kurtulma gayreti eder nimetlerden yararlanmak için meşru yollara başvurur. Alnının teriyle kazanma zevkine erer.

Servet bir Müslüman için ne güzel arkadaştır. Yeterki o servetinden fakire yetime ve yolcuya vermiş olsun Amelin geride bıraktığı kişiyi nesebi ilerletemez. Neseb başlı başına bir ilerlilik ve üstünlük sebebi değildir.

H. Muhammed bu konuya çok önem vermiş ve dualarında bulundurmıştır. Ve Allahtan zenginlik ,bolluk istemiş acizlikten, tembellikten, korkaklıktan , ihtiyarlıktan, kıtlıktan, zayıflıktan, fakirlikten Allaha sığınmış,kendisini bu afetlerden korumasını istemiştir.

H. Peygamberin insanın çalışmasının kendisi için olduğunu vurgularken aile fertlerinde geçimi için gerekli olduğunu da ifade eder.ve bundan övgüyle bahsetmiştir.

H. Peygamber zenginliğe karşı olsaydı o Mekkenin en zengini H. Hatice ile evlenmezdi, herkesin fakir olmasını sağlardı , sahabe içinde zeengin kişi bırakmazdı .

Sahabe arasında1. Sırada olan en efdal sahabe H. Ebu Bekir zamanın ileri gelen zenginlerindendi. H. Muhammed zaman zaman onun zenginliğinden faydalanmıştır. Ve bunu birçok yerde ifade etmiştir .Ebu Bekirin malı bana fayda verdiği kadar hiçbir mal bana fayda vermedi . buna benzerde bir çok sahabe bulunuyordu. Ve onlar hiçbir zaman bu yönüyle kınanmamışlardır.

İslamda insanın AĞNİYA-Yİ ŞAKİRİN (şükreden zengin) veya FUKARA-Yİ SABİRİN (sabreden fakir) den olması makbuldür.

Ayet ve hadislerde Mali İbadetler olarak değerlendirilen: hac,infak, zekat,cihad amellerin övülmesi dolaylı şekilde servetin övülmesi demektir.

Nimetlerin artırılması için şükrün gerekliliğine değinilip şükrün neticesi kötü olamaz.

Malın önünde öldürülen şehittir.

İnsan için çalıştığının karşılığından başka bir şey yoktur.insanın yaptığı amelinin karşılığı mutlaka görülür sonrd a yaptıklarının karşılığı tamamen verilecektir.Necm/39-41

Allah geçiminizi temin edesiniz diye gündüzü dinlenesiniz diyede geceyi yaratmıştır. Nebe/10-11

Allah fakirliği yokedecek çalışmayı tavsiye eden ayetlerde inanan insanı aksiyoner olmaya teşvik eder .

İnsan maldan doğacak fayda ve zararları tam manasıyla bilir ve ona göre hareket ederse bu davranışı onun için iyi neticeler doğurur fakat nereden, nasıl kazandığı ve harcadığı dikkate almadan haram helal ayırmadan gücünü mal edinmeye harcarsa özellikle manevi sıkıntılarla başbaşa kalır.

Mevlana Mesnevîde: insanla dünya arasındaki ilişki gemi ile su arasındaki ilişkiye benzer. Gemi için su gerekli insan içinde dünya gemiyi hareketlendiren su geminin içine girince onu batırır.dünyada böyledir.

Hadislerde zenginlik kötülenmiş olsaydı Kitabul Kesb, Kitabul Buyu, Kitabul Ticarat bölümleri olmazdı

6- HZ. PEYGAMBERİN FAKİRLİK ve ZENGİNLİKLE OLAN İLİŞKİSİ

❑ İslam coğrafyası fetih yollarıyla genişledi Müslümanların buna paralel olarak mal varlıkları arttı hatta Ömer b. Abdülaziz döneminde zekat vericek kimse bulunamıyordu. İslam düşmanlık ve çatışmaya yol açan sınıflaşmaya daima karşıdır. İnanan kesim birbirine kardeş gözüyle bakar. Zengin olan Abdurrahman b. Avf, Osman b. Afvan gibi zevat muhacir fakirlerden Ebu Hureyre,Ebu Zer, Bilal gibilerle daima yanyana idiler.

❑ Bazı kaynaklarda H. Muhammedin hayatı boyunca fakir aklıktan karnına taş bağlayan ekmek dahi bulamayan bir peygamber olduğu ifade edilir. Ancak bu bilgiler eks,kt,ir efendimizin varlıklı dönemlerinden hiç bahsedilmez. Peygamberimiz statik,sabit,monoton olmayan çok hareketli bir hayatının olduğu müşahade edilir. Dolayısıyla o sürekli maddi sıkıntılar çekmemiştir. Efendimizin hayatını tamamiyle görmek gerekir.

❑ Çocukluğunda çobanlık yaptı,amcası Ebu Talib ile yaptığı Busra Seferinden Risaletine kadar ticaretle igilendi.ayrıca risaletten sonrada ticarete bizzat olmuş Medine pazarında tedbirler almıştır

❑ H. Haticenin teselli sözlerinde (sayfa/5) onun misafşre veya fakire vericek kadar ekonomik güce sahip olduğu görülür.

❑ H. Peygamberin fakirlik ve zenginlikle olan ilişkisinde zıt 2 grup rivayet gözüktür.

1- Peygamberimizin maddi sıkıntı çektiğini göstermekte özellikle Medine döneminin ilk yıllarında yaygın olarak bu sıkıntının topluca yaşandığını anlatmaktadır. Özellikle H.4. asırda ferahlama dönemi başladığı ve bunun devam ettiği söylenir.

2- Peygamberimiz ve ailesinin belli oranda maddi refaha kavuştuğu maddi sıkıntıların hafiflediği söz konusudur.

❑ Bahsedilen ferahlama döneminde Efendimiz tok gözlü, sade yaşamayı tercih edip infak ve tasadduk erdemini terketmeyip buna devam etmiştir. Hatta bu dönemde dahi ara ara sıkıntı çekmiş olabilir.

❑ Hz. Muhammed varlıklı olduğu dönemlerde eski sade yaşantısını bırakmayıp hayatını devam ettirmiş olabilir ki bu günümüzde rastlanılan bir tutumdur.

A- HZ. PEYGAMBERİN MAL VARLIĞI

1- Peygamberimiz Hz. Hatice ile evlendiğinde maddi olarak müreffeh bir devreye girmiştir. Özellikle ticari işlerinin tümü peygamberimize geçince eskiden elde edemediği büyük kar lde etmeye başladı. Bu şekilde Hz. Muhammedin emin,doğru,dürüst,doğru sözlü,kerem ve ihsan sahibi, cömertlik, müsamaha, merhamet,muhtaçlara yardım,fakiri himaye,akıl,zeka gibi özellikleri Kureyşlilerin Arapların daha çok dikkatini çekmeye başladı.

2- 3 yıllık muhasara altında tutuldukları dönem çok acı ve sıkıntılar çekmişlerdir. Ayrıca bu dönemde Hz. Hatice ve Ebu Talibi kaybetmiştir.

3- Kaynaklardan ticareti daha hicretten önce bırakmıştı. Belki Hz. Haticenin vefatından sonra ticari faaliyetlerini durdurmuştu. Ve yaptığı işlerin karşılığında maaş almazdı.

4- Onun hediye fey ganimetlerden payına düşen bir takım gelirleri olmuştur. Ayetlerde bu tür gelirlerin kendisine ve ailesine caiz olmadığını bildirmiştir.

HZ. MUHAMMEDİN MAL VARLIĞININ ve GELİRİNİN KAYNAKLARI. (bu bölümün dipnotları önemli gibi kitaptan okumakta fayda var)

1- Kendisine sevdiklerinin verdiği hediyeler.(Hurma bahçeleri,eşya,hayvan)Bazı zenginlerin süt veren develer ve bahçelerin bir kısmını Hz. Peygambere bağışta bulundğu bilgisi vardır. Efendimiz hediye caiz olmadığı gibi sadaka ve zekat ta kendisine mübah değildi.

ÖRN: Beni Nadirli Yahudi iken sonra Müslüman olan Muhayrik vasiyet yoluyla Hz. Peygamber 7 adet bahçe bırakmıştır. Hz. Muhammedin ilk olarak malik olduğu arazi budur. Mısır Kralı Mukavkis , Mariye isimli cariye ve başka hediyeler göndermiş,Kurayza ve Nadiroğullarının arazileri fethedilene kadar hurmalık bağışı kabul edilmiş ondan sonra kabul edilmedi. (Enes b. Malik bunu rivayet etmiştir)

2- Gayri Müslümlerden vergi olarak toplanan FEY gelirlerinden hissesine düşenler.

3- Savaşlarda edinilen ganimetlerden hissesine düşenler. Onun fey ve ganimet geliri ayetlerde belirtildiği kadardır.(1/5) Hayber nakdi meblağ(H.7.), Fedek(bolca gıda), Nadiroğullarından payına düşen arazi ve hurmalıklar.

Hz. Muhammed payına düşenlerin fazlalılarını devlet hazinesine aktarır ve fakirletre bölüştürdü.

Babasından Ümmü Eymen adlı cariye, 5 deve, biraz koyun, Şükran isimli köle ve oğlu miras olarak kaldı. Annesinden bir ev , Hz. Haticeden ev , biraz

menkul mal kaldı. Peygamberimiz hicret edince iki evede Abdülmüttalibin oğlu Akıl el koydu ve satıldı.

İbn Sad ve İbnul Esir: 20 süt veren deve, 7 şer koyun,keçi ve at, katır ve merkepleri olduğunu söyler. Köle ve cariyelerindende bahsedilir

İbn Kayyim el-Cevziyye :45 sağılan deve,100 koyun veya keçi, 15 kadar at

İbn Abbas :100 deve Veda haccında kesmeye niyet ettiği 100 deveden 63 bizzat kendi kesmiş diğerlerini Hz ali kestirmiş.

7 süt devesini ikisini Nabt Pazarında sattığı ifade edilir.

Hz.Aşeden rivayetle Resulullahın yatağı : yüzü tabaklanmış deriden içide yumuşak hurma lifindendi . zaman zaman kuru hasır üzerinde uyudukları olurdu . yatak hususunda daima sert serin tutan malzemeyi tercih etmiştir. Hz. Aişenin döşəğinin yüzü meşindi. İçindede hurmalifi vardı.

Efendimizin her hanımının evi vardı . onların mülkiyetleri peygamberimiz tarafından bağışlanıp kendilerine aitti . onlar ortadan kalkınca evler Mescidi Nebeviye dahil edildi. Azatlı köleler ve hizmet edenlerdende bahsedilir.

İbn Hişam : Hz. Peygamber hanımlarına 400 dirhem mehir verdiğini ifade eder.

Kadınlar asla boş durmazdılar el işleri yapardılar. Esmâ binti Umeyy el işi, hanımı Zeynep binti Cahş dikiş ile ilgilenirdi. Bazı hayvan derilerini işleyerek kocalarına elbise dikerlerdi. Hz. Aişe kendi iç çamaşırını dikerdi. Hz. Peygembere hırka ördüğü rivayet edilir.

H.9. yıl gelir kaynağı çoğalsada kendi hayat seviyesini artırmamıştır hatta bu durum hanımlarıyla aralarını açmıştır.

Nadiroğullarından kalan hurmalıklardaki mahsulü satar aldığıylada ailesinin bir yıllık gelirini karşıladı. Gerisini devlet malına katardı. Bazı tasavvuf ehli mal biriktirmeye hoş bakmamışlardır. Tevekküle aykırı düşünmüşlerdir.

KURTUBİYE GÖRE Hz. Peygamberin fakirlik ve zenginlik ilişkisindeki safhalar:

A- Fakirlik Safhası : İlk dönem fakir olup sabır ve tahammül safhası

B- Zenginlik safhası : Fetihler yoluyla elde edilen menkul ve gayrı menkullerle ulaşılan maddi refah seviyesi . peygamberimiz ihtiyaç sahiplerini unutmamış onlarida imkanlardan yararlandırmıştır.

C- Orta hal safhası : Başkasına muhtaç olmayacak seviyede bulunduğu safhadır. Hz. Peygamber bu hal üzere vefat etmiştir

KADI İYAD : Oysa O fakir değildi birçok yerler fethedilmiş ganimetlere kavuşmuştur. Hatta veda haccında 100 deve kurban etmişti.

Allahım , Muhammed ailesinin rızkını kendilerine yetecek kadar ihsan eyle . duasıyla yoksulluğu istemediği el açmayı arzu etmediği görülür .

Hz. Fatıma Hayber,fedek,nadiroğulları arazilerinden hissesine düşeni almak için Hz. Ebu Bekire gitmiş bize mirasçı olunmaz bıraktıklarımız sadakadır.

Mirasçılarım hiçbir dinarı bölüşmesinler hanımlarından nafakasından ve amilimin masrafından başkası sadakadır. Hadisleriyle karşılaşmış ve arazilerden pay alamamış , ancak Hz Fatıma ısrar etmiştir. Vefat ettiklerinde Resulün bu hükmüne karşı ihtilaf edildi.

A- Bir kısmı miras malı sayarak mirasçılara taksimini istedi

B- Birkısmı halife olacak kimseye bırakılması ve malları amme işlerine ,cihada harcamasını istemişler ve hazine malı olduğunu söylemişlerdir.

C- Hukukçuların ekseriyeti zekat ve diğer gelirler amme işlerine genel menfaatlerine harcanır görüşündeler.

D- Hz.Abbas geriye kalan malın Hz. Fatıma ve peygamber hanımları varisleri arasında paylaşılmalı görüşünü savunmuşlardır.

E- Hz.Ebu Bekir Hz. Ömer ve bazı sahabeler vakıf arazisi olduğunu ve ailesine verilemeyeceğini harcanacak yerlerin belli olduğunu savunmuşlardır. Bu yüzden Hz. Fatıma ve Hz. Ebu Bekirin arasında kırgınlık olmuştur.Fatıma ölünceye dek bu devam etmiştir. Şia bu sebeple onlara muhalefet etmiştir.

Hz. Muhammedin mütevellisi olduğu ve vakfettiği bu mallarla hanımlarının yıllık nafakasını,ordunun giderlerini , olağanüstü harcamalara , zaruri ihtiyaçlara , misafirlerin ağırlanmasına , verilen hediyelere harcıyordu . hanımlarına verdiği nafakaların tasarruflarıyla muhacirlerde yardım ediyordu .

Hz. Muhammedin özellikle hicretin ilk yıllarında sıkıntı çektiğini doğrulayan hadisler :

❑ İbni Abbas: Resulullah yemeksizin peşpeşe birkaç gün gecelerdi,aileside yiyecek akşam yemeği bulamazdı,çoğu zaman ekmekleri arpa ekmeğiydi.

❑ Hz.Aişe : Muhammedin ailesi onun vefat ettiği güne kadar iki gün arka arkaya aepa emeğiyle karnını doyurmadı.

❑ Enes b. Malik: Resulullah Allaha kavuşuncaya kadar ince undan yapılmış ekmek kızarmış koyun eti yememiştir.

❑ Hz. Aişe : Muhammedin aile efradı Mesineye geldiği günden vefat ettiği ana kadar 3 gün arka arkaya karınlarını buğday ekmeğiyle doyurmadı

❑ Hz. Ömer : Ben Resulullahın gün boyu açlıktan kıvranıp karnını doyuracak adi hurma bile bulamadığını gördüm

❑ Hz. Peygamberin midesine bir günde iki ayrı çeşit yiyecek girmemiştir.eğer et yemişse ona başka bir şey katmaz hurma yediye ona başka bir şey katmaz,ekmek yediye ona başka bir şey ilave etmezdi.

Müslümanlar ekonomik yönden birçok sıkıntılar çektiyselerde Hayber Fethinden sonra büyük bir ferahlama dönemine geçmişlerdir.Hayber arazisinin mahsullerinden her yıl zevcelerinden her birine 100 vesk buğday,80 vesk hurma ,20 vesk arpa verirdi .Hz. ömer döneminde Hayberin arazisini taksim etti resulullahın hanımlarına araziden kendilerine iktaen arazi vermek veya her sene 100 vesk buğday vermek arasında tercih hakkı verdi .

Ali Yardım : Peygamberimiz sofrasında uzun müddet su ve hurmadan başka bir madde bulunmayışının çoğu zaman açlık çekişinin sebebi onun

fedakar ve cömert olmasıydı . yoksa yokluktan değil kendi dışındaki muhtaçların çokluğundandır.böyle bir toplumda tıka basa yemeyi rahat yaşanmayı tercih etmemişti .her kademedeki insana örnek olma durumundaydı sürekli başkalarını kendimne tercih etmişti .komşusu açken tıkabasa karnını doyuran kimse (gerçek) mümin değildir . hadisinin bizzat yaşanmasıydı. Hz. Peygamberin geçim sıkıntısının ıztırarı değilde ihtiyarı demelerinin hakikatide budur.

Hz. Peygamberin 3 çeşit sofrasından bahsedilir:

A- Aile sofrası

B- Fakir ve misafir sofralar

C- Siyasi sofralar

Hz. Peygamberin tükettiği çok çeşitli yiyecek ve içecekler mevcuttur : deve,koyun,tavuk eti ,toykuşu,zebra,tavşaneti, kebab,helva,bal,kuru ve yaş hurma, süt,un çorbası, hurma şerbeti,acur,keş yemişi,kabak,tirit,tereyağ,peynir,zeytinyağ,karpuz,... gibi.hurmayı çok tüketti. Et konusunda hayvanın kol ve sırt kısmını tercih ederdi.

Hz. Peygamber devrinin sonlarına doğru devletin kurumsallaşması ve sınırların genişlemesiyle ticaret ziraat hayvancılık yanında memuriyet yeni

istihdam alanı olarak ortaya çıktı . fethedilen bölgelerde maaşlı valiler , kadılar , vergi tahsildarları ,hazinedarlar , kassamlar, vezzanlar,muhtesibler,

muallimler, imamlar, korucular gibi muhtelif devlet memurları tayin edildi .

B- HZ. PEYGAMBERİN SADE HAYATI , TOKGÖZLÜLÜĞÜ ve CÖMERTLİĞİ

Peygamberimizin Mekkenin en zengin hanımıyla evliliği,fethettiği yerlerden elde ettiği arazilerin küçümsenmeyecek kadar çok olması efendimizi maddenin esareti altına girmesine neden olmadı , maddeyi istediği şekilde kullanma iradesini her zaman göstermiştir.başkalarıyla paylaşma yoluna hassasiyetle daima yaklaşmıştır.

Hz. Peygamberin cömertliğinden daima ahlaki hasletleri içinde zikredilmiştir.insanların en cömerdi idi. Bu cömertliği risaletten öncedende mevcuttu. Hz.haticenin tavsiyelerinden bunu anlıyoruz. Cömert olmayı tavsiye etmiştir.

İbni Abbas : Rasulullah (iyilik yapma bakımından) insanların en cömerdi idi .En çok cömert davrandığı zaman ramazan ayıydı.

O hayatı boyunca sade yaşantıyı tercih etmiştir. Mal mülke asla düşkün olmamıştır.davası uğruna büyük fedakarlıklar göstermiştir. Ashabı suffanın her türlü ihtiyacını karşılar yetişemediği yerde diğer sahabeleri devreye sokuyordu.. kendisine gelen hediyeleri onlara verirdi.

Onun bir başka niyetliğinden biride başkalarını düşünmesi ve tok gözlü olmasıdır. O bir ikindi namazından sonra cemaat dağılmadan hızlıca evine gider sonra merakla bekleyen sahabeye evde bulunan bir miktar altın aklıma geldi elimde kalır korkusuyla gidip onları dağıttı m dedi . hastalığında dahi evinde 7 veya 6 altın hatrına gelince aynı işlemi yapılmasını istemiştir. Bu halde iken ölmeyi uygun görmemiştir.

Eğer Uhud dağı kadar altınım olsa, borç ödemek için sakladığım dışında, ondan yanımda bir miktar bulunduğu halde üzerimden üç gece bile geçmemesi beni sevindirir.

Bir seferinde birine vadi dolusu kadar koyun hibe etmiş adam şaşkınca etrafına : Gidin Müslüman olunuz Muhammed fakirlikden korkmadan çok büyük ihsanda bulunuyor.

Ashabın ileri gelenlerinden Cabir :ondan bir şey istenipte hayır dediği hiç görülmemiştir.

Huneyn ganimetlerinden kalpleri islama ısındırılmak istenlilere ikramlarda bulunmuştur.bunlar arasında mala düşkünlüğü bilinen Safvan b.

Ümeyye şaşkınlığını gizleyememiş : Rasulullah daha önce en çok buğzettiğim insan iken Huneyn günü bana o kadar çok verdiki en çok sevdiğim kişi oldu.

Kendisi ziyafet verdiği gibi ziyafetlerede katılıyordu. Evliliklerinde (Hz. Zeynep,HZ.Safiyye) düğün yemeği verdiği , hediye kabul ettiği gibi hediye verdiği (Hz.Ömerden deve satın alıp oğlu Abdullaha hediye etmiştir.) , Hanımlarının mehrini verdiği , hanımlarının ziynet eşyası kullandığı (ifk hadisesine sebep olan Hz. Aişenin kendisine ait gerdanlığın kaybolması bu kolye basit bir şey olsaydı kervanı bırakıp gitmezdi)

İnsan bir dere dolusu altını olsa, bir dere daha ister. Onun ağzını topraktan başka bir şey doldurmaz. Ama Allah, tövbe edenin tövbesini kabul eder. İnsanın hırsından bahsedilip infaka engel olmaması için eğitilmesi gerektiği

İnsan ihtiyaçlarsa bile onun iki duygusu hep genç kalır . Çok kazanma Hırsı ve çok yaşama arzusu .

Osman Türer : onun sade yaşamından bilhassa hayatının sonlarında istediği şeyleri elde etme imkanı varken ve dünyanın en güçlü devletlerinden birinin lideri olduğu halde mütevazı yaşantısını değişmemiş ve dünyevi nimetlere iltifat etmemiştir. Hep yerde oturmuş altına minder dahi koymamıştır.

Rabbim bana Mekke Vadisini benim için altın yapabileceğini teklif etti dedimki Hayır Ya Rabbi . ben gün olur doyar gün olur a çıkırım acıktığım zaman sana niyazda bulunur ve seni hatırlarım doyuncada sana şükreder ve hamdederim diyerek diğer kral ve melik bir peygamber olmak istememiştir.

Ashabından 4 kişiye 1000 deve paylaştırmıştı.umresinde 100 deve kestirip fakirlere yedirdiği, bir bedeviye koyun sürüsü verdiği , fethettiği Hayberden, kendisine ait fedek, Beni Kureyza , Beni Nadir topraklarından vermiştir.

Hz. Ebu Bekir , Ömer , Osman , Ali , Talha b. Ubeydullah , Zübeyr , Abdurrahman b. Avf , Sad b. Ubade gibi mal sahibi sahabeler Onu örnek

almışlardır. Peygamberimiz sadaka için emrettiğinde Hz. Ebu Bekir tüm malını Hz. Ömer yarısını getirdi ,ordu donatılması teşvikinde bulundu Hz. Osman 1000 deve ile orduyu donattı 10000 dirhem getirerek peygamberimizin önüne koydu. Ashabın bu tutumu onların cömerliliğinin göstergesidir.

7- ZÜHD ANLAYIŞI ve KRİTİĞİ

Hz.Peygamberin hayatı zühtle içiçe geçen bir hayattı.çünkü o sosyal hayatın her safhasında toplumla içiçe yaşamış ticaretle ilgilenmiş mal-mülk sahibi olmuştur. Bundan anlıyoruz ki Zühd mal mülk edinmemek değil harama karışmamak servetin kulu kölesi olmamak demektir.

Zenginlik zühte aykırı değildir. Gerçek zahit tembel miskin asalak değildir. İslam fıtraten insana verilen nefsi öldürmek yerine onu eğitip terbiye etmeyi öğütlemiştir.

Kuran ; günahlara karşı müteyakkız olma durumunu (TAKVA) bizatihi şüpheli şeylerden kaçınmayı (VERA) teşvik etmekle beraber insanın gönül dünyasında zenginleştirmeyi hedeflemektedir

Fakr ve züdde reddedilen ; çirkeflikleri , menfaatperestlik ,bencillik , kin,gayz dolu insani ilişkiler , tüketim hastalığı, israf , gösteriş tutsaklığıdır

Zühd ; yapılacak birşeye malikiyete icabettir. Hakiki zahid dünyaya sahip olupda elinde tutan onun boyunduruğu altına girmeyendir. Maddeyi putlaştırmayandır.

A- ZÜHTÜN LÜGAT ve ISTILAH MANASI

❑ Arapçada z-h-d mastarıdır. Lügatte ; soğuk ve ilgisiz davranmak , meyletmemek , değersiz bulmak ve terketmek anlamındadır.

❑ Kuranda lügavi manada (zahidin şeklinde) geçmekte (Yusuf/20) istlahi manada hiç geçmez muhtevasıyla ilgili pek çok yerde zikredilir.

❑ Kuşeyri ; tanımla ilgili sufiler arasındada ihtilaf vardır der.

❑ Ebu Süleyman ed-Darani ; Zühd , seni Haktan alıkoyan şeyleri terketmendir.

❑ Abdullah b. Zeyd ; Zühd , dünyayı ve parayı terketmektir.

❑ Hasan Basri ; Zühd , dünyaya karşı zahid olmak, dünyacılara buğzetmek , dünyada bulunan şeylerden nefret etmektir.

❑ Zühd , dünyadan yüz çevirip ahirete rağbet ve meyil veya Allahtan başka herşeyden yüz çevirip , dünyayı terkederek Allaha dönmektir ve bu yüksek derecedir.

❑ Zühd hayatını yaşayan Zahid; Elinde mevcut olan dünyalığa sevinmeyen ve elden çıkan içinde hayıflanmayan kimsedir.

❑ Zühtün özü olan ilgi duymama , uzaklaşmanın merhaleleri ;

1- Zahiri (Bedeni) Uzaklaşma : ilk basamağını günahlardan uzak durmayı teşkil eder. Sonra dünya metainı sırt çevirme takip eder.

2- Batını (Kalbi) Uzaklaşma : Zühdün ikinci ve daha yüksek basamağıdır. Zahiren terkedilen şeylere duyulan arzu ve isteğide terketmektir, kalp ancak bu sayede boşaltılmış yalnız Allaha tahsis edilmiş olur.

☐ Zahidin Allah dışındaki şeylere olan zühdün oluşması için geçmesi gerektiği merhaleler ;

- 1- İnsanların elindekilere karşı zühd
- 2- Dünyaya karşı zühd
- 3- Hal , söz ve fiillerde zühd
- 4- Makamlar, ilhamlar ve tasarruflarda zühd

☐ Zühd tanımlarının ortak yönü ; dünya ve içindekilere rağbet ve iltifat etmemek, onlardan uzaklaşmak, onları sevmemek.

B- YANLIŞ ZÜHD ANLAYIŞININ ORTAYA ÇIKIŞI

H. Muhammedin vefatından sonra ganimetlerin artması insanı Allah'tan uzaklaştırıp dünyaya meyletmiştir. Toplumun iktisadi yönü güçlenerek dünyevi nimetlere karşı aşırı yönelişe karşı ZÜHD HAREKETİ başlamıştır. Bu durum H. Osman ve H. Ali döneminde başlayıp Emeviler döneminde artmış olan huzursuzluklarla beraber birçok Müslümanı zühd anlayışına yönlendirmiş tehlikelerden uzaklaşmaya ve diğer Müslümanlara tehlikeyi anlatmaya meylettirmiştir. Bu dönem H.2. asrın ortalarına kadar devam eder

Zühd hareketi mensupları aza kanaat edenlerin , kendilerini zühde ve mahrumiyete alıştıran kişilerdir. Ve mevcut gidişata tepkisel olarak doğmuştur. Başta Zühd Hareketi olarak belirlenen düşünce H.2. asırdan itibaren başkalaştırılmıştır. Özünde zühdü barındırsada Hind , İran , Yunan ve

Hristiyan kültürlerinin etkisine girmiştir. Ve bu dinlerin bazı kabulleri zühd düşüncesine sirayet etmiştir

Tasavvufun dünya tasavvuru noktasında Hristiyan kültürünün etkisine girmiştir. Zira bahsedilen bazı noktalardaki hadisler incelendiğinde H. İsanın sözleri olduğu gözüktür.

Yanlı zühd anlayışının ortaya çıkış sebepleri:

- 1- İlk dönemlerde toplumun maddi refah seviyesinin yükselmesi neticesinde dünyaya karşı bir meylin oluşmasına tepki, dünya ve nimetlerine karşı rağbetsizlik ve bir uzaklaşma hareketinin başlamış olması
- 2- Dış tesirler dediğimiz yabancı din ve düşüncelerin etkili olması.
- 3- Konuyla ilgili zayıf ve mevzu hadislere haddinden fazla yer verilmesi.
- 4- Konuyla ilgili bazı ayet ve hadislerin zoraki yorumlarla desteklenmeye çalışması İslam eşittir tasavvuf değildir. Zühd İslamın bir yönüdür.

C- HZ. PEYGAMBERİN ZÜHD ANLAYIŞI ve YAŞAYIŞI

☐ Zühd hadislerini bir araya getiren eserlerin en meşhurları ; Abdullah b. Mübarek, Ahmet b. Hanbel, Beyhaki'nin KİTABUZ-ZÜHD

☐ Zühd hadislerinin içeriği ; Kibir ve gururdan uzak, sade hayat yaşamak, infak, başkalarını düşünmek, lüks ve israfa girmemek, dünyanın geçiciliğini ve imtihanı unutmamak, ahireti dünyaya tercih etmemek, Allah ve peygamber sevgisinin üzerine başka sevgilere çıkarmamak, aşırılıktan kaçarak mutedil

yaşamak, dünya ve nimetleri putlaştırmama, maddenin kölesi olmama, takva, şükür, sabır gibi iyi hasletlerle donanmış olmak.

☐ İslam tasavvufu H.1. asırda başlayan zühd hareketiyle başlamıştır.

☐ Zühdün geniş anlamı , insanın varlıklar karşısında İslamın arzuladığı tavrı H. Peygamberde başlayıp Hulefai Raşidin(4 büyük Halife) Sahabe ve Tabiun neslinde devam etmiştir. Efendimizin zahitliği Hint Felsefesine dayanan Mahrumiyet zahitliği değildi

☐ H. Peygamber zühd konusunda bize en son ve en güzel örnekleri sunmuş Mescidi Nebevide zühd eğitimi vermiştir.

☐ Onun zühd anlayışında maddeperestlik yoktur , bunları mutlak ve gaye değer görmemiştir. Fakirlik ve zenginlikte güçlü ve zayıfkende mutedil çizgide

kalmıştır. Nefse eza ,bedene cefa yasak,sırf nefse ve bedene hizmette yoktur. İnsan bütün azalarını yaratılış gayelerine göre kullanmalı,

☐ Sufiler, dünya, zenginlik, fakirlik ve bekarlık gibi konularda aşırı gitmişlerdir. Aşırı gitmelerine sebep olan etkenlerin en önemlilerin birisi uydurma hadisleri referans almalarından kaynaklanmaktadır.

ÖRN: 200 yıldan sonra ümmetimin en hayırlısı evlat ve iyali az olanı olacaktır. Uydurma hadisini delil alan İsmail Ankaravi zamanımızdaki salikinadeta evlenmemesi farz haline gelmiştir. Ve tasavvuf ehli evlenmeyi Allahtan alıkoyan bir ayakbağı olarak görür. Ve bekarlığı övücü ifadeler kullanırlar.

Hz. Davud ve Hz. Süleyman zamanının en zahit idi ve evliliği malıve mülkü reddetmemişlerdir. Hz. Muhammed'de pek çok evliliği vardır. Hz. Osman

Hz. Ali , Zübeyr, Abdurrahman b. Avf gibi sahabelerde aynı halde idiler.

Gerçek Zühd nefse karşı yapılandır. Elinde avucunda bulundurmamak değildir.

Hz. Peygamber insanların zühdde en önde ve en müttaki olanıdır. Tebliğini bırakması için ona mal mülk evliliklerde teklif ettiyselerde O bundan vazgeçmedi . Bu anlayışta sosyal ve ekonomik hayatın içinde varoluşu çalışmak ,kazanmak, tasadduk etmeyi, nimetleri elde etme çabasını, kazandıklarının bir kısmını dünyevi hayatında ve başkalarının yararına kullanmayı tercih etmiştir. O , dünyadan eletmek çekerek münzevi hayat yaşamak isteyen sahabeleri uyarmıştır. Çünkü ayetler dünya nimetlerinden faydalanmayı öngörür. Mesela geceleri dinlenme gündüzleyin ise çalışmayı ifade eden ayetler vardır. ibadet için bedene aşırı eziyeti, yeme-içme evlenme gibi fitri ihtiyaçların terkedilmesine izin verilmemiştir.

Hz. Peygamberin ibadet halini öğrenmek için 3 kişi Hz. Aişenin yanına gelerek Resulun günlük yaşantısı ve kendi ibadetlerini az görerek 'Hz.

Peygamberin geçmiş ve gelecek günahları affalunduğu halde bizim yaptıklarımız Rasulun yaptıklarının yanında hiçtir.' Diyerek bazı kararlar almışlardır. Bunlardan biri geceyi tamamen namaz kılarak geçireceğini, diğeri gündüzleri devamlı oruç tutacağını, bir diğeri evlenmeyip kadınlardan uzak duracağını söyledi. Bu durumdan haberdar olan peygamberimiz buna çok kızmıştır. Ve "Andolsun ki içinde Allahtan en çok sakınıp çekinen ve en çok korkan benim. (Durum) böyleyken bazen oruç tutuyor, bazen tutmuyorum, gecenin bir kısmında namaz kılıyor, bir kısmında uyuyorum, k adınlarla da evlenir, münâsebette bulunurum. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir." Böylece Hz. Peygamber İnsan fitratına aykırı har eket edilmesine asla izin vermemiştir.

Ey insanlar, Takat getireceğiniz işler yapın. Zira siz usanmadıkça Allah da usanmaz. Allah'a en hoş gelen (ibadet) az da olsa devamlı olanıdır."

Orta yolu tutun, sabah ve akşam vaktinde, bir miktar da gecenin son kısmında (ibâdet edin). İtidali iltizam ediniz ki maksâdınıza eresiniz.

Hz. Peygamber'e geceleri uyumayan devamlı ibâdet eden Havla binti Tuveyt isminde bir kadından bahsedildi. Hz. Peygamber ,bu kadının bu halinden hiç hoşnut olmayıp: "Bırak yeter, takat getirebileceğiniz amelleri yapın! Vallâhi siz usanmadıkça Allah da usanmaz" Hz. Peygamber bu hadisinde de ibâdetlerde ifrata düşülmemesini ve daima dengenin gözetilmesini istemiştir. Kadının tutumu şu âyete ters düşmektedir: "Uykunuzu bir dinlenme kıldık, geceyi bir örtü yaptık, gündüzü de çalışıp kazanma zamanı kıldık. NEBE/9-11

Hz. Peygamber, dinlerinin bir itikâf ve uzlet dini olmadığını, onun bir hayat dini, ilerleme ve yükselme dini olduğunu öğretmiş, son ve evrensel risâletin ulvî bir düsturu olan "İslâm'da ruhbanlık yoktur." esâsını tebliğ etmiştir.

Gündüzleri oruç tutan, geceleri ibâdetle geçiren ve ailesini ihmâl eden Abdullah b. Amr İbn As'ın budurumu Hz. Peygamber'e haber verilince Hz. Peygamber, ona "Öyle yapma! Bazen oruç tut, bazen de tutma bazen uyu, bazen ibâdete kalk. Zira senin üzerinde vücudunun hakkı, gözlerinin hakkı, eşinin hakkı, ziyaretçilerinin hakkı var" diyerek üzerine düşen sorumlulukları ve hakları bir bir hatırlatmış ve görevlerini aksatmamasını istemiştir.

Güneş altında ayakta durmayı, gölgelenmemeyi, konuşmamayı, oruç tutmayı adayan Ebu İsrâil isimli adama karşı Hz. Peygamber'in tutumu "Gölgelensin, konuşsun, otursun ve orucunu tamamlasın" şeklinde olmuştur.

Hz. Peygamber bir keresinde mescide girdiğinde iki direğin arasından çekilmiş bir iple karşılaştı. Bu ip nedir? sorunca Sahâbe "Bu Zeyneb'in ipidir(namazda ayakta durmaktan) yorulunca bu ipe tutunur" dediler. Hz. Peygamber bunun üzerine şöyle buyurdu: "Hayır, bu ipi çözünüz. Sizden biri zinde ve din olduğu (sürece) namaz kılsın. Yorulunca da hemen yatsın."

Peygamberimizin Orta yolda ısrarı hadislerinde görülür :Bazı kişilere ne oluyor ki, benim yaptığım şeyleri yapmaktan kaçınıyorlar! Allah'a yemin olsun ki, ben Allah'ı onlardan daha iyi bilirim, onlardan daha çok çekinir ve saygı duyarım. Başka bir hadiste Hz. Peygamber Osman b. Maz'ûn'u çağırarak "Sen, Sünnetimi beğenmiyormusun?" diye sorar. Osman b. Maz'ûn: "Hayır ey Allah'ın Resûlü, kâsem olsun hayır! Aksine aradığım şey senin sünnetindir!" dedi. Resûlullah bunun üzerine şöyle buyurdu: "Bil ki, ben hem uyurum, hem namaz kılarım;oruç da tutar, iftar da ederim, kadınlarla evlenirim de, ey Osman, Allah'tan kork. Zira ehlinin senin üzerinde hakkı var, misâfirin senin üzerinde hakkı var, nefsinin senin üzerinde hakkı var. Öyle ise bazen oruç tut, bazen ye, namaz da kıl, uykunu da al.

❑ Sizden birisi namaz kılariken uykusu gelirse kendisinden uyku geçinceye kadayatsın, uyusun. Çünkü uykulu iken namaz kıldığında farkında olmadan istiğfar edeyim derken kendine sövercesine bedduâ edebilir.”

❑ İslâm dininde Ne din adına dünyanın terkedilmesi, ne de dünya adına dinin terkedilmesi söz konusudur. Hz. Peygamber bu dengenin korunmasını hassâten istemiş, bu bağlamda inanan kişiyi ilgilendiren bir takım haklardan bahsetmiş ve bu hakların ihlâl ve ihmâl edilmemesini her seferinde vurgulamıştır. O, bu haklara işaretlerle: kısaca “Vücudunun, gözünün, nefsinin, hanımının, çocuğunun, ailenin,arkadaşının ,misafirin , Rabbinin sende hakkı vardır, her hak sahibine hakkını ver, buyurarak bu hakların hangi niyetle ve ne adına olursa olsun terkedilmemesini istemiştir.

❑ Allah tarafından helal kılınan zevk ve nimetleri kendilerine haram edcek kadar aşırıya gidenler Kuranda uyarılmıştır. Ey iman edenler! Allah'ın size helâl kıldığı iyi ve temiz şeyleri (siz kendinize) haram kılmayın ve sınırı aşmayın. Allah sınırı aşanları sevmez. MAİDE/87. Bu ayeti

Taberi : Gönüllerin arzuladığı kalplerin meylettiği leziz,hoş ve temiz şeyler rahiplerin ve Hristiyan reislerin yaptığı gibi kendinize haram kılmayın. Tefsir eder

D- TASAVVUF EHLİNİN ZÜHD ANLAYIŞI ve BU ANLAYIŞIN TENKİDİ

- 1- Tasavvuf ehlinin,ilk yanlışı belirli hadisleri alarak sistemlerini onlar üzerine bina ederler. İslam bir bütün düşünülmeli bölünmeden sistematize olmalı
- 2- Mürcir , Havaric gibi mezheplerin günümüzdeki modernist akımların istikametten uzaklaşmalarının nedeni dine bütün bakmamalarıdır.
- 3- Sufilerin başka yanlışı tasavvufun diğer konularda olduğu gibi züht anlayışındada MEVZU HADİS kullanmalarıdır.
- 4- Bazı sahih hadisleride alarak kendi felsefelerine göre yorumlamışlardır
- 5- Tasavvuf ve bazı kavramları dış tesirlerden etkilenmiş özellikle çeşitli kültürlerle mensup muhtediler girdikleri yeni dine kendi yorumlarını katmışlar.
- 6- Tasavvuf kaynaklarında züht kavramı yanlış tanımlanmış ve dünyanın terki,ona bağlanılmaması,mala mülke önem verilmemesi,dünya ve içindekileri sevilmemesi, Allahtan gayri şeylere (Masivaya) olumsuz tavır gibi tanımlar hasıl olmuştur.
- 7- Necmüddin Kübra : Usulü Aşere eserinde Zühd Tanımı : az olsun çok olsun dünyanın malından hoşla giden şeylerinden ve makamlarından bir ölü gibi uzak kalmaktır. Bu esere şerh yazan İsmail Hakkı Bursevi : zühd elde bulunan ve elde bulunmasında bir mhsur olmayan mal ve eşyayı terketmektir.
- 8- İsmail Ankaravi : zühd bütün isteklerden özellikle eşyaya ait isteklerden vazgeçmektir.Dünyadan,onda olandan, ona muhabbetten yüz çevirmektir.
- 9- Yaşar Nuri Öztürk : Tasavvuf ıstılahlarından biri olarak dünya ve içindekilerden el etek çekmek.
- 10- Zühd tasavvufta gerçek manasıyla: Masivaya sırt çevirmektir. Sufilerden bazıları abartarak et,tatlı,meyve yemekten, yeni elbise giymekten, evlenmekten , benzeri meşru nimetlerden kaçınarak bunun zahitliğin ve olgunluğun gereği olarak görmüşlerdir.
- 11- Zühd tanımlarında üzerinde en çok durulan dünya ve nimetlerinin sevilmemesidir. Normal bir insanda bu mümkün değildir. Fitratında sevgi duygusu olan insanda dünyadaki nimetlere karşı sevgi ve ilgi duyar. Realitede bu vardır. nasslarda mutlak olarak sevilmemesi görülmez. Âdemoğlu büyür, onunla birlikte iki şey daha büyür: Mal sevgisi, uzun ömür sevgisi.
- 12- Tasavvuf ehli arasında aşırıya gidip dünya sevgisi helake düşmanlığı ise saadete götürür ifadesi yer alır. Hasan Basri : “filan kimse fakihdir” denilince şu karşılığı verir,“sen hiç fakih görmememişsin çünkü fakih dünyaya değer vermez ahirete yönelir.”
- 13- İbn Kayyim el-Cezviyye : Yanlış yapılan zühd tanımlarını şöyle tenkit eder: İnsanların çoğu “zühd” hakkında kendi zevklerine işaret eden, hallerine ve müşahedelerine göre tarifler yapmışlardır. Sufilerin yaptıkları tariflerin çoğu zevk ve hallerini yansıtır. İlim diliyle yapılacak tarif, zevk diliyle yapılacak tariftten daha kapsamlı ve dili daha kuvvetlidir.
- 14- Mustafa Kara : eleştirisel yaklaşımla tasavvufi eğitimin gereği olarak tespit edilen fakr, züht , riyazet ve teslimiyet gibi esaslar zamanla özünü kaybederek iskelet haline gelmişlerdir.
- 15- Muhasibi : Zamanında yapılan yanlış uygulamalar için : Bir grup vardır ki, rıza, zühd, tevekkül, Allah sevgisi gibi şeyleri gerçeğine uygun olmayarak ve en uygununun ne olduğunu bilmeyerek yapmaya çalışır. “Zühd yapıyorum” diyerek giyim kuşam ve yeme içmesini azaltır; bazıları hacca azıksız çıkar, çalışmayı bırakır ve bununla tevekkül de

bulunduğunu sanır, bazıları nefsinin cenneti arzu ettiğini sanır, bazıları Allah'ı sevdiğini iddia eder ve bu iddia ile oturur kalkar, O'nu hatırlayınca bayılır.

SEBEBİ : Kendisinin ehl-i ilimden olduğunu sananların bir kısmı, vaizlerin sözlerini, zühd hadislerini, dünyayı yeren hadisleri ezberler, onların manasını anlamaz, hadisle neyin kast edildiğini bilmezler. Bunun sebebi, bunun hoşlarına gitmesi ve bunu yapmanın kendilerine hafif gelmesidir.

16- Mehmet Demirci : zühd, fakr, tevekkül, kanaat , uzlet gibi kavramlar dünya hayatı ve maddeye karşı menfi bir tavır almak şeklindeki anlayışı

yaygın bir kanaattir. Tasavvufi eserlerde bunu destekleyici hayli malzeme vardır.ve ilk dönemlerden itibaren bu kavramların anlayış ve uygulanış biçimde içinde bulunulan sosyal durum ve çevre şartlarının etkisi büyüktür.

17- Vehbe Zuhayli : islamda gerçek manada zühd dünyadan tam manasıyla uzaklaşmak değildir. Mal sevgisinin müminin son derece önem verdiği bir şey olmaması,dünyaya kendisini vererek bağlanmaması,ahiret için ameli terketmemesi ,ibadet ve taat alanındaki görevlerini ihmal etmemesidir.

18- İnsanlarla haşır-neşir olup ezâlarına katlanan müslüman, insanlara karışmayıp ezâlarına katlanmayan Müslümandan daha hayırlıdır. Hadisi itibariyle Rasulun zühd ve cömertliği en zirvesinde olduğu görülür.

19- İbn Kayyım el-Cezviyye : Mal mülk edinmenin zühde aykırı olmadığı ile ilgili : Zühdden maksat kişinin sahip olduğumülkü terk değil Süleyman (as) ve Davud (as) zamanının en zahidlerindendi . ama onların mal,mülk ve hanımları vardı . Nebi (sav) insanlığın en zahidiydi fekat onun 9 hanımı vardı. Ali b.

Ebi Talip, Abdurrahman b. Avf, Zübeyr ve Osman zengin ve zahid idiler. Hasan b. Ali zahid idi ama serveti yoktu. Abdullah b. Mübarek ve Zeyd b. Sad

büyük servet sahibi idiler fakat zahid imamlardandı .

20- İsmail Ankaravi : Minhacü'l- Fukara eserinde zühd ile ilgili : Bir kimse Allah'tan gayrı olan masivaya ait muhabbeti atarak kalbine yalnızca Allah sevgisini yerleştirmişse; o kimsenin mülkü altında ne kadar zenginlik olursa olsun, o kimseye menfi yönde zarar veremez. Zira o kimse kalbini Allah'a bağlamıştır. Mesela Hz İbrahim'in malı mülkü çoktu ama bu mal ve mülk onun kalbini Allah'tan koparmadı, Hz. Süleyman ve evliyaulahtan bir çoğu bu şekilde olup hiçbir zaman Malları onlar ve Allah arasına perde olmamıştır.

21- İbnul Cevzi : Telbisül iblis eserinde tenkitlere bolca yer verip yanlışları delilleriyle çürütmüştür.

22- Muhittin Uysal : Günümüz sufiler bu anlayışı terkettiğini ileri sürerek şunu belirtir : Dünyanın imarını günah gören zühd anlayışının artık tarihte

kaldığı gerçeğidir. Bunu Müslümanlara yeni gelişmeler ve kaçınılmaz gerçekler öğretmiştir. Sebebi ne olursa olsun bu yeni gelişme sevindiricidir. Ekonomik hayata fiilen aktif katılım çabaları olumlu bir gelişmedir.

23- Zühtün tanımı : İnsanın fitri duygu ve ihtiyaçlarını göz ardı etmeksizin dünya ve nimetlerini çirkin kötü ve sevimsiz görmeksizin, dünyadan el etek çekmeden ruhbanlığı çağrıştıran inziva hayatına rağbet etmeden meşru yoldan mal mülk sahibi olmak için çalışmak, başkalarına muhtaç olmamak, günahlar konusunda müteyakkız davranmak, haramlardan kaçınmak, sosyal hayatın içerisinde kalınarak topluma hizmet sunan üreten katkı sağlayan bir anlayışa sahip olarak dünya nimetlerinin geçici ve emanet olduğu bilinciyle hareket etmek, dünyayı putlaştırmak maddenin kölesi olmamak, manevi sorumlulukları yerine getirmede hassas davranarak her türlü israftan uzak takva ve ihlasla dünya hayatının yaşamaktır.

24- Allah Sanidir (sanat sahibi) ve ganidir (zengin) ve insanları kuvvetli güçlü ve zengin olmaya zımnen çağırır , çünkü zenginlik Halıkın , fakirlik mahlukun sıfatıdır dolayısıyla Halıkın sıfatıyla sıfatlanmak daha efdaldır .

8- ÜSTÜNLÜK AÇISINDAN FAKİRLİK ve ZENGİNLİK TARTIŞMASI

İbn Teymiyye'ye kadar genelde alimlerin çoğu fakirliği övmüşlerdir ve zenginlikten daha üstün olduğunu savunmuşlardır.

Hadis kaynaklarında ; FADLÜL FAKR (fakirliğin üstünlüğü) şeklinde bablar açılmıştır. Bunlar arasında ; Buhari, Tirmizi, İbn Mace, Begavi, Nevevi, Haysemi, Mansur Ali Nasif

Peygamberimiz döneminde aşılamayan yokluğa karşı sabır, elde edilen varlık karşısında şükür metodu ile inananları terbiye etmiştir. AĞNİYA-Yİ ŞAKİRİN (şükreden zengin) veya FUKARA-Yİ SABİRİN (sabreden fakir) deyimleri ortaya çıktı, birbirine güvenen yekdiğerini kollayan iki sınıfın sınıfsızlık esası üzerine dost kılınmasının ifadesidir.

İbn Kayyım el-Cezviyye : Uddetu's-Sabirin" ve "Zahiratu's-Şakirin isimli eserinde zenginlik ve fakirlik kavramları üzerinde ve hangisinin daha üstün olduğu konusunda uzun uzun durmuştur. Bu eser "Sabredenler ve Şükredenler" ismiyle Türkçeye tercüme edilmiştir.

Birgivi : el-Mufadele Beyne'l-ganiyyi's-Şakir ve'l-fakiri's-Sabir isimli bir eser yazmıştır. Bir Türk Alimidir. Bu eserinde genel manada İslam'da zenginliğin önemi, fakirlik ile kıyaslanması ve üstünlük meselesi üzerinde en uzun şekilde İbn Kayyim el-Cevziye gibi durmuştur.

İbn Teymiyye : Mecmuu Fetava isimli hacimli eserinin XI. Cildinin ilgili sayfalarında konuyla ilgili görüşlerini aktarmaktadır.

Serahsi : Fakirliğin üstünlüğünü ısrarla savunan fakih Mebsud isimli eserinin 'kesb' bölümünde belli ölçüde yer ayırmış ve tartışmalarını sunmuş.

A- Fakirliğin Zengiliğe Karşı Üstün Olduğunu Savunanlar

Gazali , Serahsi, Aliyy'ül-Kays, Ebu'l-Leys es-Semerikandi, Taşköprülüzade fakirliğin üstün olduğunu savunan alimlerdir.

Serahsinin Mebsud isimli eserindeki görüşleri :

- 1- Her ne kadar bazı fakihler tersini iddia etsede fakirlik sıfatı zenginlik sıfatından üstündür.
- 2- Zenginliğin daha üstün olduğunu savunanların delillerine yer verir Ve bunlar çalışmayı teşvik edici ayet ve hadislerdir. Daha sonra Kendi görüşünü destekleyen ayet ve hadislerden de deliller sunar.
- 3- Hadisler arasında mevzu hadisler dikkat çekicidir.
- 4- Serahsi kendisini destekler mahiyetinde İmam Muhammed'in sözünü de aktarır. "Şayet insanlar kendilerine yetecek kadar iktifa edip daha sonrada

ahiret işleriyle iştigal etseler onlar için daha hayırlı olur. Zengin kişi kendisi için yeterli olandan fazla mal varlığından dolayı ahirette hesap verecektir. Fakir ise fakirliğinden dolayı hesap vermez. Bu durumda fakirlik hali daha faziletlidir. "Burada zenginliği çok riskli ve fakirliği adeta şımarmama emniyet sibobu olarak görür.

5- Serahsinin ; Sabreden fakir mi üstün yoksa şükreden zengin mi tartışmasında bulunan 4 görüş: A- Bu konuda birbirine tearuz eden hadisler olduğu için görüş beyan etmeyip tevakkuf edenlerdir.

B- Zenginlik ile fakirlik müsavidir, yani her ikisi de fazilette eşittir.

C- Zenginliğe şükretmenin daha faziletli olduğunu savunanlar.

D- Fakirliğe sabretmenin daha faziletli olduğunu ileri sürenler (Serahsi bu görüşte)

6- Serahsi sabreden fakir şükreden zenginden daha üstündür görüşünü savunurken bazı ayet ve hadisleri delil olarak kullanmaktadır. Hayır, Şüphesiz insan kendini zengin hissedince azar. ALAK/6 (Fecr/9, Meryem/59, Ali imran/14)

7- Zenginlik risklidir insanı heran kötülüğ sevkeder, fakirlikte böyle bir risk yoktur hatta o azgınlıkları görmeye vesile olur.(ORTAK MANTIK)

8- Sıkıntı, musibet, hastalık, gibi zorluklara karşı sabrın sevaba nail olucanı vaad eden hadisleri delil kılar ve zenginler bundan mahrumdur. fakirlikte bir sıkıntı olup imtihandır sabır nimete şükürden daha üstün olup iki kat sevap vardır. Zenginlikte şükürden ibaret tek sevap vardır

9- Zengin fakire muhtaçtır, fakir zengine muhtaç değildir.

10- Serahsinin bu görüşlerinde zenginliğin şükrünü sadece dil ile değilde infak ve tasadduku ile yaptığını toplumu ilgilendirip birçok kişinin hayır duasını alıp sevaba nail olduğunu fakirlik sadece kişisel olup zenginlikle sevap konusunda karşılaştırılması yanlıştır . bir Sufi Gerçek zenginlik senden hem yoksulluğu hem yoksulluk korkusunu gideren zenginliktir.

Gazali :

1- İhya eserinde fakirlikten pekçok bahsetmekte birçok zayıf ve mevzu hadise de yer vererek fakirliğe karşı meyil göstermektedir. Fakirliğin mutlak olarak üstünlüğü ve fakirin zengine karşı üstünlüğü şeklinde açmış olduğu bablarda konuyu deliller muvacehesinde işlemektedir.

2- Kimya-yı Saadet eserinde de fakirliğin üstünlüğü ve sabreden fakir, şükreden zenginden üstündür. başlıklarıyla görüşünü izah eder.

3- Gazali ; Doğrusu sabreden fakir şükreden zenginden üstündür , İşin iç yüzünü öğrenmek isteyen Allahın zikrine ve muhabbetine engel teşkil eden herşey aşağı ve kötüdür . bazı kimseye fakirlik bızınada zenginlik engel olur. En güzel yol kendine yetecek kadar malı bulunmak bulunmamaktan iyidir.

Çünkü kendine yetecek kadar malın bulunması dünyadan sayılmaz . bu ahiret azığı sayılır. Fazlasının bulunmaması ise daha iyidir.

Maverdi :

1- İnsanı ihtiyaç endişesine sevk eden fakirlik ile azgınlık veren servet kötüdür görüşünde alimlerin ittifakı vardır. İhtilaf bu ikisi arasındaki üstünlük hususudur. Bu hususda 3 görüş vardır

A- Zenginlik muktedir, fakirin aciz olduğu kudretin aczden üstün olduğunu belirtip zenginliğin üstünlüğünü savunmuşlardır. Riyaset ve itibar sevdalılarının

B- Fakirin dünyayı terkettiği , zenginlik dünyaya sarıldığı ve dünyayı terk etmenin ona sarılmaktan üstün olduğunu belirtip fakirliğin üstünlüğünü savunmuşlardır. Selamet sevdalılarının

C- Fakirlik sınırını aşan ve zenginliğin ilk mertebesinde olan orta halliliğin üstünlüğünü savunanlar . Orta halli her iki lain faziletini alır ve onların fenalığından korunur. Buda itidal ve orta olanın en üstün olduğunu savunanların görüşüdür.

Resulullah Ebu Ubeyde b. Cerrah kanalıyla Bahreyden gelen mala rağbet eden sahabenin tutumuna karşı , Ben sizin namınıza fakirlikten korkmuyorum. Lakin ben, sizin namınıza dünyanın sizden öncekilere serildiği gibi sizin önünüzde serilmesinden sizinde yarış etmenizden dünyânın onları helâk ettiği gibi sizi de helâk edeceğinden korkuyorum . Ahmet Davudoğlu hadisi yorumlayan Şarih İbn Battalın görüşünü nakleder : Dünya malının kötü akıbetinden ve fitnesinin şerrinden korunmak gerektiğine delildir. İnsan dünya ziynetlerine aldanarak başkalarıyla yarış etmemelidir. Fakirlik zenginlikten efaldır . çünkü dünya fitnesi zenginlikle beraberdir.

Aliyyul Kari : Serahsi gibi bazı hadisleri delil kabul eder. Sabreden fakir şükreden zenginden hayırlıdır.

Ebu'l-Leys es-Semerkindi : salih zengin daha faziletlidir diyenlerin delillerini verir ve Seni fakir buldu zengin etti DUHA/8 . Takva ile beraber zenginlik ne kadar güzeldir. Temiz bir mal salih bir kimse için ne kadar güzeldir. Hadisleriyle birlikte fakirliği üstün tutanların delillerini verir. Neticede ahirette hesabının azlığı hafifliği dışında bir şey olmasaydı yinede fakirliğin faziletine yeterli bir hüccet olurdu . fakirlik daha güzel fakat zenginliğin ayıplanacak yönü yoktur. Zira ashabta zenginlerde vardı

Taşköprülüzade: Eserinde mutlak olarak fakirliğin faziletini bildirir.” konu başlığında kendi görüşünü açıklar ve ayet ve hadisler ile fakirliğin

fazileti sayılamayacak kadar çoktur. Malını hayra harcayan zengin sabreden fakirden asla üstün olamaz . dünya sevgisi Allah sevgisine manidir. Kalplerinde dünya sevgisi bulunmayan iki kişi düşünelim biri dünyalığa sahip diğeri ise sahip değildir. Bu ikisi eşit derecededir. Hakikate ermiş alimler fakirlik, tehlikeden daha uzaktır dediler. Çünkü bolluk ve rahatlığın fitnesi, sıkıntının fitne ve zararından çoktur. Haris fakir haris zenginden üstündür. Malı olan bulduğu şey ile ünsiyet kurar onunla sevgisi artar, malı olmayanın kalbi boşalır ona dünya zindan olur.

B- Zenginliğin Fakirlikten Üstün Olduğunu Savunanlar

Birgivi, İbn Kuteybe, Muhammed Ahmed el-Gırnati, İbrahim Canan, Yusuf el-Kardavi, İ.Lütfi Çakan, M.Yaşar Kandemir, İbrahim Sarmış, Mustafa Sabri Efendi zenginliğin üstün olduğunu savunan alimlerdir.

İbni Hacer ; Şafilere çoğunluğunun şükreden zenginlikten sabreden fakirden üstün olduğunu savunduğunu ifade eder.

Birgivi : ilk görüşün aksine şükreden zenginlikten sabreden fakirden üstün olduğunu ısrarla savunur. Bir kısım ibadetin mal ile yapıldığını ve Allaha bu şekilde yaklaşılacağını ifade eder. Hatta bu ibadetler bedeni ibadetlerden daha faziletlidir. Dünyaya aşırı bağlanılmaması bir uyarı olduğu ve zengin servetiyle fakirin elde edemeyeceği sevaba nail olacağını söyler.ve fakirden üstün olur. Zengin riskleri aşır günaha düşmemek açısından nefesine hakim olup sabrederse fakirin yokluktaki sabrından daha üstündür.

İbn Kuteybe : Fakirlik büyük bir musibet , afet ve acı vericidir. Fakirlik ve zenginliğin misali hastalık ve sıhhat gibidir. Allah birini hastalığa mübtela kılar ve o sabrederse sanki fakirlik gibi . fakirliği zenginlikten üstün görenler Resulun Allaha mal fakirliğinden değil nefsin fakirliğinden sığınmış gibi görürler bu yanlıştır. Çünkü peygamberler, ashab, abidler ve müçtehitlerde Allahım bizi fakir kıl diye bir dua etmemiştir.aksine Allahım bana Rızık ver duasını yapmışlardır. Dolayısıyla İbni Cevzinin dediği gibi fakirlik sabrı gerektiren bir hastalık zenginlik ise şükür gerektiren bir nimettir .

Muhammed Ahmed el-Gırnati : Fakirliğin çoğunluğu zenginliğin fakirlikten üstün olduğunu görüşündedir. Çünkü sadaka vermek,köle azadı, mescid yapmak ancak mal mülkle olur.tasavvuf ehline göre aksi görüştür. Zenginlikte Allahın hakkını(farz ve mendupların yerine getirilmesi , şükür, mal sebebiyle azgınlık yapmamak) getiren getirmeyen fakirden

(fakirliğe sabır, kanaatkarolma, başkalarının malına göz dikmeme ve ihtiyaç duymamak) üstün yada tam tersi fakir üstündür . Ancak iki tarafta Allahın hakkını yerini getirirse ihtilaf olur

İbrahim Canan : islam uleması meseleyi tek zaviyeden görmemiş çok buudlu olarak tahlil etmiştir. Her görüşün dayandığı nassi delili haklılık gösteren nokta-i nazar vardır. Kesin dille ret veya mutlak doğru kabul etmek mümkün değildir.

Yusuf el-Kardavi : Fakirliğin medhi hususunda nassi delil yoktur. Dünya hayatında zahitliği beğenme hususunda varid olan hadisler medih değildir.

Çünkü zühd, zühd yapılacak şeye malikiyeti mevcudiyetini icabettirir. İslam zenginliği allahın lütfu, şükrünü istediği nimet fakirlik zorluk ve ondan Allaha sığınmak gereken musibettir.

İ.Lütfi Çakan : İslam'da saygıdeğer zengin "ağniya-i şakirin" den olan zengindir. Zengin şükreden sahip olduğu nimet ve servetten muhtaçları yararlandırandır, 'yoksa sadece şükürler olsun ya Rabbi' diyen kişi değildir. "Şükrünü eda edemem." Endişesiyle nimetlerden uzak durmak fiili anlamdaki şükürün terkine ve dolayısıyla toplumun menfaatlerine aykırı düşmektedir. Bu ise İslam toplumu ıslah gayesine aykırıdır.

M.Yaşar Kandemir : muhaddisler çözemediğimiz konularda orta yol tutar teşbih ve zikir ile Allahı anar,malını Allahın emrettiği yerlere harcayan zenginın makbul olucanı söylerler. Zenginlik ve fakirlik binilmesi güç olan birer serkeş at gibidir. Zenginlik at üzerinde durma fakirlik at idare etmek kadar güç

İbrahim Sarmış : fakirliğin üstünlüğü ve fazileti ile ilgili şeyler Rasulun değil Hint dinleri gibi islam dışı inanç ve felsefesinin ürünüdür. İslam aksine meşru çalışmayı övmüş tavsiye etmiştir. En büyük ibadetin cihad olduğunu ve cihadın mal ve can ile yapıldığı görüşünü savunur.

Mustafa Sabri Efendi : Fakirliğin insana vereceği zararı şöyle açıklar, intihara katiyyen razı olmayan bir din fakrı sefaletede razı olmaz çünkü bu husus asrımızda tedricen intihardır.

C- Üstünlüğün Ancak Takva ve Amelde Olduğunu Söyleyenler

İbn Teymiyye, İbn Kayyım el-Cevziyye, İbn Hazm, Firuzabadi, Kurtubi, İbn Hacer el-Askalani üstünlük takvada ve amelde olduğunu savunurlar.

İbn Teymiyye:

1- Muteahhirun arasında üstünlük konusunda tartışma olur ve bazı alimler sabreden fakirin şükreden zenginden üstün olduğunu bazısı tam tersi olduğunu iddiada bulunur. Sahabe ve tabiun ikisi hakkında delil nakletmemiştir. Diğer başka bir grup ise üstünlüğün takva ve manevi değerlerde olduğunu avunur. İman ve takvada hangisi kuvvetliyse o üstündür. Eşitseler fazilettede eşit olduğunu söylerler.

2- Es-Sufiyye ve'l-Fukara risalesinde Ayetlerde geçen gerçek fakirler arasında bazen zenginlerin çoğundan daha üstün kişiler bulunur bazen de zenginler arasında fakirlerin çoğundan daha üstün kişiler vardır insanlar bazen "Sabreden fakir mi yoksa şükreden zengin mi daha hayırlıdır?" diye münakaşa ederler. Doğru olan şudur ki hangisi daha muttaki ise üstün olan odur eğer takvada eşit iseler, dereceleri de eşittir.

İbn Kayyım el-Cevziyye:

1- Hocasıyla (Teymiyye) aynı görüştedir 3. Grup alimlerin görüşünü en doğru kabul eder. Çünkü nasslar bunu ifade eder ve peygamberler arasında birbirinen üstün peygamberler vardır.aynı şekilde insanlar içersindede vardır.

2- Olgun kimseler hem şükür makamının hemde sabır makamının hakkını tamamıyla öderler. Nitekim Rasulullahın hali ile Hz. Ebu Bekirin Hz. Ömerin halide böyledir.

3- İbn Kayyım'a göre fakirlerin üstünlüğünü savunanların delilleri arasında 1. Ayetlerdir ve yanlış çıkarım yapmışlardır. 2. Hadislerdir ve söz konusu hadislerde zayıf ve mevzu hadisler çoktur.

4- Şükreden zengin ve sabreden fakir arasında hangisi daha çok takva sahibi ise o üstündür. Allah insanları bela ve afiyetle üstün kılmadığı gibi zenginlik ve fakirlikle üstün kılmamıştır.

5- Takva iki asıl ve esasa bağlıdır. Bunlar sabır ve şükürdür. Şükür ile sabır imanın iki bineğidir ve bunların kişide bulunması lazımdır. Şükreden zengin ile sabreden fakirden hangisi vacib ve menduba sarılırsa o üstündür. Bana kulum hiçbir şeyle yalazamaz ancak kendisine farz kıldığım şeylere devam etmekle yaklaşır , kulum nafile ibadetlerle durmadan bana yaklaşır ve nihayet ben onu severim (Kutsi Hadis)

İbni Hazm : Zenginlik ve fakirlik birer haldir,üstünlük amellededirmuhacir fakirlerinin fakir olduklarından değil amelleri daha fazla olduğundan cennete önden girecektir.

Firuzabadi : İbni Teymiyye gibi düşünür. Zenginlik ve fakirlik bizatihi değer taşımaz önemli olan kişinin inancı ve amelidir. İnsan imtihana tabidir ve imtihanı sabır, şükür , takva, infak ve güzel amellerle en iyi şekilde vermektir.

Kurtubi : Zenginliği savunanlar fakirin aciz olduğunu zengin hayır yapma gücünün olup bu kuvvetin acizlikten üstün olduğunu fakirliği savunanlar zengin dünyayla içiçe olduğunu onu terkin dünyayla içli dışlı olmaktan daha üstün olduğunu savunurlar. Orta yolda olanlar ise faziletin bunda olduğunu her iki durumun faziletine nail olduğunu yorumunu yapar. İşlerin en hayırlısı orta yollu olandır. Diyerek Kurtubide bu görüşte olduğu anlaşılır

İbn Hacer el-Askalani : Şerhinde Kurtubi gibi bazı alimlerin başkasına muhtaç olmayacak seviyedeki orta (kefâf) halin daha üstün olduğunu delilleriyle mutelâa ifade eder. Ve meylettiği Kurtubinin şu görüşü Bu Kefaf Hali azdırıcı zenginliktende sıkıntılıandıran fakirliktende iyidir.

Muhacirlerin fakirleri Hz.Peygamber'e gelerek zenginlerin, ortak olarak yapılan ibadetleri n dışında sadaka vererek, köle azad ederek onları sevap yönüyle geçtiklerini üzümlerle söylediler.Hz.Peygamber de onlara sevapta yetişmeleri için her namazdan sonra 33 kere tesbih, tekbir ve tahmid edersiniz buyurmuşlar. Zenginler bunu işitince aynı zikri yapmaya başlamışlar. Bunun üzerine yine fakir muhacirler, Rasfilullah' a giderek zenginler de bizim gibi zikre başladılar diyerek durumu anlatırlar. Hz.Peygamber bunun üzerine "Bu, Allah'ın fazl-ü keremidir; onu dilediğine verir." buyurmuştur.

İbn Kayyim şöyle der: Bu hadis sabreden fakir ile şükreden zenginden hangisi daha çok nafîle ibadetlere önem verirse o üstündür diyen görüş için bir huccettir. Çünkü şükreden zenginler, sabreden. fakirlere farz ve nafîle amellerde, cihadda, Allah uğrunda çekilen ezada ve mukadderata sabırda eşit olurlar.

Fakat zenginlerin köle azad etmek ve sadaka vermek gibi nafîle ibadetleri çok olunca fakirlerden üstün olurlar.bu tam terside olur.

D- Tasavvuf Ehlinin Görüşü

❑ Fakirliği övenler için fakirlik vücuda eziyet için bir sebeptir. Eziyette ruhun yücelmesine vesiledir. Bu düşünce Hind fakirizmi, İran manihaizmi, Hristiyan ruhbanlığı, islamdada bu kültürlerden etkilenen mutasavvıflar arasında yayılmıştır.

❑ Onların temel felsefeleri Bütün kötülüklerin anası dünya sevgisidir. Dünyayı Köpeğe, leşe, şeytana, domuza benzetmişlerdir. (Gazali/İhya)

❑ Dünyayı çirkinştiren kötü insanlardır misal üzüm helaldir ancak haddi aşanlar onu şaraba dönüştürür. Meyve suyu haram hale gelmektedir.

❑ Mutasavvıflar fakirliği peşinen üstün sayarlar İbni Hacer : Sufilerin Cumhuru bu görüştedir der.

❑ Ebu Talib el-Mekki : Kutu'l –Kulub eserinde fakirliğin fazileti ve gerekliliği bölümünde : Allah Resulü fakirliği emretmiş ve birçok hadislerinde fakirliğin faziletlerini haber vermiştir o hadislerinde fakirliğin faziletini vurgulamakta ve ümmetine ona teşvik etmektedir. Allahım beni fakir olarak dirilt,ümmetimide fakir olarak dirilt ve beni fakirler zümresinde haşret uydurma hadisine yer verir. Aynı zamanda son cümlesinde Zenginliğin üstün olduğunu savunan bilginleri “dünya alimi” diyerek adeta onları küçümser

❑ Hucviri : Fakir hiçbir şeye sahip ve malik olmayan , hiçbir şeye hâlel getirmeyen kimsedir.onun fakrı yanında sebeplerin (servetin) varlığı ve yokluğu eşittir. Bütün şeyhler fakirliği üstün tutar çünkü naslar onun üstünlüğünü anlatır.

E- Değerlendirme

❑ Verilen örneklerden çalışmak ve zenginliği öven İslam fakirliği kutsamış değildir. Bizzat kaldırılması zenginliğide eğitim ve kontrolünü ister.

❑ Allah seni fakir bulup zengin etmedimi DUHA/8

İbn Kayyim : ayetteki ailen lafzının fakir anlamı taşıdığını söyler ve biz resulullahın önceden fakir olduğunu sonra Allahın onu zengin kıldığını inkar etmeyiz,

O,bu mal mülkule ailesini geçindirir, kimsenin veremediği hediyevei verir fakirlikten korkmayan kime gibi bağışlardı Allah ona malı ibadet ve taatine yardımcı olsun diye yarattı. Bu yüzden iki sınıfta Rasulullahın halini kendine hüccet gösterir.

Mevdudi : Babası Resulullah'a bir deve ve bir cariye bıraktı. Hayatı fakirlikle başladı zaman içinde Kureyş in en zengin hanımı Hz. Hatice ile önce ticaretinde ortak oldu sonra evlendi . daha sonra tüm ticaretin kontrolü Hz. Peygambere geçti . Rasulullah zenginleşti fakat bu zenginlik sadece hanımının malına dayanmıyordu Resulullahınyetenek ve emeği tartışılmaz gerçektir.

❑ Yoksulluk zelil olup aşağılanmaya sebebiyet verir. Zillet ise ıalamiyetin yüceliğı ile bağdaşmaz. Zenginliğı yerildiğ yönü sebebiyet vereceğı ferdi ve sosyal risklerdir. Önemli olan bizatihi zenginlik ve yoksulluk değı kişiden kişiyeye değışebilen değıerler kazanabilmesidir.

❑ Allah zenginlik ve fakirliğı taat, masiyet, sevap ve azap için sebep kılmıştır. Sizi bir imtihan olarak kötülüklere ve iyiliklere imtihan edeceğız hepimiz sonunda bize döndürüleceksiniz. ENBİYA/35

İbni Abbas : Şer ve hayırdan darlık ile bolluk , sıhhat ile hastalık , zenginlik ile fakirlik ve haram ile helal murad edilmiştir.ve bunların hepsi imtihandır.

İbn Yezid : sizi sevdiklerinizle ve sevmediklerinizle imtihan edeceğız bakalım sevdiklerinizde sevmediklerinizde sabrınız ve şükrünüz nasıl olacaktır.

Kelbi : Şer ile fakirlik ve bela, hayr ile mal ile çocuk murad ediliyor.Allah zenginlik ve fakirliğı ibtila ile imtihanın binekleri olduğunu haber verir.

❑ İslam rızık ve mal varlığındaki farklılığı kabul eder.ancak iki konum arasındaki uçurumun genişleyip zenginlerin fildişi kulelerinde fakirlerinde mahrumiyet kümeslerinde yaşayan sınıflar olmasını kabul etmez.kardeşçe yaşamalarını ve birbirlerini düşünmelerini ister.

9- VARLIKLI ve SERVET SAHİBİ SAHABİLER

❑ Zenginlik ve fakirlik açısından sahabenin hepsi aynı seviyede ve düzeyde değildi. Sahabenin bazıları islami öğrenme aşamasında farklı yaklaşımları olmuş nimetlere karşı olumsuz tavır takınmış inziva hayatı yaşamak istemişlerdir. Evlenmemek, gece uyumamak, sürekli oruç tutmak, gecenin tamamını ibadetle geçirmek, kendini hadım yapmak isteyenler olmuştur. Ancak rasulullah bu tarz aşırı yaklaşımlara tepki verip , müdahale ederek yanlışları düzeltmiştir. Tam aksi dünyaya karşı aşırı meyledenleride bu şekilde müdahale etmiştir. Ticaretteki yükselişleri, başarıları daima desteklemiştir. Sahabenin mutedil çizgisini korumuştur.

❑ Hz. Peygamberin vefatından sonra sahabe nesli servetleri artmıştır ancak eskinin yokluğunu hatırlayarak şükürlerini unutmazlardı. Refah seviyesinin arttığı islam dünyasının devlet hazineleri artıyordu. Misalen Hz. Ömer zamanında Ebu Hureyre Bahreynden döndüğünde beraberinde 500 bin dirhem getirdiğini haber verince Hz. Ömer şaşkınlığını gizleyememiştir .

❑ İbn Sad : Tabakatında Hz. Ömer döneminde adeta refah patlaması yaşandığını dile getirmiştir. Hz. Osman döneminde aynı şekilde idi. Çünkü sahabenin zühd anlayışında sonraki dönemlerde gözüken fakirlik şartı yoktu . Sahabe hem zahid hemde zengin olabiliyordu. (Hz. Osman, Abdurrahman b. Avf gibi) ve varlıklı sahabeler islamin gelişmesinde ve Müslümanların güçlenmesinde büyük katkı sağlamışlardır. Fakir sabelerle bir arada kardeşçe yardımlaşarak yaşayıp maddeye dayalı çekişmeleri olmamıştır.

❑ Varlıklı sahabeler arasında cennetle müjdelenenler bulunuyordu. Zenginlik denildiğinde Akla gelen ilk kişi Hz. Hatice'dir.

❑ İkinci kişi Hz. Ebu Bekir. O en zor,işkenceli ve sıkıntılı zamanlarda büyük meblağlar vererek çok sayıda köle satın alıp azat etmekle meşhurdur. Ebû Bekir'in malından istifade ettiğim kadar hayatımda kimsenin malından istifade etmedim . Medine döneminde hayır işleyenlerin başındaydı. Çok cömertti. Hz. Muhammed ordunun teçhizini için yardıma davet edince zengin sahabeler aadeta yardım için birbirleriyle yarıştı Hz. Ebu Bekir malının tamamını Hz. Ömer yarısını getirmiştir. Hz Ömer bu konuda onunla daima yarışta idi ancak daima ondan geri kaldığını itiraf etmiştir. Hadis kaynaklarında KİTABUZ-ZÜHD bölümlerinde bu konularla ilgili hadisler yer almaktadır.

❑ Hz.Osman: Cahiliyye ve islam döneminde Tacir idi . Malını toplum yararına kullanırdı. Rume kuyusundan hiç kimsenin parasız su içmediğı zamanda orayı satın alıp gelen geçene sebil yapmıştır. Güçlük ordusuna (Tebük seferi ordusu) 1000 dinar ve 300 deve vererek teçhiz için yardım etmiştir. Ve Hz Peygamber: "Ey Allah'ım Osmandan razı ol çünkü ben ondan razıyım." diyerek onu övmüş ve örnek göstermiştir. Şehid olunca ondan büyük bir servet miras kalmıştır. Sahabe üzerinde 200 dirhem değıerinde desenli bir kumaştan bir elbise olduğunu görenlere "bu Naile'nin elbisesi olup ona giydirmiştin. Elbiseyi giyip onu sevindiriyorum." Demiştir.

❑ Abdurrahman b. Avf : Varlıklı olup tasadduk etmesiyle meşhurdur. Medine'ye geldiğinde Hz Peygamberin kendisine kardeş yaptığı Sa'd İbnü'r-Rebi ona yardım için malının yarısını vermeyi, hanımlarından birini boşayıp ona nikahlamayı teklif edince, başkasının sırtından geçinmeyi hoş karşılamadığı için onun bu teklifini kabul etmeyip "Allah sana ehlini ve malını bereketli kılıp mübarek eylesin" diyerek çarşının nerede olduğunu sormuş ve hemen ticarete başlamıştı kısa zamanda Maddi durumunu düzeltmiş ve evlenmişti. Hz. Osman zamanında vefat etmiş mirası 16 paya bölünmüş. Uhud gününde 30 kadar köle azad etmiştir.bedir savaşına katılanlara miras bırakmış Beni Nadir'den hissesine düşen dinarı Hz. Peygamberin hanımları arasında taksim etmiştir. O, Curf'da sulamada kullanılan 20 hayvanla ekin ekiyor ve evinin yıllık yiyeceğini sağlıyordu.

❑ Zübeyr b. Avvam birçok eve sahip olmuştur. Geriye büyük servet miras bırakmıştır.

❑ Talha b. Ubeydullah fakirleri gözettiği yardım ettiği Iraktan ve Serattan elde ettiği gelir çok yüklüydü

❑ Abdullah b. Amr b. As ve Abdullah b. Amir zengin sahabiler arasında yer alıyordu

❑ Enes b. Malik için Hz. Muhammed Allha ona mal ve çocuk vermesi için dua etmiştir. Allah'ım! Onun malını ve evlâdını çoğalt. Ve ona ihsan ettiğin nimetlere bereket ver. Enes b. Malik Ben ensarın mal ve evladı en çok olanıym demıştır.

❑ Ebu Zer el-Gıfari nin başını çektiği en zahid sahabilerin dahi hayatlarını sürdürecekt kadar mal varlığına sahip olduğu ve rafahtan çok servetin yığılmaması kullanım tarzı ile devrin şartlarından kaynaklanan sağlıklı dağılıma karşı mücadele vermiştir.

10- MÜSLÜMAN ZENGİNİN OLMASI GEREKEN NİTELİKLERİ

Toplumdaki ekonomik etkinlikleri sebebiyle zenginlerin attığı her adım her faaliyet yakından takip edilmektedir. Toplumun menfaatine olumlu davranışları taktir edilip örnek gösterilir yanlışları ve çirkinlikleri yadırganıp kötü adledilir.

Müslüman zengin kuran ve sünnetin öğretileriyle ölçülü yaşamalıiktisadi hayatını bu çerçevede yürütmelidir.

- 1) Din konusunda doğru bilgilenmelidir : Bidat ve hurafelerden arınmış ,özellikle iktisadi ve ticari hayatı ile ilgili Kuran ve sünnet merkezli yeterli bilgi sahibi olmalıdır.
- 2) Mal ve servetini helal yollardan elde etmelidir: İktisadi hayatında gharam helal ölçüleriyle hareket edip aşırı kazanma hırsına kapılmadan faiz , karaborsa, yalan, aldatma gibi gayri meşru yollara sapmamalıdır.
- 3) Her şeyin geçtiği ve emanet olduğu bilincinde olmalıdır: Dünyanın imtihan meskeni olduğunu, sahip olduklarının emanet olduğunu, en ince ayrıntısının dahi hesabını vereceğini , Allahın lütfu olan servetininben çalıştım ben kazandım gibi anlayışların meteryalist felsefenin ürünü olduğunu, ona verilen akıl, sağlık gibi nimetlerin parayla ölçülmeyeceğini ve bu uzuvlarla o servete sahip olduğunu bilmelidir.
- 4) Gayret ve çalışmasını durdurmamalıdır: Zenginlik nimeti herkese nasib olmayan bir imkandır. Zengin olan belirli aşamaları geçip gelir getiren sistemini kurup belli seviyeye çıkmış insandır. Bana bu kadar yeter fazlası vebal gibi yanlış anlayışa kapılıp gelirini sabitlemesi doğru değildir. İslam üst seviyede bir zenginlik sınırı getirmemiştir.
- 5) Cömert ve hayır sahibi olmalıdır: Müslüman zengin sahip olduğu nimetlerin şükrünü kavli ve fiili yerine getirmelidir. Bu konuda diğer insanlara nazaran daha sorumludur. Zekat olmak üzere sosyal hayatta ses getirecek kalıcı olacak yardım ve hayrlarda bulunmaktan çekinmemelidir. Osmanlıdan gelen Vakıf kültürünü yaşatıp hastane, eğitim kurumu, yurt, cami, köprü yol gibi toplumun ihtiyacına yönelik hayır işlerinde bulunmalı.
- 6) Savurganlıktan kaçınmalıdır: Savurganlık şımarıklığın ve nankörlüğün tezahürüdür. İslam israf hususunda hassasiyet gösterir.müslüman yaptığı harcamaları daima değerlendirmelidir.
- 7) Tüketim ve harcamalarda mutedil olmalıdır: Müslüman zengin kapitalist anlayışla aşırı zevk ve anlayışla sınır tanımaksızın harcamalar yapamaz. Normal ihtiyacını gideren tüketim maddesini fazla para ödeyerek aşırı lükse düşkünlük gösteremez. Fazladan ödediği paranın zekatını ödemesi daha uygundur.
- 8) Servetini gayrimeşru yollarda tüketmemelidir: Meşru olmayan alanlarda harcama ve yatırım yapamaz. Toplumu tahrip ve ifsat eden unsurlara destek olamaz.
- 9) Zenginlik kötü amaçlar için kullanılmamalıdır: Servet kişiyi gurur, kibir, büyüklenme, gösteriş gibi başka insanları hakir görmeye vesile olmamalıdır. Başkalarının kıskançlık duygusunu uyandırmamalı ve fakirin ezilmesine müsaade etmemelidir.bölücülük ve ayrımcılığa sebep olmamalıdır.
- 10) Manevi dinamikler canlı tutulmalıdır: Müslüman zengin manevi yönden daima yenilenmelidir.
- 11) Tarihteki iyi ve kötü şahsiyetlerden ibret alınmalıdır: Hz.Muhammed ve sahabe zenginlerini örnek alıp Karun gibileri öğrenip ibret almalıdır.
- 12) Mal ve servetin kölesi olmamalıdır: Servetin hayatın amacı değil aracı olduğunu unutmamalıdır. Kişi servetini iradsiyle kullanıp haralayabilmelidir.

11- FAKİRLİĞİN LEHİNDE ZENGİNLİĞİN ALEYHİNDE UYDURULAN HADİSLER

Sûfilerin ve bazı kişilerin fakirliğe önem vermeleri, onu övmeleri ve zenginlik üzerine tercih etmelerinin sebeplerinden birisi de, zayıf ve mevzu hadislerden etkilenme olgusudur. Bunları bilerek veya bilmeyerek sahih hads gibi benimseyenler çalışmaya ve zenginliğe olumsuz bakmalarına neden oluyor. İslamın öngörmediği anlayışa sahip oluyorlar.

ÖRNEKLER :

Bu ümmetin en hayırlıları fakir olanlarıdır. En süratli bir şekilde cennete yerleşecek olanları da zayıf olanlarıdır.

Fakirlik benim övünç vesilemdir, ben onunla övünürüm. /Dünya sevgisi tüm hataların başıdır. Fakirliğin üstün olduğunu savunanların delilleri Arasındadır.

Her bir ümmet için anahtar vardır. Cennetin anahtarları, miskin ve fakirlerdedir. Onlar kıyâmet gününde Allah ile beraberdir. /Ey Allahım! Beni miskin olarak yaşat, miskin olarak canımı al ve beni miskinler zümresinde dirilt. Bu mevzu hadisleri sahih hadis gibi kullanan eserlerinde yer veren ilim adamları var.

Fakirlerle birlikte bir toplum olun, çünkü kıyâmette onların devleti vardır. / Fakirler zenginlerin mendilleridir. Zenginler onlarla günahlarını silerler. Dünya bir leştir. Onu elde etmek isteyenler de köpeklerdir. /Dünya, âhîret adamlarına haram, âhîret de dünya adamlar ına haram, dünya ile âhîret ise Allah adamlarına haramdır. Bu şekilde dünyanın kötülüğünü konu alarak sufi muhitlerde Müslümanın dünyadan el etek çekip bir lokma bir hırka anlayışının yaygınlaşmasına sebep olup züht anlayışının tahrip olmasına yol açarak olumsuz etkiler gösterdikleri açıktır.

Fakirlerle birlikte oturup kalkmak tevâzudandır ve üstün bir cihaddır./Üç şeye güvenilmez: Dünya, sultan ve kadın./Çoluk-çocuk sahibi olan felah olamaz./Açlık hikmettir. Bir kısım zahid canlarının çektiği mübah ve meşru şeyleri terkederek nafîle cihad adına kendilerine zulmederler. Bu sahih hadislerle çelişir. Çünkü sahih hadisler nefsin hakkının verilmesini tavsiye eder. Çünkü bu fitri ihtiyaçtır.

Hikmet on kısımdır, dokuzu uzlette, biri susmaktır./Kuyruk ol, baş olma./Selâmet uzlettedir./Dünyayı dünya ehline bırakın. Çünkü dünyadan yetecek miktardan fazlasını alan, farkında olmaksızın ölümünden bir ferman almış olur./ Allah bu dünyayı, insanoğlundan çıkan pisliklere benzetmiştir. / Dünyasını seven âhîretine zarar verir, âhîretini seven dünyasına zarar verir. Bâki olanı fânî olana tercih edin./Dünyayı terk etmek sabır işi olup, Allah yolunda kılıç sallamaktan daha zordur. Dünyayı terkeden kimseye Allah mutlaka şehit sevabı kadar sevab verir./Dünyadan sakının, çünkü o, Hârud ve Mârud'dan daha büyüleyicidir./ Allah zengine zengin olduğu için tevâzu gösteren fakire lânet eder ve o kişinin dininin üçte biri gider./

Abdullah b.Avîf sürünerek cennete girecektir. (onun infak ve tasadduku buna manidir)İbnul Cevzi : Bu tür uydurma rivayetleri cahil bazı zahitler nakledip zenginliğin hayra ulaşmasına engel olduğunu zannederler ve bunların malın kötülüğünü onaylamak için yeterli olduğunu kaydederler. Meşru olmayan servet gayri meşru yoldan kazanıp verilmesi gereken yere vermemektir. Abdullah b. Avîf da her ikisinden uzaktır.İbni Kayyım : Zahitlerin batıl hadislere sarılarak bu hadisle malın yerilmesine kafidir demişlerdir halbuki Abdullah b. Avîf cennetle müjdelenmiştir. Malının dinde ilerlemesine mani olması imkansızdır.

Allah dünyaya şöyle vahyetti. Bana hizmet edene hizmet et sana hizmet edene sıkıntı çektir. / Ey insanoğlu yetecek kadar geçimin var oysa sen azdıracak kadınları istiyorsun ne aza kanaatin var ne çoktan doyuyorsun ey ademoğlu cesedin afiyetinde canın güven içinde sabah ladığın zaman günlük yiyeceğin ve geçiminde var ise dünya olmayıversin. Dünya ahîret dengesinin bozulmasına sebep olan çalışma temposunu azaltan bu şekilde uydurma hadislerde mevcuttur. Bunların etkisinde kalanlar dünya ve ahîret dengesini koruyamamıştır.

SONUÇ

1- İslâm dünyasının geri kalışının ve başkalarına muhtaç oluşunun kökeninde yanlış dünya anlayışı(dünya-âhîret dengesinin korunamaması) ve İslâmın fakirlik ve zenginliğe bakış açısının doğru olarak bilinmemesi yatmaktadır.

2- İslâmın öngörmüş olduğu mu'tedil görüş ve anlayış; aşırı hırs ve tamahkârlıktan uzak kalınarak dünyayı ve nimetlerini putlaştırmadan, geçici olduğunu unutmaksızın dünya nimetlerinden şükrünü eda etmek şartıyla meşrû yoldan azamî derecede faydalanmak ve faydalanılmasına yardımcı olmaktır. Mal, para ve servetin esiri olmaksızın; aksine mal, para ve servete hâkim olduğu takdirde bu tür bir zenginliğin topluma olan faydaları sayılamayacak kadar çoktur. Ve yerilmeyen zenginlik de budur

3- Fakirlik kutsal bir şey olmadığı gibi nimet veya insanı karamsarlığa götüren, ondan kurtulması mümkün olmayan bir musibet de değildir. fakirlik de zenginlik de kaderdir, fakirlikten zenginliğe geçmek demek, Allah'ın bir kaderinden başka bir kaderine geçmek demektir.

- 4- Fakirlikten kurtulmak için de çaba ve gayret gösterilmesi elzemdir. Dolayısıyla fakirliğin savunulması veya hadisler baz alınarak dini yönden temellendirilmeye çalışılması İslâma ve müslümanlara yapılabilecek en büyük kötülüklerden biridir.
- 5- Hz.Peygamber, zaman zaman hadislerinde zenginleri uyarmasının sebebi, insanın dünya ve nimetlerine karşı fitrattan kaynaklanan bir eğilimin bulması ve bu eğilimin, manevi değerleri unutturmasına aşırılığa gitmemesi içindir. Halbuki fakirliğe karşı her hangi bir fitrî eğilim söz konusu değildir.
- 6- Hz.Peygamber, peygamberliğinin yanında dünyevi yönleri bulunan devlet başkanlığı, komutanlık, hâkimlik, muallimlik görevlerini yapmasına rağmen şaşalı ve depdebeli bir hayat sürmemiş, israf ve lüksden uzak, sâde ve mütevâzi bir yaşantıyı tercih ederek ümmetine örnek olmuştur
- 7- Toplumda çalışmamaya, tembelliğe, zillete ve geriliğe götüren yanlış tanımlanan veya yanlış anlaşılan bazı kavramların günümüz anlayışında ve üslubunda, anlaşılır bir dille doğru olarak tanımlarının yapılması zaruri bir hal almıştır. Örneğin bu kavramlar arasında zühd, kader, kanaat, tevekkül kavramlarına öncelik verilmelidir. İslâma uygun olmayan anlayışların ortadan kaldırılması için bu elzemdir.

Varlıklı Sahabeler

1- Hz. Hatice	22- Habab b. Eret
2- Hz. Ebu Bekir	23- Hakim b. Hizam
3- Hz. Ömer	24- Halid b. Velid
4- Hz. Osman	25- Hasan b. Ali b. Ebi Talib
5- Hz. Abbas	26- Huveylb b. Abdiluzza
6- Abdurrahman b. Avf	27- Hüseyin b. Ali b. Ebi Talib
7- Talha b. Ubeydillah	28- Kays b. Sad b. Ubade el-Ensari
8- Zübeyr b. Avvam	29- Mesleme b. Muhalled b. es- Samit
9- Abdullah b. Abbas	30- Mikdad b. amr b. Salebe el- Kindi
10- Abdullah b. Amir b. Kurayz	31- Osman b. Mazun
11- Abdullah b. Amr b. As	32- Rafi b. Hadic
12- Abdullah b. Cafer b. Ebi Talib	33- Sad b. Ebi Vakkas
13- Abdullah b. Ebi Rabia	34- Safvan b. Umeyye
14- Abdullah b. Mesud	35- Said b. As
15- Abdullah b. Ömer	36- Ubeydullah b. Abbas
16- Abdullah b. Zübeyr	37- Ubeydullah b. Mamer
17- Amr b. As	38- Ukbe b. Amir el-Cuheyne
18- Amr b. Hureys el-Kureysi	39- Urve b. Cad el-Bariki
19- Ebu Ubeyde Amir b. Abdllah b. Cerrah	40- Yala b. Umeyye et-Temimi
20- Enes b. Malik	41- Zeyd b. Cariye el-Evsi
21- Eşas b. Kaya	42- Zeyd b. Sabit

21- تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ وَأَمْرُكَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيُكَ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَإِشْرَاؤُكَ الرَّجُلَ فِي أَرْضِ الضَّلَالِ لَكَ صَدَقَةٌ وَبَصْرُكَ لِلرَّجُلِ الرَّدِيءِ الْبَصِيرِ لَكَ صَدَقَةٌ وَإِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشُّوْكَةَ وَالْعَظْمَ عَنِ الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ

- (Mümin) kardeşine tebessüm etmen sadakadır. İyiliği emredip kötülükten sakındırman sadakadır. Yolunu kaybeden kimseye yol göstermen sadakadır. İyi göremeyen bir kimseye yardımcı olman senin için sadakadır. Yoldan taş, diken, kemik gibi şeyleri kaldırıp atman da senin için sadakadır. Tirmizi, Birr, 36.

22- إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

- Allah sizin ne dış görünüşünüze ne de mallarınıza bakar. Ama O, sizin kalplerinize ve işlerinize bakar. Muslim, Birr, 34; İbn Mace, Zuhd, 9; Ahmed b. Hanbel, 2/285, 539.

23- رَضِيَ الرَّبُّ فِي رِضَى الْوَالِدِ وَسَخَطَ الرَّبُّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ

- Allah'ın rızası, anne ve babanın rızasındadır. Allah'ın öfkesi de anne babanın öfkesindedir. Tirmizi, Birr, 3.

24- ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ يُسْتَجَابُ لَهُنَّ لَا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ لِوَلَدِهِ

- Üç dua vardır ki, bunlar şüphesiz kabul edilir: Mazlumun duası, yolcunun duası ve babanın evlâdına duası. İbn Mace, Dua, 11

25- مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنِ

- Hiçbir baba, çocuğuna, güzel terbiyeden daha üstün bir hediye veremez. Tirmizi, Birr, 33.

26- خِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

- Sizin en hayırlılarınız, hanımlarına karşı en iyi davrananlarınızdır. İbn Mace, Nikah, 50.

27- لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوقِّرْ كَبِيرَنَا

- Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen bizden değildir. Tirmizi, Birr, 15; Ebu Davud, Edeb, 66.

28- كَافِلُ الْيَتِيمِ لَهُ أَوْ لِعِيزِهِ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى

- Peygamberimiz, işaret parmağı ve orta parmağıyla işaret ederek: "Gerek kendisine ve gerekse başkasına ait herhangi bir yetimi görüp gözetmeyi üzerine alan kimse ile ben, cennette işte böyle yan yanayız" buyurmuştur. Buhari, Talak, 25, Edeb, 24; Muslim, Zuhd, 42.

29- اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ قَالَ :

الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالسِّحْرُ وَ قَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْعَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ

- İnsanı helâk eden şu yedi şeyden kaçın. Onlar nelerdir ya Resûlallah? dediler. Bunun üzerine: Allah'a şirk koşturmak, sihir, Allah'ın haram kıldığı cana kıymak, fâiz yemek, yetim malı yemek, savaştan kaçmak, suçsuz ve namuslu mümin kadınlara iftirada bulunmaktır, buyurdu. Buhari, Vasaya, 23, Tıbb, 48; Muslim, Iman, 145.

30- مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

➤ Allah'a ve ahiret gününe imân eden kimse, komşusuna eziyet etmesin. Allah'a ve ahiret gününe imân eden misafirine ikramda bulunsun. Allah'a ve ahiret gününe imân eden kimse, ya hayır söylesin veya sussun. *Buhari, Edeb, 31, 85; Muslim, Iman,*

31- مَا زَالَ جَبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورِثُهُ

➤ Cebrâil bana komşu hakkında o kadar çok tavsiyede bulundu ki; ben komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim. *Buhari, Edeb, 28; Muslim, Birr, 140, 141.*

32- السَّاعِي عَلَى الْأَرْزَمَةِ وَالْمَسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارَ

➤ Dul ve fakire yardım eden kimse, Allah yolunda cihad eden veya gündüzleri (nafile) oruç tutup, gecelerini (nafile) ibadetle geçiren kimse gibidir. *Buhari, Nafakat, 1; Muslim, Zuhd, 41; Tirmizi, Birr, 44; Nesai, Zekat, 78.*

33- كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

➤ Her insan hata eder. Hata işleyenlerin en hayırlıları, tövbe edenlerdir. *Tirmizi, Sıfatu'l-Kiyame, 49; İbn Mace, Zuhd, 30.*

34- عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ

➤ Mü'minin başka hiç kimsede bulunmayan ilginç bir hali vardır; O'nun her işi hayırdır. Eğer bir genişliğe (nimete) kavuşursa şükreder ve bu onun için bir hayır olur. Eğer bir darlığa (musibete) uğrarsa sabreder ve bu da onun için bir hayır olur. *Muslim, Zuhd, 64; Darimi, Rikak, 61.*

35- مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

➤ Bizi aldatan bizden değildir. *Muslim, Iman, 164*

36- لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ

➤ Söz taşıyan, (cezâsını çekmeden ya da affedilmedikçe) cennete giremez. *Muslim, Iman, 168; Tirmizi, Birr, 79.*

37- أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ

➤ İşçiye ücretini, (alınını) teri kurumadan veriniz. *İbn Mace, Ruhun, 4.*

38- مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ

➤ Bir Müslüman'ın diktiği ağaçtan veya ektiği ekinden insan, hayvan ve kuşların yedikleri şeyler, o Müslüman için birer sadakadır. *Buhari, Edeb, 27; Muslim, Musakât 12.*

39- إِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ. أَلَا وَهِيَ الْقُلْبُ

➤ İnsanın bir organı vardır. Eğer o sağlıklı ise bütün vücut sağlıklı olur; eğer o bozulursa bütün vücut bozulur. Dikkat edin! O, kalptir. *Buhari, Iman, 39; Muslim, Musakât, 107.*

40- اتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ وَصَلُّوا حَمْسَكُمْ وَصُومُوا شَهْرَكُمْ وَأَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ وَأَطِيعُوا ذَا أَمْرِكُمْ تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ

➤ Rabbiniz Allah'a karşı gelmekten sakının, beş vakit namazınızı kılın, Ramazan orucunuzu tutun, mallarınızın zekâtını verin, yöneticilerinize itaat edin. (Böylelikle) Rabbinizin cennetine girersiniz. *Tirmizi, Cum'a, 80.*